

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Vztah studentů vysokých škol k rodičům, na kterých jsou ekonomicky závislí

Eliška Stárová

Jednooborová psychologie
prezenční studium

Vedoucí práce: Mgr. Ivana Dvořáková

Praha 2016

Prague College of Psychosocial Studies

Relationship of university to their parents, who support them economically

Eliška Stárová

Psychology

Full-Time study

Supervisor: Mgr. Ivana Dvořáková

Prague 2016

Prohlašuji,

že jsem bakalářskou práci na téma Vztah student vysokých škol k rodičům, na kterých jsou ekonomicky závislí zpracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne: 30. 4. 2012

.....

Eliška Stárová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Ing. Ivaně Dvořákové, za užitečné rady, pomoc a zejména trpělivost při psaní této práce.

ANOTACE

V bakalářské práci se autorka zabývá prožíváním finanční závislosti studentů vysokých škol ve věku od 21 do 25 let. Práce je rozdělena na dvě části. V části teoretické jsou popsána vývojová období týkající se tématu práce spolu s finanční závislostí a rozdělením vysokoškolského studia. V části empirické se zabývá vlivem finanční závislosti na subjektivní prožívání studentů vysokých škol, vztahu s rodiči a vnímání jejich vlastní dospělosti. Výsledky výzkumu jsou omezeny vlivem počtu respondentů, nemohou být tedy zobecňovány.

Klíčová slova

Adolescence, vynořující se dospělost, dospělost, finanční závislost, vysokoškolské vzdělání.

Abstract

The author is in her bachelor's dissertation concerned with experiences of financial dependence of university students between 21 and 25 years of age. The study is divided in two parts. The theoretical section describes developmental periods related with the dissertation's topic along with financial dependence and the division of university studies.

The empiric part deals with the influence of financial dependence on their subjective experiences, family relationships and the perception of their own maturity. Results of the research are limited on number of respondents and so it can't be generalized.

Keywords

Adolescence, starting adulthood, maturity, financial dependence, University education

Obsah

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Adolescence	10
1.1 Pojem adolescence a její charakteristiky	10
1.2 Mezníky a hranice adolescence.....	11
2 Vynořující se dospělost	16
2.1 Teorie vynořující se dospělosti	16
2.2 Charakteristické rysy vynořující se dospělosti.....	17
2.3 Vztah s rodiči.....	20
2.4 Volnočasové aktivity	21
2.5 Vynořující se dospělost v české společnosti	23
3 Dospělost	25
3.1 Charakteristické rysy dospělosti.....	25
3.2 Bydlení	27
3.3 Vztah s rodiči.....	30
3.4 Partnerské vztahy	31
3.5 Volnočasové aktivity	32
3.6 Rituály určující dospělost.....	33
4 Finanční závislost	36
4.1 V čem spočívá finanční závislost.....	36
4.2 Finanční závislost v období vynořující se dospělosti.....	36
5 Vysokoškolské vzdělání	39
PRAKTICKÁ ČÁST	41
6 Metodologie	41
6.1 Cíle výzkumu	41
6.2 Výzkumné otázky	41
6.3 Výzkumný vzorek	41
6.4 Etika výzkumu.....	42
7 Volba metody výzkumu	43
7.1 Sběr dat	43

7.2 Průběh rozhovoru	44
7.3 Zpracování dat a jejich analýzy.....	45
7.4 Limity výzkumu.....	46
8 Analýza rozhovoru.....	47
8.1 Vnímání finanční závislosti	47
8.2 Svobodné rozhodování	50
8.3 Změna vztahu s rodiči.....	51
8.4 Pocit dospělosti	53
8.5 Práce	54
9 Shrnutí rozhovorů.....	55
10 Diskuze	58
<u>ZÁVĚR .....</u>	<u>60</u>

SEZNAM LITERATURY

INTERNETOVÉ ZDROJE

<u>PŘÍLOHY:.....</u>	<u>I</u>
Příloha č.1: M.K.....	I
Příloha č.2: J.K.....	VII
Příloha č.3: A.N.....	XIV
Příloha č. 4: K.N.....	XIX
Příloha č.5: M.T.	XXVI
Příloha č.6: F.Š.....	XXXIII
Příloha č.7: K.M.....	XLII
Příloha č.8: A.B.....	LI

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

EVIDENČNÍ LIST KNIHOVNY

ÚVOD

Přechodové období mladé dospělosti, respektive období konce adolescence a počátku dospělosti je často pro jedince velmi složité. Jedná se o problémy, spojené s hledáním vlastní identity a osamostatněním se od rodičů, které je nedílnou součástí dospělosti. To může být problematičtější v případě, kdy jsou mladí dospělí jedinci na rodičích finančně závislí. Pokus o odpoutání od rodičů a pocit dospělosti se tedy může jedincům jevit jako nemožný.

Cílem práce je nahlédnout do způsobu života mladých studentů se zaměřením na to, jak finanční závislost na rodičích ovlivňuje jejich vztah k nim i ke způsobu prožívání vlastního života. Na omezeném počtu respondentů se pokouším zmapovat jejich prožívání finanční závislosti a pocitu dospělosti. Zaměřuji se také na volnočasové aktivity a v souvislosti s nimi zejména na to, zda jsou finanční závislostí ovlivněné.

V první kapitole teoretické části bakalářské práce se zaměřuji na období adolescence, zejména na charakteristiky a časové vymezení tohoto období.

Druhá kapitola pojednává o období vynořující se dospělosti. Vedle popisování teorie se zaměřuji na vztah s rodiči v tomto období, způsob trávení volného času a výzkum zaměřený na mladé jedince žijící v české republice.

Třetí kapitola pojednává o samotné dospělosti a jejími charakteristickými rysy. Dále změnou vztahu s rodiči, současně i partnerskými vztahy, bydlením a způsobem trávení volného času. Dotýkám se zde i rituálů určujících dospělost .

Čtvrtá kapitola se věnuje finanční závislosti a tím, v čem spočívá. Dále pojednává o finanční závislosti v průběhu vynořující se dospělosti.

Pátá kapitola je stručným popisem pro upřesnění rozdělení vysokoškolského vzdělání.

Praktická část je zaměřená na popis subjektivního prožívání finanční závislosti v různých aspektech života. Data jsem získávala pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které jsem provedla s osmi respondenty. Respondenti byli rozděleni do dvou skupin na základě typu školy, kterou studují (soukromé a veřejné vysoké školy). V každé skupině byly 2 ženy a dva muži ve věku od 21 do 25 let. .

TEORETICKÁ ČÁST

1 Adolescence

Období adolescence těsně předchází vývojovému období vynořující se dospělosti (v literatuře označovaná anglickým názvem *emerging adulthood*), které je hlavním tématem této práce.

V této kapitole je vysvětlen pojem adolescence a její charakteristiky, v další části kapitoly jsou vypsány mezníky a hranice adolescence z pohledů různých autorů.

1.1 Pojem adolescence a její charakteristiky

Adolescence je období přechodu z dětství do dospělosti. Jedná se o etapu života, která je spojena s mnoha změnami, například s hledáním vlastní identity. Dále se jedná o změny psychické, fyzické i sociální. Všechny tyto změny vytvářejí adolescentovi nový pohled na svět, jeho okolí i na něho samotného.

Dle Langmeiera a Krejčířové se jedná o období plné změn nálad, emoční přecitlivělosti, problémy s pozorností a koncentrací se na věci, jako je učení, ale například i nepředvídatelností reakcí. Uvádí, že tento psychický stav může být provázen například i poruchami spánku nebo chuti k jídlu (Langmeier, Krejčířová, 1998). Dle Vágnerové adolescenty jejich náhlá změna nálad překvapí stejně jako jejich okolí. Nestabilita a otrávenost v nich vyvolá další mrzutost a změnu nálady k ještě horšímu. Je samotné to velmi obtěžuje. Převážně však to, že netuší, kde se tyto změny vytvářejí a co je jejich důsledkem (Vágnerová, 2005). Emoční nestabilitu převážná většina z nás, která již období adolescence prožila, zná.¹

---

¹Já osobně jsem se nejspíše nesetkala s přespříliš bouřlivým průběhem adolescence, ale i přesto jsem změny nálad velmi výrazně prožívala. Domnívám se však, že podobně na tom byli i moji vrstevníci, se kterými jsem byla v každodenním kontaktu.

Až překvapivým zjištěním byl fakt, že toto období může být provázeno poruchami spánku či nechutenstvím. Tyto prožitky však logicky navazují na teorii Eriksona, který zmiňuje, že se jedná o období, kdy je jedinou hlavní starostí jedince jeho zevnějšek a to, jak na něj nahlízejí ostatní (Erikson, 2002). Zde si můžeme domyslet scénu, kde by dívka, která není doma příliš chválena za svůj vzhled, či je dokonce neustále zesměšňována, mohla lehce sklouznout od občasného pozorování se v zrcadle, k drastickému držení hladovek, od kterých by si slibovala lepší postavení mezi vrstevníky. Pokud by rodiče zmiňované dívky těmto úkonům nevěnovali velkou nebo přesněji řečeno žádnou pozornost, dívka by mohla lehce propadnout anorexii. V dnešní době je ovšem známo, že v této problematice nehrají hlavní roli pouze dívky, nýbrž se neustále ukazují případy, kdy anorexii propadne chlapec (Kocourková, Lébl, Koutek, 1997). Starost o svůj zevnějšek nás provází velmi dlouho, právě v tomto období se však jedná o vyostřenou situaci, která může být podpořena nejistou identitou a snahou být jiný.

Dle Říčanaje nezbytnou částí stráveného času pro adolescenta rozmluva s druhými lidmi. Ať už se jedná o konverzaci ve dvou či nějaké skupině, osobně či telefonicky. Zmiňuje důležitost těchto rozhovorů, jejímž hlavním tématem může být například smysl života. Pomocí rozhovorů si adolescent osvojuje schopnost hovořit a naslouchat. Zároveň je pro jedince důležitá samota (Říčan,2004).

1.2 Mezníky a hranice adolescence

Období adolescence je velmi těžké přesně časově určit. Sama hranice se neustále posouvá. V kultuře a době, ve které vyrůstá nynější generace nacházející se v období puberty, již neexistují významné situace, dalo by se říci až rituály, které by člověka určily dospělým. Dříve se mohlo hovořit o ukončení adolescence a vstupem do dalšího vývojového období tím, že se dívka provdala za svého muže. Chmelařová podotýká nejčastější věkovou hranici uzavírání manželství u dívek kolem 20 let, u mužů hovoří o 2 až 3 letech navíc (Chmelařová, 2010). Žena, obecněji vzato jedinec, se dle mého názoru tímto krokem, jako je vstup do manželství, odpoutal od svých rodičů a s nimi spojenými jistotami a stal se zodpovědným za

své činy, později i za své potomky. Domnívám se, že tím krokem adolescence neskončila, ale jedinec byl vržen do světa dospělých. Šalamounová dodává, že zakládání rodin u jedinců s nízkým věkem bylo spojené s nesnadnou finanční situací. Jedinci často nebyli zcela finančně soběstační. Autorka následně doplňuje, že obvyklá byla pomoc ze strany rodičů či prarodičů (Šalamounová, 2006). Macek zmiňuje, že jedinci v dnešní době upřednostňují užívání si života bez závazků (Macek, 2005). S tím je spojený i fakt, že již manželství není uzavíráno v letech jako dříve, ale mnohem později. Fialová, Hamplová, Kučera a Vymětalová předkládají fakt týkající se zvýšení věku u dívek vstupujících do sňatku manželského po roce 1997 na 25,4 let u mužů dokonce na 27,7 let (Fialová, Hamplová, Kučera, Vymětalová, 2000). Známé jsou i situace, kdy páry bez sňatku žijí pospolu celý život. Chmelařová předkládá vzrůstající výskyt párů v České republice, které upřednostňují ne-sezdané soužití (Chmelařová, 2010). Z tohoto důvodu nám již manželství, posvátný rituál, nemůže sloužit jako styčný bod, kterým jedinec vstupuje do dalšího vývojového období.

Dalším vodítkem pro určení vývojového období by mohl být věk. Dle Vágenerové se jedinec v období adolescence nachází ve věku od 10 do 20 let (Vágenerová, 2005). Macek uvádí, že dle evropské psychologie se celé období adolescence od 10 do 20 let rozděluje ještě na pubescenci, od 10 do 15 let a dále na samotnou adolescenci od 15 do 20 let. Dává však přednost pojetí adolescence jako celku (Macek, 2003). Jedná se o období, které v porovnání například s dospělostí není příliš časově rozsáhlé, je však protkané mnoha významnými vývojovými změnami. Osobně se přikláním k rozdělení tohoto období na dvě či více fází. Jedná se o rozdíly očividné nejen po fyzické stránce zahrnující zevnějšek, ale například i o významných rozdílech v psychice jedinců. 19 letý hoch bude mít zcela jiné zájmy, nežli 13 letý kluk.

Pokud bych byla nucena stanovit hlavní znak, podle kterého by bylo možné určit, zda se jedinec nachází v období adolescence, nejspíše bych se přikláněla k biologickým faktorům, které můžeme podložit příslušnými fakty. Dle Macka můžeme hovořit o započetí adolescence v době, kdy dochází k postupnému dozrávání pohlavních znaků, stejně tak jako ukončování fyzického rozvoje a růstu (Macek,

2003). Právě tyto fyzické změny se však mohou u každého jedince vyskytovat velmi odlišně. Z právě zmiňovaného důvodu se domnívám, že je nesnadné přesně stanovit hranice adolescence a tím toto období oddělit od předchozího vývojového období obecně. Dle Langmeiera a Krejčířové prochází jedinec v období adolescence současně psychickými, fyzickými a taktéž sociálními změnami závisle na sobě. V některých případech se u dětí v tomto období nemusejí vyskytovat změny ve fyzické oblasti, ale naopak mohou být vyvráždější v psychické oblasti a zaujímat typický znak pro adolescenci, což představuje kritický pohled na sebe a své okolí. Oproti tomu mohou stát jedinci, kteří svým vzhledem působí na okolí velmi vyspěle, ale psychicky, zejména tedy emočně, zastávají stále charakteristické rysy předchozího vývojového období (Langmeier, Krejčířová, 1998). Neucelenost fyzických vlastností s vlastnostmi psychickými je dle mého názoru důležitá pro zmínění v této kapitole. Velmi často jsem v přímém kontaktu s dětmi, u kterých si na první pohled můžeme povšimnout vyspělé fyzické schránky, díky které jsou neustále středem pozornosti, avšak oblast psychiky může být stále dětská oproti fyzickému vzhledu. Právě u dívek může často změna jejich pohlavních znaků vést k výrazné pozornosti na oblasti, které byly dříve opomíjené. Uvádí se, že často je dívkám pozornost zaměřená na změny ve fyzické oblasti velmi nepříjemná. Martinková pojednává o pocitu studu, který dívky pociťují v období adolescence. Mohou se z počátku stydět za změnu svého těla (Martinková, 1996). Rašticová podotýká, že dívky jsou mnohem kritičtější ke svému tělesnému vzhledu a zároveň své tělesnosti věnují větší míru pozornosti než chlapci (Rašticová, 2009).

Dle Fleminga je adolescent jedinec s chronologickým věkem 12 až 20 let. Přesněji řečeno se jedná o jedince, který je natolik vyspělý, že již přišel do kontaktu se zkušenostmi s pubertou, avšak doposud není dostatečně vyvráždělý na život dospělých (Fleming, 1963). S touto definicí se ztotožňuji, jelikož upřednostňuji chování a psychický stav, nad přesnými časovými údaji. Obávám se, že nelze nastavit přesný chronologický věk, kdy by všechny děti vstoupili do období adolescence rovnoměrně. Rozdíly jsou dle mého názoru zapříčiněny kulturou, náboženstvím, ale například i vlivem oblasti, kde vyrůstají, popřípadě na jakých školách studují.

Můžeme nalézt autory, kteří se v rozdělování adolescence příliš neliší. Dle Vágnerové se adolescence rozděluje na dvě fáze. Raná adolescence, též pubescence, která se dále rozděluje na dvě podskupiny je od 11 do 15 let, poté ji střídá pozdní adolescence, která se datuje od 15 do 20 let (Vágnerová, 2005). Velmi podobně se k rozdělování staví Langmeier a Krejčířová, kteří pouze užívají lehce odlišné termíny, časově se fáze již neliší. Zde se jedná o období pubescence, která je rozdělena na dvě podskupiny, prepubertu a vlastní pubertu, později období adolescence (Langmeier, Krejčířová, 1998). Obě tvrzení se shodují při popisu charakteristik tohoto období. První polovinu adolescence neboli pubescence autoři popisují jako období tělesného dospívání, zahrnující pohlavní dozrávání, které zahrnuje u dívek například menarche neboli první měsíčky, u chlapců noční poluce. Vágnerová dále zmiňuje, že dospívající je v tomto období schopen abstraktně uvažovat. Zároveň však končí pro jedince potřeba jistoty v podobě závislosti na rodině. První fáze končí dovršením pohlavního zrání a začíná nástup druhé fáze neboli adolescence, která je podmíněna právě tímto faktorem. Tato fáze nastupuje přibližně ve věku 15 let. Zatím co se jedinec ve věku 12-15 let setkal s prvními letními láskami, jak to zná nejspíše většina z nás, jedinec ve věku 15-20 let začíná zažívat své první erotické zážitky a hlubší náklonnost k protějškům. Je to však také období spojené se změnou v podobě přestupu ze základní školy na školu střední. Jedná se tedy o dobu, kdy je na jedince vytvořený tlak, aby se rozhodl o tom, jak by měla vypadat jeho budoucnost (Vágnerová, 2005). Tato část života je dle mého názoru pro většinu dospívajících velmi složitá, jelikož nemají ucelenou představu o svém budoucím zaměstnání.²

Dle významného teoretika vývojové psychologie Eriksona je období adolescence jedno z 8 věků člověka. Jedná se o období pohlavní zralosti, ve kterém mladí lidé velmi silně pociťují touhu sdružování. Velkou roli zde hraje náklonnost

---

²Já osobně jsem právě tento problém velmi bouřlivě prožívala. Byla jsem si vědoma toho, že dělám něco, co můj život změní, nebyla jsem si však vůbec jista tím, jak bych se měla rozhodnout, jelikož jsem neměla žádnou představu a tom, co bych měla po zbytek života dovytvářet.

k lidem, se kterými se adolescent ztotožňuje pomocí nějaké určité specifikace. Přidružení do skupiny, která má stejně vysněný ideologický dospělý svět jako adolescent a ním spojená krutá nenávisť lidí, kteří se neslučují se skupinou dospívajícího v podobě odlišné kultury, náboženství nebo dokonce jiného stylu oblékání (Erikson, 2002). Jedná se o období, kdy stačí velmi malý krůček k tomu, aby se dospívající stali spolupachateli činu, který dříve odsuzovali. V zápalu sounáležitosti jsou pohlceni názory většiny členů skupiny a mohou se chovat jako dav. To však nepromítá důsledky jejich činů.³

Dle Říčana je v období adolescence velmi významným zájmem sport, který pro jedince představuje odreagování, zároveň se jedinec pomocí zájmu přidružuje k určité skupině (Říčan, 2004). Domnívám se, že pomocí přidružení se ke skupině, jejíž členové mají stejný zájem jako jedinec, může průběh vývoje pozitivně ovlivnit. Většinu problémů spojených s tímto obdobím může jedinec prodiskutovat s ostatními a dostat se k závěru, že určité strasti prožívá většina vrstevníků.

Ukončení adolescence se připisuje přibližně ke 20. roku života. Jedná se o dobu, kdy část jedinců ukončuje školní vzdělání. Někteří v podobě maturity, jiní v podobě závěrečných zkoušek na učebních oborech. Pro jedince, kteří nepokračují na vysoké školy a nastupují tedy do práce, začíná období samostatnosti, které jde ruku v ruce s koncem jejich ekonomické závislosti na rodičích. Dle Vágnerové je právě tato fáze ekonomické nezávislosti považovaná za ukončení adolescence a začátek úplně nové vývojové fáze života člověka (Vágnerová, 2005).

---

³V kolektivu dospívajících jsem se často setkala i s krutostí postavené přímo proti jedincům s postižením.

2 Vynořující se dospělost

Období vynořující se dospělosti je hlavním tématem práce. V této kapitole je vysvětlen pojem vynořující se dospělosti a její časové vymezení. Další část kapitoly obsahuje charakteristické rysy zmíněného vývojového období.

2.1 Teorie vynořující se dospělosti

Teorie emerging adulthood neboli vynořující se dospělost je nový vývojový koncept psychologa J. J. Arnetta. Arnett se pro svou teorii inspiroval Eriksonem, Levinsonem a Kenistonem (Arnett, 2000). Teorie je založená na výzkumu, ve kterém figurovali ženy i muži žijící ve Spojených státech Amerických a Evropě v období od pozdní adolescence do 26 let. Na základě výsledků výzkumu zjistil, že lidé nejsou již adolescenty, ale zároveň ani dospělými. Důležité je podotknout, že samotní dotazovaní vnímali neurčitost své pozice. Necítili se již jako adolescenti, ale zároveň si byli jistí, že nedosáhli hranice dospělosti (Arnett, 2000). V důsledku prodlužování přechodu do dospělosti přišel Arnett s vývojovým obdobím emerging adulthood, ve kterém se jedinec vyskytuje v období od 18. do 25. let. Samotné ukončení adolescence, období předcházející vynořující se dospělosti, přikládá sociálním změnám, například odchodu ze střední školy (Arnett, 2010). Dále však podotýká, že samotní jedinci v období vynořující se dospělosti vnímají rozdíl v tom, jaký život žijí oni a jaký žili jejich rodiče, když se nacházeli ve stejném věku. Jedinci doplňují, že jejich život je velmi zaneprázdněný a na věci jako jsou potomci nebo usazení zatím nemají čas (Arnett, 2007). Arnett konkrétně vidí změny v podobě vstupu do manželství a narození prvního dítěte. Tato hranice se dle jeho názoru neustále posunuje a lidé právě tyto životní kroky odsouvají na pozdější dobu (Arnett, 2007).

2.2 Charakteristické rysy vynořující se dospělosti

Arnett určil pět charakteristických znaků, které vynořující se dospělost od-
dělují od ostatních vývojových fází. Jedná se o charakteristiky, které jsou taktéž
založené na výzkumu mladých lidí žijících v Evropě. Právě také z toho důvodu
považuji za nezbytné tyto znaky v práci zmínit. Arnett klade důraz na zdůraznění,
že samotná Evropa je dle jeho názoru velmi různorodá. Liší se napříč sociálními
třídami, zároveň také polohou jednotlivých zemí (Arnett, 2007). Jedná se o znaky:

1. prozkoumávání identity (identity explorations)
2. nestabilita (instability)
3. zaměření se na sebe (self-focused)
4. pocit mezi (feeling in-between)
5. možnosti (possibilities)

Období prozkoumávání identity

Arnett tvrdí, že pomocí prozkoumávání možností v lásce a práci, si jedinec
rozvíjí svou vlastní identitu. S prozkoumáváním se pojí také snaha o pochopení
sebe samotného, zjišťování svých vlastních možností, zároveň také limitů, pře-
svědčení a zásad a v neposlední řadě zejména to, jak jedinec zapadá do společnosti,
ve které žije (Arnett, 2010). Z prozkoumávání identity vychází také Eriksonova
teorie Osm věků, zejména vývojová fáze identita proti konfuzi rolí, o které jsem
se zmiňovala již v předchozí kapitole. Dle Eriksona se jedná o období, kdy jedinec
zpochybňuje svou vlastní identitu z důvodu pohlavní nezralosti. Erikson ovšem
toto vývojové období připisuje jedinci, který se nachází v období adolescence (Eri-
kson, 2002). Právě na to Arnett reaguje tvrzením, že Erikson svou teorii předkládal
před více jak 50ti lety. Nyní, dle jeho názoru prozkoumávání identity zaujímá
místo ve vývojové fázi vynořující se dospělosti (Arnett, 2010). Osobně považuji

za důležité zmínit další výrok, který rozvíjí myšlenku prozkoumávání identity. Arnett se zmiňuje o novém postoji k lásce, který jedinec v období vynořující se dospělosti zaujímá. V tomto období již nejde o pouhé potěšení, experimentování a zábavu v lásce, jako tomu bylo v období adolescence. Nyní si jedinec pokládá otázku: „*Jedná se o typ člověka, který mi bude dobrým partnerem v životě?*“ (Arnett, 2007, s.131) [vlastní překlad autorky práce]. Arnett také doplňuje, že konkrétně v severní části Evropy, se jedinci pokoušejí na tuto otázku dohledat odpovědi pomocí společného soužití.⁴ Arnett však nezmiňuje pouze lásku, jako jedno z hlavních témat hledání vlastní identity. Podotýká, že pro jedince je důležité nalézt práci, která by jedinci nebyla jen finanční výhodou, ale spíše by ladila s jeho smýšlením. V období vynořující se dospělosti je pro jedince rozhodující nalézt si práci, pomocí které by se seberealizuje (Arnett, 2007).

Období nestability

Dle Arnetta je nestabilita výsledkem neustálých změn bydliště. Zejména pokud k těmto změnám přidáme snahu o nalezení ideálního partnera a vyhovující práci, může se jedinci tento úkol zdát nemožný (Arnett, 2007). Dodává, že v americké společnosti je nejvyšší počet stěhování od 18 do 29 let jedince (Arnett,2010). Důvodem stěhování může být přestup na univerzitu, nalezení partnera, neshody se spolubydlicím. U evropské společnosti zmiňuje rozdílnost mezi severo-západní částí a jižní částí. Na jihu Evropy je dle Arnetta typické, že mladí lidé zůstávají v pohodlí domova až do svých 29 let, muži dokonce až do svých 33 let. Oproti severní a západní Evropě, kde se mladí lidé stěhují okolo 17. roku života (Arnett,2007)..

Období zaměření se na sebe

---

⁴Osobně se ve svém okolí setkávám s mnoha mladými lidmi, kteří si kladou právě zmíněnou otázku a pomocí soužití se občas velmi rychle dozvídají odpověď na svou otázku ohledně svého partnera.

Dle mého názoru je nezbytně nutné zmínit, že zaměření se na sebe není myšleno hanlivě, jak podotýká Arnett. Jedná se o období, kdy zatím člověk není vržen do dlouhodobých vztahů, z toho důvodu se může zabývat svými osobními záležitostmi, které jsou dle jeho názoru důležité. Skrze to se snaží pochopit sám sebe. Hlavní je ale také naučit se svobodnému rozhodování a soběstačnosti. To je dle Arnetta pro budoucí život velmi důležité (Arnett,2010). Dále Arnett dodává, jak je pro jedince v období vynořující se dospělosti žijící v Evropě důležité být zaměstnán. Při studii 6 evropských států byla dokonce zjištěná u nezaměstnaných jedinců úzkost. Ta ustoupila pouze v případě nalezení práce. Zaměření se na sebe se projevuje také ve volném čase. V období vynořující se dospělosti si jedinec svůj volný čas vyplňuje aktivitami, které on sám upřednostňuje (Arnett,2007). Občas jsem se setkala s vrstevníky, kteří v tuto dobu opouštěli od zájmových kroužků, do kterých je nutili rodiče. Často se však již k žádným aktivitám v podobě nových zájmů neodvážili.

Období pocitu mezi

Tento pocit „mezi“ dle Arnetta vyvolává fakt, že se jedinci vyskytují v tzv. přechodu do dospělosti. Necítí se již býti adolescenty, zároveň však přiznávají, že ani dospělými.⁵ S touto charakteristikou spojuje Arnett kritéria, které považují mladí lidé, jako nezbytně nutné pro vstup do dospělosti. Mladí lidé odstupují od dřívějších charakteristik v podobě manželství, ukončení studia, nástup do práce či narození prvního dítěte. V tuto chvíli považují za nezbytně nutné faktory pro vstup do dospělosti: „*Přijímat zodpovědnost za sebe samotné, moct dělat vlastní rozhodnutí, finanční nezávislost.*“ (Arnett,2007, s.133)[vlastní překlad autorky práce]. Tato kritéria vycházela z úst mladých lidí žijících v Evropě. Výzkum pocházející z Ameriky se od těchto výsledků vůbec nelišil, byl pouze doplněn o jeden znak.

---

⁵Osobně se v tuto chvíli potýkám s podobnými pocity podobně jako moji vrstevníci. Tato nejistota vyvolaná pocitem mezi je velmi těžko uchopující, ale zároveň ji vnímám, jako nezbytně nutnou pro přechod do další fáze.

Dle Arnetta mladí Američané k předchozím faktorům doplnili znak nezávislost na ostatních, zejména rodičů (Arnett,2007).

Období možností

Pátý a poslední charakteristický znak představující období vynořující se dospělosti je znak mnoha možností, které se mladým lidem naskýtají. V tomto období, kdy je člověk zaměřen sám na sebe, má mnoho prostoru pro splnění si svých snů. V tuto chvíli však jedinec nesní o snech podobným dřívějším. Nyní jsou pro člověka přednější přání s hlubším podtextem v podobě ideálního partnera nebo vyhovující práce. Může se však jednat i o přání, které by nepřinášely potěšení a výhody pouze dotyčné osobě, ale i cizím lidem. Arnett podotýká, že pro mladé jedince může být významná smysluplná a zejména prospěšná práce pro okolí jedince (Arnett,2007).

Jako období možností to však nemusí vnímat člověk, který se nachází v nepříznivé situaci. Pro občany žijící v Evropě nebo Americe mohou být zcela jiné podmínky, nežli pro občany žijící v otřesných podmínkách v podobě života ve válečných situacích či hladomoru. Arnett zmiňuje fakt, že tato teorie je podložena výsledky z výzkumu na mladých Američanech. Dále však podotýká, že toto období je spojené s velkou dávkou optimistického smýšlení, které je pro mladé lidi typické (Arnett,2007). Dle mého názoru tomuto trendu odpovídají i mladí lidé žijící v České republice. Domnívám se, že se z velké části shodují naše podmínky pro život s podmínkami, které jsou v Americe, zejména Spojených státech.

2.3 Vztah s rodiči

Arnett podotýká, že na vztah jedince v období vynořující se dospělosti s jeho rodiči má pozitivní vliv odstěhování se mladého jedince z domova. Ve vztahu dojde k prohloubení důvěry spojené s větší blízkostí, zároveň odezní negativní pocity jedince vůči rodičům (Arnett, 2010). V rámci vztahu s rodiči můžeme rozlišovat tři skupiny způsobu žití s rodiči. První způsob je odstěhování jedince

v období vynořující se dospělosti od rodičů. Druhý způsob je, že jedinec nadále bydlí se svými rodiči. Poslední způsob spočívá v tom, že se jedinec sice odstěhuje, ale bydlí v dosahu jedné hodiny od původního bydliště. V případě odstěhování se dochází k již výše zmíněné změně vztahu v pozitivním smyslu. V situaci stálého bydlení s rodiči můžeme hovořit o chudším vztahu. V poslední situaci se kvalita vztahu pohybuje mezi oběma skupinami (Dubas, Petersen, 1996). V souvislosti s tím se mění také styl komunikace, který jedinci či rodiči upřednostňují. Arnett a Schwab ovšem poukazují na výsledky výzkumu, které dokazují klesající kontakt mezi rodičem a dítětem ve věku od 22 do 25 let dítěte a poté další pokles v letech od 26 do 29 let dítěte. Dále dodávají, že častěji dítě kontaktuje matka, nežli otec. Zajímavé také je, jak se liší preference komunikace mezi dítětem a rodičem, pokud nejsou spolu. Zatímco rodič upřednostňuje komunikaci pomocí telefonování, dítě dává přednost psaní textovek. Význam kontaktu mezi rodičem a dítětem shledávají autoři ve stálém citovém navázání i přes odstěhování se dítěte do nové, své vlastní domácnosti. Zároveň poznamenávají, že rodiče při dotazování na to, jaký mají vztah se svými dětmi ve věku od 18 do 29 let, v 73% popisovali pozitivní vztah, který je mnohem lepší nežli v období od 15 do 17 let dítěte. Sami jedinci ve věku od 18 do 29 let vypovídali o kvalitnějším vztahu se svými rodiči, nežli tomu bylo dříve (Arnett, Schwab, 2013).

2.4 Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity většinu z nás provázejí již od útlého věku. Někteří si druh aktivity vybrali sami, některým byla aktivita přidělena rodiči. Dle mého názoru jsou aktivity velmi důležité. Jak již bylo zmíněno v kapitole výše, příslušnost k určité skupině sdílející určitý zájem může mít pozitivní vliv na průběh puberty, adolescence, podobně také na období vynořující se dospělosti. Arnett se dokonce zmiňuje o 2 typech skupin. První typ představuje menší skupinku, která nemá přesná kritéria ohledně příslušníků skupiny. Jedná se ale převážně o rozmezí mezi 3-12 jedinci. Hlavním znakem této skupiny je těsná vazba mezi mladistvými. Navzájem o sobě sdílí soukromé informace, podporují se, tráví spolu mnoho času.

Propojuje je určitá aktivita, kterou se zabývají všichni členové, například hraní basketu, záliba v tanci, hraní v jedné kapele. Příslušnost k určitému zájmu ovšem není nutností. Může se pouze jednat o přátelský vztah, vzniklý na základě docházky do jedné třídy.⁶ Druhý typ o kterém se Arnett zmiňuje, je skupina obsahující mnohem vyšší počet členů. Tito členové se již navzájem příliš neznají, stejně tak nemusejí již sdílet společnou aktivitu. Můžeme hovořit například o velké skupině sportovců, zabývajících se různými sporty napříč skupiny (Arnett, 2010). Langmeier a Krejčířová diskutují nad příčinami vyhledávání sportovních aktivit v období dospívání. Již od puberty jedinec nabývá na hbitosti a síle, která stále v tomto období přetrvává. Sportovní aktivity jedince těší z důvodu schopnosti zdařilého úspěchu v oněch určitých sportech. Úspěchy plynoucí z aktivit mají pozitivní vliv na sebevědomí jedince. Zároveň upozorňují na změny druhů aktivit. V dřívější době mohl jedinec vyhledávat dobrodružné druhy literárních děl, kdežto v nynější době bude dávat přednost dílům válečným či historickým. Ke stejným proměnám může dojít také u výběru hudebního žánru (Langmeier, Krejčířová, 2006). Studie, kterou prováděl Osgood a Lee poukázala na různorodost volnočasových aktivit, kterou se zabývají jedinci v období vynořující dospělosti, přesněji řečeno mezi 18 a 28 rokem života. Povětšina jedinců tráví značnou část svého času vloženého do volnočasových aktivit se svými přáteli. Výsledky výzkumu odkazují k tomu, že jedinci tráví volný čas nejen formou sportu či účastí hudebních koncertů, ale také docházkou na určité večírky. Průměrný jedinec v období vynořující se dospělosti navštíví večírek minimálně jednou do týdne. Podobně je tomu s bary. Párkrát do roka se jedinec účastní hudebního koncertu, který odpovídá jeho vyhledávanému hudebnímu žánru (Osgood, Lee, 1993).

---

⁶S podobnými přátelskými skupina jsem se osobně setkala. Ukončením docházky na určitou aktivitu se, povětšinou ukončil i přátelský vztah.

2.5 Vynořující se dospělost v české společnosti

Za velmi důležité považují zmínit výzkum teorie vynořující se dospělosti, který byl proveden na populaci České republiky vedený Mackem, Bejčkem a Vaníčkovou. Dotazník, pomocí kterého zjišťovali informace ohledně toho, na jaké úrovni vývoje se cítí být, byl předložen ženám i mužům ve věku od 18 do 27 let. Dotazovaní měli za úkol určit, jestli se cítí být adolescenty, ve vývojové fázi vynořující se dospělosti nebo plnohodnotnými dospělými (Macek, Bejček, Vaníčková, 2007).

Považují za zajímavé zjištění, že mezi muži a ženami se nevyskytoval rozdíl u pocitu dospělosti. Oproti tomu stojí stav manželský a svobodný, který u dotazovaných hrál velmi významnou roli. 72% mladých jedinců ve sňatku manželském se považovalo za dospělé jedince, zatímco 68% svobodných jedinců se přiřazovalo do vývojového období vynořující se dospělosti. Pro tuto práci mi ovšem přijde významné zjištění, jak se cítí mladí lidé žijící u rodičů. 71% jedinců žijících s rodiči se považovalo za jedince vyskytující se v období vynořující se dospělosti, pouze 20% se cítilo být dospělými, 9% adolescenty. Oproti tomu u samostatného bydlení není rozdíl takto rozsáhlý. 46% jedinců žijících samostatně se považovalo za jedince ve fázi vynořující se dospělosti, 51% jedinců se považovalo za dospělé a 3% adolescenty. Podobně je tomu i u finanční podpory. U situace, kdy je jedinec převážně podporován ze strany rodičů, většina (78%) jedinců se přiklání k vynořující se dospělosti, 10% se přiklání k dospělosti a 12% k adolescenci. Zatím co u finanční podpory svépomocí opět nenacházíme takový rozdíl jako u samostatného bydlení. 48% jedinců samostatně se žijících se považovalo za jedince v období vynořující se dospělosti, 46% jedinců se považovalo za dospělé, 7% za adolescenty. Poslední kategorie, kterou zde zmíním je zaměstnání. U jedinců plně a hlavně pouze pracujících se 54% považovalo za jedince ve vynořující se dospělosti, 39% se považovalo za dospělé a 7% za adolescenty. U pouze studujících převažoval pocit vynořující se dospělosti ze 76% a pocit dospělosti z 15, adol-

escence 9%. U jedinců pracujících i studujících nalezneme podobnou převahu jedinců přiklánějících se k vynořující se dospělosti (69%), zatímco nezaměstnaní jedinci se přikláněli k dospělosti (63%).

3 Dospělost

Domnívám se, že pokud je v práci zmíněna adolescence, tedy období před vynořující se dospělostí, nutností je také zmínit období po vynořující se dospělosti, tedy samostatnou dospělost. Tato kapitola bude zaměřena na samotnou dospělost, hlavní znaky dospělosti a v neposlední řadě také vztah s rodiči a rituály spojené s určením dospělosti.

3.1 Charakteristické rysy dospělosti

Stejně jako je složité oddělit adolescenci od vynořující se dospělosti, je tomu také u určení začátku dospělosti. Zároveň jako předchozí období, je vstup do dospělosti z velké části ovlivněn danou kulturou, ve které jedinec žije. Můžeme považovat za oficiální vstup do dospělosti období 18 let, kdy se jedinec stává zodpovědným za své činy, kdy v naší společnosti získá řidičské oprávnění, možnost oficiálního uzavření sňatku. Cítí se však jedinec právoplatně dospělým?

Jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, Arnett podotýká, že výzkumy dělané převážně na počátku tohoto století ukázaly, jak významné jsou pro mladé jedince kritéria, jako je finanční nezávislost, být zodpovědný za své činy a nezávislé rozhodování, jako nutnost pro přechod do dospělosti (Arnett,2010). Stejně výsledky ukázal i výzkum prováděný na běloších střední třídy, žijících v Americe. Arnett dodává, že při možnosti volby pouze jednoho kritéria za hlavní, si Američané vybrali kritérium přijetí zodpovědnosti za své činy (Arnett,1998). Zajímavé je, že tento znak považovali za důležitější, než prvek představující finanční nezávislost. Domnívám se, že důvodem je možná těsná souvislost těchto tří znaků. Nemůže se jedinec svobodně rozhodovat až v momentě, kdy je finančně nezávislý? Do té doby přeci musí jedinec brát ohled na ty, kteří ho finančně podporují dle mého názoru. V souvislosti s vysokoškolským studiem se ovšem toto kritérium oddaluje a člověk je mnohem déle na svých rodičích závislý. Na rozdíl od jedinců, kteří se rozhodnou nastoupit na plný pracovní úvazek po ukončení středoškolského

studia. Tito jedinci se stávají finančně nezávislými mnohem dříve, jelikož s nástupem do práce je spojen pravidelný příjem financí, který jedinci umožní odpoutání se od rodičů v podobě například odstěhování se. S nástupem do práce se velmi často pojí změna bydliště, která představuje odstěhování se od rodičů. Tím se zcela mění jedincův život. Nyní je nucen spoléhat se převážně na své činy. Návaznost na samostatné bydlení může být spojené s pocitem volnosti, který představuje možnost samostatného rozhodování. Říčan podotýká rozdílnost rozhodování mezi adolescentem a mladým dospělým. Mladý dospělý jedinec využívá při rozhodování svých zkušeností, posouzení světa již není tak radikálního rázu, jako tomu bylo v období adolescence. Zároveň schopnost prosazení se v tomto období jeví velmi rázně. Filozofování, které je pro adolescenci typické se v tomto období stahuje do ústraní (Říčan,2004).

Langmeier a Krejčířová rozdělují dospělost na časnou, střední a pozdní. V tuto chvíli je pro mou práci důležitá první fáze dospělosti dle jejich rozdělení. Časnou dospělost připisují věku od 20 do 25-30 let. Autoři považují první fázi dospělosti za přechod mezi vývojovým obdobím adolescence a samostatné dospělosti (1998).Můžeme si povšimnout, že se příliš neliší věková hranice a především význam určení časně dospělosti dle Langmeiera a Krejčířové s vynořující se dospělostí, které Arnett připisuje podobnému významu. Arnett ovšem vynořující se dospělost připisoval již od 18 let. Pojednával ovšem o podobných faktorech, které určují jedince dospělým (Arnett, 2010). Vágnerová připisuje mladou dospělost od 20 do 40 let (Vágnerová,2005). Zde se tedy setkáváme s delším rozmezím, než je tomu u předchozích autorů. Vágnerová také zmiňuje pro toto období nejzásadnější změny v oblasti sociální, v podobě odpoutání se od rodičů. Dále upozorňuje na fakt, že i po 20. roku života je chování jedince velmi ovlivněno chováním dospělých, se kterými v dětství přišel do styku (Vágnerová, 2005). V porovnání ku příkladu s pubertou se jedná o období výrazně menších tělesných změn. Langmeier a Krejčířová zároveň upozorňují na prodlužování této fáze. Dodávají, že studium se napříč všemi vrstvami rovněž prodlužuje. Upozorňují na způsob bydlení mladých dospělých. Zmiňují častý výskyt oddálení věkové hranice pro odstěhování se od rodičů a založení vlastní rodiny. Současně poznamenávají, že se v dnešní době

mnoho mladých lidí po zkoušce samostatného bydlení znovu vracejí do bývalých domovů (Langmeier, Krejčířová, 1998).⁷ Nováková uvádí zvýšené procento studujících, současně s tím i zvyšující se věkovou hranici dokončení vysokoškolského vzdělání (2011). Domnívám se, že silným důvodem může být přerušení studia za účelem cestování. V dnešní době se stále více setkávám s mladými studenty, kteří odcestují za účelem získání zkušeností formou přechodné práce v cizí zemi nebo pouze za dobrodružstvím, které získají na cestách.

Říčan určil několik znaků, které charakterizují dospělého, zralého jedince. Jedná se například o znaky týkající se práce jedince. Dospělý člověk by měl zastupovat práci, která je z jeho pohledu smysluplná. Zároveň by měl adekvátně jednat se svými spolupracovníky, nechat se navést, jak by se daná práce měla vykonávat, současně by měl zastávat schopnost navést nezkušené. Zahrnuje i vysokoškolské studium, které jedince na budoucí práci připravuje (Říčan, 2004). Langmeier a Krejčířová taktéž zahrnují schopnost adekvátního jednání v práci. Ta by měla být dle jejich názoru doplněna o volnočasové aktivity (Langmeier, Krejčířová, 1998). Říčan ovšem zahrnutí volnočasových aktivit do běžného života považuje rovněž za důležité. Zároveň podotýká, že dospělý jedinec by měl být schopný čas trávit převážně s přáteli nežli s rodiči. Nemyslí tím ovšem zavrnutí rodičů nebo negativní postoj k nim (Říčan, 2004).

3.2 Bydlení

Jednou z velmi významných kroků v tomto období představuje osamostatnění v podobě odstěhování se od rodičů. Macková podotýká zvyšující se věkovou hranici jedinců při odstěhování se od rodičů v rámci evropských zemí. Zmiňuje také občasné výskyty třicátníků, kteří zůstávají bydlet se svými rodiči (Macková, 2011). Vágnerová ovšem shledává lehce na vývoj jedince negativně působící

---

⁷V mém okolí se vyskytuje mnoho vrstevníků, kteří se na nějaký čas z velké části osamostatní v podobě samostatného bydlení, popřípadě zvolí bydlení s přáteli, ale po určité době se vrátí zpět. Jako by zakusili přičichnout k bydlení, které by dle jejich názoru odpovídalo bydlení dospělého.

situaci dlouhodobého bydlení s rodiči z důvodu neschopnosti finanční nezávislosti. Zároveň přiznává, že se tato situace v našich končinách vyskytuje ve stále větším měřítku (Vágnerová, 2005). Domnívám se, že v dnešní době je důvodem dlouhodobého bydlení s rodiči studium. Nejsme již v situaci minulých režimů, o kterých se zmiňuje Novotná, kdy byla možnost získání bytu, formou pořadníku, velmi složitá (Novotná, 2010). Jsme tedy v příznivější situaci, kdy přestěhování se formou samostatného bydlení nebo sestěhování se s vrstevníky nepředstavuje významný problém.⁸ Avery, Goldscheider a Speare podotýkají, že jedinci odcházející od rodičů z důvodu studia, zůstávají často však na svých rodičích finančně závislí. Oproti tomu jedinci, kteří nastoupí na plný pracovní úvazek nebo se ožení jsou dle autorů spíše na svých rodičích finančně nezávislí a žijí se sami (Avery, Goldscheider, Speare 1992).

Aassve, Billari, Mazzuco a Ongaro poznamenávají rozdílnost věkových hranic a důvodů při odstěhování se od rodičů napříč Evropou. Na jedné straně může být důvodem zájem sdílet domov s partnerem, přestěhování se za práci či studiem, na druhé straně zájem osamostatnit se. Právě zmiňovaný zájem o osamostatnění, dle autorů silně pociťují jedinci ze severních států (Aassve, Billari, Mazzuco, Ongaro, 2001).⁹ Aassve, Davia, Iacovou a Mazzuco udávají 2 modely zastupující dvě rozdílné varianty: severské a jižní/středomořské státy. Autoři poukazují na rozsáhlou variabilitu v těchto zemích. Výsledky z výzkumů poukazují na vysoký věk mužů žijících v jižních/středozezemních státech, především Španělska, kteří opouštějí své dosavadní domovy. Jedná se o věkovou hranici 30 let, kdy nej-

---

Přesto se shledávám s mnoha jedinci, kteří upřednostňují bydlení s rodiči. V mém okolí je mnoho mých vrstevníků kteří přiznávají, že vlivem studia by samostatné vedení domácnosti nezvládli, nemluvě o finanční situaci, která jim neumožňuje postavit se na vlastní nohy. Zároveň se však setkávám s lidmi, kteří se od svých rodičů odstěhovali, o domácnost pečují samostatně, ovšem za plné finanční podpory ze strany rodičů.

⁹Stěhování se za studiem je velmi častý důvod odchodu od rodičů v mém okolí. Mnoho jedinců přichází například do Prahy na univerzity, kde vytvářejí své nové domovy a osamostatňují se od rodičů.

častěji zastoupený důvod představuje zájem sestěhování se s partnerem/partnerkou. Oproti tomu je velmi rozdílná situace ve skandinávských státech, kde lidé opouštějí své domovy v nedovršených 20 letech, z důvodu pokusu osamostatnit se a na nějaký čas bydlet sám. Zároveň autoři podotýkají, jakému riziku se mladí jedinci ve Skandinávských státech při odstěhování se od rodičů vystavují. U jedinců žijících ve Finsku je výrazně větší riziko chudoby oproti jedincům žijícím ve Španělsku a Portugalsku. Autoři dodávají možnost bydlení v páru, která dospělé výrazně chrání před chudobou (Aassve, Davia, Iacovou, Mazzuco, 2007). Aassve, Billari, Mazzuco a Ongaro udávají velký význam ekonomické situaci, ve které se jedinec vyskytuje, zejména u jedinců žijících v Itálii. Pro samotného jedince je ekonomická situace, ve které se nachází velmi významná v dalším rozhodování u přestěhování se od rodičů. Zatím co u mužů je rozhodující stabilní zaměstnání, u žen hraje důležitou roli partner v důvodu osamostatnění se u rodičů. Autoři uvádějí výsledky poukazující na významnost zaměstnání při rozhodování odstěhování se od rodičů, zároveň dodávají velký výskyt odstěhování se nezávisle na pracovní situaci. V této situaci je nejčastějším důvodem studium. Zároveň podotýkají také časté stěhování spojené s hledáním nového pracovního poměru, které můžeme sledovat v Řecku a Portugalsku. Doplnují, jak významnou roli hraje stabilní zaměstnání u jedinců, kteří se v minulosti setkali s nezaměstnaností. Pro tyto jedince při rozhodování se o odstěhování se od rodičů, měla velký vliv pracovní situace, ve které se nacházeli (Aassve, Billari, Mazzuco, Ongaro, 2001). Havlíková přichází s charakteristickými body, které určili mladí nezaměstnaní absolventi učňovských oborů, za stěžejní pro přechod do dospělosti a samotnou dospělost. Jedním z bodů je vedení vlastní domácnosti, schopnost postarat se o sebe a svou domácnost, bez finanční závislosti na svých rodičích. Absolventi zahrnují do této kategorie obstarání si jídla, oblečení, uspořádání si denního harmonogramu a zvláště schopnost našetřit si určitý finanční obnos pro přežití (Havlíková, 2010). V souvislosti s bydlením podotýká Mortimer a Larson situaci, kdy se jedinec rozhodne nastěhovat zpět ke svým rodičům. Samostatné bydlení považoval za zkoušku a nyní učinil rozhodnutí, přestěhovat se zpět ke své rodině (Mortimer, Larson, 2002). Oproti tomu autoři Yi, Coale, Choe, Zhiwu a Li hovoří o běžné situaci v Asii, zejména

Číně, Japonsku a Jižní Koree, kdy jedinci žijí se svými rodiči do dovršení studia a získání pracovního poměru. Častá je zde i situace, kdy žije manželský pár u rodičů ženicha. Zároveň je v těchto zemích časté, že muž opouští svou domácnost později než žena (Yi, Coale, Choe, Zhiwu, Li, 1994).

3.3 Vztah s rodiči

Pro období dospělosti je typické, že má již člověk definitivně jiný vztah s rodiči. S vlastní dospělostí berou rodiče své děti jinak, nežli tomu bylo v předchozích vývojových fázích. Jedná se o období, kdy již jedinec povětšinou pracuje či dokončuje vysokoškolské vzdělání. Velký vliv na vztah s rodiči má to, jestli jedinec nadále bydlí s rodiči, či nikoli, jak již bylo zmíněno také v předchozí kapitole. Jak píše výše, dle Vágnerové má negativní vliv na vztah mezi rodičem a dítětem, dlouhodobé bydlení. Bydlení s rodiči po dovršení třiceti let považuje za aktuální trend, kterým se jedinci v naší společnosti řídí (Vágnerová, 2005). Jedinec by se již měl osamostatnit. Říčan zmiňuje, jak důležitá je schopnost trávit čas převážněji s přáteli nežli s rodiči (Říčan, 2004). Podobně apeluje na čtenáře Langmeier a Krejčířová, kteří upozorňují na to, že dospělí jedinec by měl být schopný postavit se na vlastní nohy, tedy oprostít se od rodičů. Zároveň by jedinec k rodičům neměl ztratit kladný vztah (Langmeier, Krejčířová, 1998). Vágnerová taktéž pojednává o důležitosti kladného vztahu s rodiči v tomto období. Jedinec by měl být na stejné úrovni, z jeho jednání by se mělo postupně vytrácet napětí a problematičnost, která byla typická pro předchozí vývojové období. Současně doplňuje důležitost prosazení vlastních potřeb, které by neměly omezovat rodinu, zároveň by rodina svými potřebami neměla ovlivňovat dospělého jedince (Vágnerová, 2005). Vztah s rodiči tedy těsně souvisí se situací, jak jedinec žije a jestli nadále s rodiči bydlí či nikoli.

3.4 Partnerské vztahy

Přechod do dospělosti a převážně samotná dospělost je spojena se změnou vnímání partnerských vztahů. Arnett podotýká, že stejně jako v období vynořující se dospělosti, tak i v období dospělosti se jedinec pokouší nalézat hlubší citové vztahy a pokládá si otázky, zda je jeho partner pro něj a jeho budoucí život ideální, tak jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole (Arnett, 2007). Zatím co Vágnerová zastává názor, že v období mladé dospělosti jedinec pomocí krátkodobých a povrchních vztahů, které jsou spojené s určitými riziky, získává patřičné emoční a sexuální zkušenosti důležité pro rozvoj emoční regulace (Vágnerová, 2005). Langmeier a Krejčířová poznamenávají variabilitu přístupu k partnerským vztahům u jedinců v tomto období, zdůrazňují však význam sociálních vztahů. Jedná se o období bohaté na získávání nových přátel, které se nám mnohdy stanou společníky po celý život a napomáhají nám zvládnout jistá životní období. Zároveň dodávají, že se mladý dospělý nachází v období, kdy má kolem sebe nejvíce přátel (Langmeier, Krejčířová, 1998).

Šťastná upozorňuje na stále se zvyšující věkovou hranici jedinců při zakládání rodin (Šťastná, 2007). Rychtaříková předkládá výsledky označující rozdíly v průměrném věku ženy u narození 1. dítěte. Zatím co v 80. letech se jednalo o průměrný věk ženy okolo 22 let, v roce 2004 se hranice vyšplhala až na průměrný věk okolo 26 let ženy (Rychtaříková, 2004). V roce 2014 se již průměrný věk ženy u uzavírání prvního sňatku vyšplhal na 29-30 let. Statistická ročenka České republiky dále uvádí nejvyšší míru plodnosti za rok 2014 ve věku ženu od 30 do 34 let (ČSÚ, 2016). Důvodem odsunutí manželství či založení rodiny může mít za následek zvýšená možnost studia a cestování, která byla dříve omezena. Vágnerová ovšem přikládá biologické znaky určení dospělosti v podobě výskytu potřeby zplodění potomka. Zároveň podotýká nezbytnost přijetí a tolerance potřeb protějšku, se kterým se partnerským vztahem jedinec nachází (Vágnerová, 2005). Říčan zahrnuje schopnost partnerského soužití do znaků charakterizující dospělého jedince. Dospělý jedinec je dle Říčana: „*schopný stýkat se s příslušníky druhého pohlaví bez přílišných zábran a plachosti, poskytovat a přijímat lásku a něhu.*“ (Říčan,

2005, 238). Rovnocenně je tomu dle Říčana u homosexuálních vztahů. U tohoto aspektu ovšem podotýká, že nepřiznaná homosexuální orientace z důvodu vlastního nepřijetí je charakteristická pro nezralost jedince. Protiklad erotiky a sexuality, by měly být v dospělosti na rovnoměrné úrovni ve spojení s milostným vztahem zaměřeným na určitého jedince. Polygamií vysvětluje jako nezralé chování jedince, který nedošel k pomyslné hranici dospělosti. Rovnocenně je tomu dle Říčana u homosexuálních vztahů. U tohoto aspektu ovšem podotýká, že nepřiznaná homosexuální orientace z důvodu vlastního nepřijetí je charakteristická pro nezralost jedince. Zároveň polemizuje o možnosti různorodého výskytu polygamií u znatelně dospělých jedinců. Trvání střídavosti partnerů uvádí za variabilní (Říčan, 2005). Polygamie vysvětlena způsobem nevyzrálé osobnosti může být zacílena pouze na naši kulturu. V mnoha zemích severní Afriky je polygamie považovaná za běžný vztah z důvodu častého výskytu polygamiálních manželství. Naši společností na ni může být nahlíženo opovrhovaným pohledem. Tedy i sexualita a partnerské vztahy jsou dle mého názoru silně ovlivněné kulturou a především tradicemi dané kultury.

O osmi věkách člověka, které určil Erikson jsem se již zmínila v předchozí kapitole. I v této se tedy zmíním o další tzv. psychosociální krizi, která je pro mladou dospělost typická. Pomocí ujasněné identity, se kterou se jedinec potýkal v období adolescence, může dospělý jedinec vybudovat intimitu, která je hlavním tématem této vývojové fáze dle Eriksona. Vypělý jedinec je schopný prožívat partnerský život se všemi závazky, které nejsou leckdy jednoduché. Pokud by se ovšem jedinec ze strachu rozhodl pro neprožívání partnerských vztahů může to dle Eriksona: „vést k hlubokému pocitu izolace a následnému ponoření se do sebe.“ (Erikson, 2002, s.240)

3.5 Volnočasové aktivity

V období přechodu do dospělosti často zájmy předčí pracovní nasazení či vysokoškolské studia. Záleží na tom, pro co se jedinec rozhodne. Pracovní činnost je dle Langmeiera a Krejčířové vykonávána na základě předem určeného vzdělání.

Tato pracovní činnost jedince utváří, ale nestojí v utváření jedince samostatně. Spolu s pracovním nasazením jedince formuje také volnočasová aktivita, kterou se zabývá. Autoři předkládají základní rozdělení zájmů. Jedinec má možnost výběru pasivních či aktivních činností. Dále se ovšem může rozhodnout pro činnost rozvíjející kreativitu či talent jedince, aktivitu spojenou s povoláním, kterou jedinec vykonává, zájem spojený s velkým výdejem fyzické energie (Langmeier, Krejčířová, 2006). Domnívám se, že samotná pracovní činnost pro uspokojení jedince nestačí. Dle mého názoru je zájem o určitou činnost, která jedince pozitivně rozptylí důležitá. V tomto věku již není příliš času na vykonávání činnosti zabírající přes příliš času ve spojení s povoláním. Arnett poznamenává, že u jedince 28 letého je již méně aktivní plnění volného času, nežli tomu bylo u jedince 23 letého. Rovněž je to s 23 letým jedincem, který vyhledával mnohem aktivnější zájmy ve svých 18 let (Arnett,2010).

3.6 Rituály určující dospělost

V této podkapitole bych se chtěla letmo zmínit o rituálech určujících dospělost a o kontrastu mezi moderní a preliterární společností.¹⁰

Rituály člověka provázejí celý život. Rituály západní společnosti se markantně liší od rituálů primitivních národů. Říčan podotýká, že rituály mohou být mnohdy složité a nejasné i člověku, který je vykonává (Říčan,2004). Hudečková zmiňuje, že právě samotné rituály vykonáváme povětšinou každý den, aniž by jsme jim věnovali velkou míru pozornosti. Gennep zmiňuje, že v každém vývojovém období se vyskytují různé druhy obřadů, jejichž cílem je přestup do další vývojové fáze (Gennep,1996). Hudečková poznamenává význam rodinných rituálů, které v sobě odráží fungování rodiny (Hudečková,2009). Každodenní rituály se ovšem velmi liší od rituálů primitivních národů vyjadřujících přechod do dospělosti. Říčan zmiňuje rituály australského kmene Karadjeri. Samotný proces trvá

---

¹⁰ Jsem přesvědčená o důležitosti přechodových rituálů. Fakt, že v naší společnosti vymizely, může být důvodem pro vznik vynořující se dospělosti, jelikož dospívající nemá přesně ohraničený vstup do dospělosti.

několik let. Započat je pomazáním lidskou krví dvanácti letého chlapce a končí možností spatření posvátné destičky několik let po jeho svatbě (Říčan,2004). Genep předkládá obřady Todů, které se mohou jevit naší společnosti příliš kruté. Dívku před pohlavní zralostí připraví muž z jiné vesnice o panenství. Pokud by tento úkon nebyl řádně proveden, mohlo by to mít velmi negativní vliv na budoucnost dívky (Gennep,1996). Osobně jsem velmi překvapena různorodostí přijímání mladistvých do světa dospělých. Zároveň je pro mne významnou otázkou, jestli se jedincům z kultury Karadjeri ulehčil přestup z jednoho vývojového období do dalšího. Domnívám se, že tímto radikálním krokem se u jedinců může zmírnit pocit nejistoty, kde se vlastně nachází, kdo jsou. Říčan komentuje význam bolestivých rituálů. Překonání bolesti vyvolané určitým obřadem je hlavní známka dospělosti. Zároveň podotýká pozitivní výskyt přechodových rituálů, které jedinci pomáhají nalézt vlastní identitu (Říčan,2004). Znamená to tedy, že jedinec, který je schopen snášet bolest v jakékoli míře, se stává dospělým? Pokud by tedy jedinec psychicky i fyzicky vyspělý bolest nezvládal, dospělým by se nikdy nestal? Domnívám se, že tento způsob přijímání dospělosti je pro jedince pocházející z odlišné kultury, jako je například naše, těžko pochopitelný. V naší společnosti by se mohlo hovořit o předávání občanského průkazu, který ovšem v dnešní době není v podobě nějakého ceremoniálu. Dále mě napadá složení maturitní zkoušky a s tím spojený maturitní ples, který by se mohl podobat určité slavnosti vstupu do dospělosti. Domnívám se však, že pro jedince, kteří pokračují na vysoké školy tento obřad není tak silný, jak pro jedince, kteří se rozhodnou ukončit studie a nastoupit na plný úvazek do práce. V tomto případě bychom mohli hovořit o významné události. Já osobně jsem ale pokračovala ve studiu a tak jsem nepocítovala příliš silný vliv maturitní zkoušky.

Důležité je také zmínit různorodost vnímání rituálů představující přechod do dospělosti samotnými jedinci z nezápadních kultur. Zajímavé bylo vnímání určitých situací za rozhodující obřady pro vstup do dospělosti. V nezápadních kulturách se často lišili znaky charakterizující dospělost od znaků určených mladými jedinci z Evropy a spojených států. Mladí Izraelci například považují povinnou vojenskou službu za velmi důležitý krok k dospělosti (Mayseless, Scharf, 2003).

Pro mladé Argentince je zase velmi důležitá schopnost finančního zaopatření budoucí rodiny. Na rozdíl od mladistvých pocházejících z Koreje a Číny, kteří upřednostňují schopnost finančně zaopatřit své rodiče. V asijských zemích se toto kritérium pro přechod do dospělosti velmi často vyznačuje za nejdůležitější (Nelson, Chen, 2007). Domnívám se, že podkladem pro znaky charakterizující dospělost v různých kulturách, je situace společnosti ve které jedinec vyrůstá. V Izraeli může být kvůli velkému množství válečných situací v okolí státu považován za žádoucí znak dospělosti nástup do povinné vojenské služby. Například potřeba finančně zaopatřit svou budoucí zemi mohla být pro mladé Argentince důležitá zejména pro následky krize, které mohli v době výzkumu doznávat. Finanční situaci v Argentině zmiňuje Hradecká. Popisuje velký počet Argentinců, kteří vlivem krize přišli doslova na mizinu (Hradecká, 2009). Důvodem považování finančního zaopatření za jeden z hlavních znaků dospělosti u Asiatů může být neustálé zdůrazňování již od útlého věku postarání se o vlastní rodiče. Benedictová zmiňuje tento vzorec za zcela automatický (Benedictová, 1946).

4 Finanční závislost

V této kapitole se budu zabývat finanční závislostí a hlavně tím, jak působí na jedince v období vynořující se dospělosti a přechodu do dospělosti.

4.1 V čem spočívá finanční závislost

Je nutné zmínit, v čem spočívá finanční závislost. Samotná závislost dětí na rodičích nemusí spočívat pouze ve finanční podpoře, bez které se nemohou obejít. Fingerman, Miller, Birditt a Zatis hovoří například o pomoci ze strany rodičů s vyřizováním formalit týkajících se financí. Zdůrazňují však také emoční podporu v nepříznivých situacích. Zároveň podotýkají variabilitu přístupů rodičů k podpoře v důsledku jejich vlastních možností, která si mohou dovolit (Fingerman, Miller, Birditt, Zatis, 2009). Autoři Fingerman, Miller, Birditt a Zatis podotýkají, jak významný je pro rodiče věk jejich dítěte u výše finanční podpory, kterou dítěti poskytují (Fingerman, Miller, Birditt, Zatis, 2009). Cooney a Uhlenberg doplňují, že k již výše zmíněnému snížení podpory připisují období, kdy se jedinci nacházejí mezi 20 a 30 lety. Podpora autory není myšlená jen finanční, nýbrž také například v podobě rady či dárku. Rovněž s věkem snižující se kontrola ze strany rodičů v oblasti školy, práce a partnerského života dítěte je autory podotýkaná (Cooney, Uhlenberg, 1992). Finanční či ekonomická závislost zahrnuje také situace společného bydlení, pomoc při praktických záležitostech jako je praní, vaření, žehlení a jiné činnosti, které s životem souvisí.

4.2 Finanční závislost v období vynořující se dospělosti

Jak již bylo v předchozích kapitolách zmíněno, vztah mezi rodiči a dítětem, se v průběhu vývoje dítěte značně mění. V období vynořující se dospělosti můžeme nalézt změny v tomto vztahu. Arnett a Schwab se zmiňují o větším výskytu

konverzace na úrovni dospělého, které potvrdilo 86% rodičů, větším užívání si společně stráveného času v 78%. Pouze 16% rodičů se zmínilo o vyšší míře konfliktů nacházející se v tomto období (Arnett, Schwab, 2013). Má však finanční závislost na tento vztah vliv? V tomto období je mnoho jedinců stále na svých rodičích finančně závislých. Hartnett, Furstenberg, Birditt a Fingerman pojednávají o větší míře finanční závislosti v případě, že se jedná o studenty, nezaměstnané, budoucí rodiče, děti se špatným zdravotním vztahem nebo nízkým příjmem (Hartnett, Furstenberg, Birditt, Fingerman, 2012). Cooney a Uhlenberg se zmiňují také o větší míře finanční podpory u studentů, nežli u jedinců nestudujících (Cooney, Uhlenberg, 1992). Za zajímavé považují výsledky z výzkumů, které provedl Lee a Mortimer. Dle autorů rodiče s vyšším vzděláním podporují své potomky ve věku mezi 23-24 lety rovněž k absolvování vyššího vzdělání na úkor odložení manželství a rodičovství, zatímco rodiče s nižším vzděláním u svých dětí ve věku od 23-24 let upřednostňují spíše než vzdělání rodičovství a manželství (Lee, Mortimer, 2009). Osobně se domnívám, že důvodem je nižší možnost pracovního nasazení na plný úvazek a s tím spojený menší příjem, který se studentům naskytá, oproti jedincům, kteří se pro studium nerozhodli a na plný pracovní úvazek přistoupili. Ovšem autoři Wyn a Dwyer dodávají, že mnoho jedinců při prezenční formě studia zároveň pracují. U anglických studentů udávají až 60% studentů, kteří zároveň pracují (Wyn, Dwyer, 2000). Autoři Hartnett, Furstenberg, Birditt a Fingerman podotýkají, že míra finanční podpory se s věkem jedince snižuje (Hartnett, Furstenberg, Birditt, Fingerman, 2012). Taktéž autoři Fingerman, Miller, Birditt a Zatis předpokládají, větší potřebu podpory u mladistvých, než u mladých dospělých (Fingerman, Miller, Birditt, Zatis, 2009). Se studenty stojí v popředí u finanční podpory ve výzkumech také děti s problémy. Fingerman, Miller, Birditt a Zatis se domnívají, že děti trpící problémy či krizemi, získávají ze strany rodičů větší finanční podporu. Zejména z důvodů problémů, které vyžadují finance a čas, nejčastěji v podobě právnícké či zdravotní péče (Fingerman, Miller, Birditt, Zatis, 2009). Arnett a Schwab udávají necelou polovinu rodičů, kteří vypovídali o frekvenci podpory u svých 18-29 letých dětí, buď formou časté podpory v případě potřeby či formou pravidelných příspěvků na životní náklady dítěte (Arnett,

Schwab, 2013). Havlíková podotýká, že nezaměstnaní jedinci, kteří jsou po absolvování studia a z důvodu nenalezení pracovního místa na svých rodičích finančně závislí, odmítali, že by tato situace měla vliv na vztah s jejich rodiči. Celkově vztah absolventi označovali za pozitivní. V některých případech sami rodiče ocenili pomoc s domácností (Havlíková, 2010). Fussell podotýká význam finanční situace na celkový styl života jedince. Vlivem nízkého příjmu jedinec odkládá životní události, jako je například manželství či rodičovství (Fussell, 2002). Mortimer a Larson doplňují, že významný vliv na prožívání přechodu do dospělosti má právě finanční závislost na rodičích. V důsledku toho, jakou jedincům rodiče poskytnou podporu, bude toto období probíhat. Buďto formou omezování či užívání si volnosti bez ohledu na finance (Mortimer, Larson, 2002).

Pro tuto práci je zmíněná finanční závislost široce pojatá. Významné jsou pro bakalářskou práci tyto okruhy placené rodiči:

- nájem
- strava (doma i mimo domov)
- ošacení
- benzin
- kredit/paušál
- internet
- studijní pomůcky
- volnočasové aktivity (v podobě zájmových kurzů, placených koníčků či potřeb k jejich provádění)
- dovolené

Tento seznam složí pouze k nastínění možných aspektů, díky kterým se jedinec stává závislý v případě, že jsou hrazeny rodiči. Dle individuálních požadavků se mohou lišit. V některých případech mohou být některé složky hrazeny samotným jedincem (například dovolené), v dalších budou hrazené rodičem (ošacení). Nemusí se jednat o striktní rozdělení mezi tím, co si jedinec platí samostatně a tím, v čem je podporován finančně rodiči. Může se jednat o občasné hrazení věcí, které mu jindy hradí rodiče (ošacení).

5 Vysokoškolské vzdělání

V současné době se na území České republiky setkáme s rozdělením vysokých škol na:

- státní vysoké školy
- veřejné vysoké školy
- soukromé vysoké školy

Státní vysoké školy jsou v pravomoci Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany. V tuto chvíli se jedná pouze o dvě vysoké školy a to Policejní akademii České republiky v Praze a Univerzitu obrany. Vysoké školy státní má v pravomoci Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Jedná se například o Univerzitu Karlovu v Praze, dále však o mnoho dalších univerzit. Posledním druhem je vysoká škola soukromá, která představuje právnickou osobou, které bylo ministerstvem umožněno vykonávat funkce vysoké školy, například Pražská vysoká škola psychosociálních studií. Školy se liší po finanční stránce, také však v zákonech, které daný druh školy vystihuje. Dále může být také rozdílnost v přístupu ke studentům či vnímání prestiže. Právě zmiňovaný pocit prestiže je jedním z hlavních témat studentů na soukromých školách z mé zkušenosti. Mnohokrát jsem se setkala s negativním hodnocením soukromých vysokých škol, aniž by daný jedinec měl osobní zkušenost se studiem na soukromé vysoké škole.

Existuje mnoho dalších kritérií, které školy dělí na další druhy či typy. To však pro tuto práci není významné, z tohoto důvodu udávám pouze toho rozdělení.

V České republice se dle mého názoru se nepovažuje studium na soukromé vysoké škole za prvořadé, nýbrž za jako druhá možnost pro studenta, který se nedostal na veřejnou vysokou školu. Mnoho lidí tento typ škol podceňuje, v zahraničí je tento typ studia nejčastější a zejména považovaný za velmi prestižní typ vysokoškolského vzdělávání. Mezi soukromé školy v zahraničí patří například Harvardská univerzita.

Motivace ke studiu na VŠ (jak státních, tak soukromých) byla námětem výzkumu, který bych dále chtěla zmínit. Ohledně odpovědí na otázky motivace pro vstup na vysokou školu se studenti z veřejných i soukromých vysokých škol shodovali. Na prvním místě se umístila odpověď: „*Získat možnosti dobré profesijní kariéry.*“ (Menclová, Baštová, 2006, s.33) Kdežto na posledním místě se nacházela odpověď: „*Pokračovat v rodinné tradici.*“ (Menclová, Baštová, 2006, s.33). Tato odpověď byla zastoupena velmi malým množstvím respondentů. Dalším zjištěním byl fakt týkající se způsobu přestupu ze střední školy na školu vysokou. U studentů studujících na veřejných vysokých školách 70% přestupovala plynule ze střední školy na vysokou školu, bez jakékoli pauzy. U studentů soukromých vysokých škol došlo u 50% respondentů k pauze v podobě 1 roku, povětšinou kvůli nepřijetí na veřejnou vysokou školu po maturitě (Menclová, Baštová, 2006).

Rozhodla jsem se pro rozdělení respondentů na dvě skupiny (soukromé a veřejné VŠ) z důvodu, že se domnívám, že jedinec na soukromé vysoké škole finančně závislý na rodičích může mít o něco větší pocit finanční závislosti z důvodu hrazení školného rodiči. Jedinec z veřejné vysoké školy, kde placené školné samotným jedincem či jeho rodiči není, může mít o něco menší pocit finanční závislosti z důvodu, že jeho studium není zpoplatněné a tudíž jakýkoli problém se studiem bude prožívat pouze sám za sebe, nikoli s výčitkami z důvodu mrhání peněz z kapsy svých rodičů.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Metodologie

6.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zmapovat, co prožívají studenti vysokých škol ve věku od 21 do 25 let, kteří jsou finančně závislí na rodičích a to v období vynořující se dospělosti, tak jak ji definoval Arnett 2010. Domnívám se, že je důležité zaměřit se na to, jak finanční závislost ovlivňuje vztah mezi dítětem a rodiči v období vynořující se dospělosti, dále na prožívání pocitu dospělosti ve spojení s finanční závislostí na rodičích ve věku od 21 do 25 let.

6.2 Výzkumné otázky

Mapující studie by měla nastítnit odpovědi na následující výzkumné otázky, které jsem stanovila:

1. Jak ovlivňuje finanční závislost vzájemný vztah mezi potomkem a rodiči?
2. Jak prožívají každodenní finanční závislost v běžném životě?
3. Jak ovlivňuje finanční závislost na rodičích prožívání dospělosti?

6.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl vybírán cíleně. Výzkumný vzorek se skládá ze studentů vysokých škol ve věku od 21 do 25 let finančně závislí na rodičích. Věkové rozmezí bylo předem stanovené, proto je věk jedním z hlavních kritérií. Celkem bylo provedeno 8 rozhovorů. Jednu skupinu respondentů tvoří studenti veřejných vysokých škol. Druhou skupinu tvoří studenti soukromých vysokých škol. Jedná

se o rozdělení, o kterém jsem se zmínila v teoretické části. Nutné je zmínit, že přesto, že všichni studenti z nesoukromých škol pocházeli z veřejných vysokých škol, v rozhovorech o svých školách mluvili jako o státních. Ve výzkumném vzorku se však nenachází žádný respondent, který by státní vysokou školu studoval. Rozdělení na veřejné a soukromé vysoké školy bylo druhým kritériem u volení respondentů. Posledním kritériem byla finanční závislost na rodičích, kterou splňovali všichni respondenti. Pro lepší orientaci přikládám tabulku s rozdělením respondentů.

Tabulka č.1: Rozdělení respondentů

Iniciály	Pohlaví	Věk	Škola
M.K.	muž	21	soukromá
F.Š.	muž	23	soukromá
J.K.	žena	23	soukromá
M.T.	žena	23	soukromá
K.M.	muž	22	veřejná
A.B.	muž	21	veřejná
A.N.	žena	23	veřejná
K.N.	žena	21	veřejná

6.4 Etika výzkumu

Sběr a analýza dat probíhala v anonymitě. V rámci zachování naprostého soukromí udávám v práci pouze iniciály respondentů. Před zahájením každého rozhovoru jsem podala respondentovi stručné informace ohledně mé práce, ujištění o zachování anonymity a po udělení informativního souhlasu započalo nahrávání rozhovoru. Ujistila jsem je o použití jejich výpovědí pouze pro tuto práci.

Všichni respondenti souhlasili s nahráváním pomocí diktafonu. Prostředí pro rozhovory bylo přizpůsobené tomu, aby se respondenti cítili příjemně a v naprostém soukromí.

7 Volba metody výzkumu

Pro svůj výzkum jsem zvolila kvalitativní metodu.,, *Neexistuje jediný obecně uznávaný způsob jak vymezit nebo dělat kvalitativní výzkum (Hendl, 2005, s. 49)*. Výzkumník má za úkol vyhledat a analyzovat veškerá data, která se pojí k výzkumné otázce, popřípadě k výzkumným otázkám. Výzkumník má v charakteristickém případě nejprve určit téma a poté základní výzkumné otázky, tyto otázky může v průběhu sběru a analýzy dat měnit (Hendl, 2005).

7.1 Sběr dat

Data jsem sbírala pomocí polostrukturovaného rozhovoru, který umožňuje respondentovi plynule a dle vlastní úvahy rozmlouvat o tématu, které mu je výzkumníkem předložené. Výzkumník má možnost během rozhovoru držet respondenta v kontinuitě tématu, které je pro jeho výzkum důležité (Smith, 2004).

Při rozhovoru jsem se držela předem vypracované osnovy se základními otázkami:

1. V čem spočívá tvoje finanční závislost na rodičích?
2. Jaké to pro tebe je být finančně závislý na rodičích?
3. Vnímáš se jako dospělý?
4. Co považuješ za charakteristické znaky dospělosti?
5. Jaký je tvůj vztah s rodiči?
6. Změnil se nějak tento vztah se vstupem na VŠ?
7. Radíš se s rodiči v případě, že ti nastanou nějaké problémy?
8. Jak vypadá tvůj běžný den?
9. Jak trávíš volný čas?

10. Ovlivňuje to, že jsi na rodičích závislý způsob trávení tvého volného času nebo způsob tvého života? Vypadalo by to jinak, kdyby si nebyl závislý?
11. Docházíš někam na brigádu?
12. Jak probíhá tvé studium na VŠ?
13. Jak se staví rodiče k tvému studiu?
14. Jak v současné době bydlíš?
15. Jaké to pro tebe je bydlet s rodiči/sama?
16. Přál/a by sis bydlet jinak?
17. Jaký typ školy studuješ? Jaké to pro tebe je? Máš představu, kolik tvé studium stojí? Jak to vnímáš? Bylo by to jiné na veřejné/státní škole? Jaký postoj k této škole staví tvý rodiče?

Osnova rozhovoru byla zaměřena na prožitek finanční závislosti. V případě odklonu od tématu jsem respondentu navedla zpět na potřebnou linii rozhovoru. V případě, že respondent otázku přeslechl, zopakovala jsem mu ji. V případě, že otázce respondent neporozuměl, pokusila jsem se mu otázku přiblížit. V průběhu rozhovoru jsem otázky nepokládala v přesném pořadí, jaké jsem předem sestavila. V rámci rozhovoru jsem se dle individuálního přístupu doptávala na otázky, které jsem považovala za důležité v dané chvíli, pro rozvíjení potřebného tématu.

Sběr dat proběhl během měsíce března roku 2016.

7.2 Průběh rozhovoru

Respondentům jsem se snažila vyjít vstříc. Z důvodu nedostatku času tedy některé rozhovory probíhali online přes internet pomocí audio rozhovoru. Respondenty tvořili z části přátelé či spolužáci a z části druhé spolužáci mých známých. Setkání bylo vždy předem stanovené na dohodě s respondentem. Jedna část rozhovorů probíhala u mě doma, druhá pomocí audio rozhovoru, kdy se respondent nacházel u sebe doma v klidu bez rušivých elementů. Respondenta jsem vždy předem obeznámila o průběhu a délce rozhovoru, aby měl možnost časově se na daný

rozhovor připravit. Touto metodou jsem se pokusila vyvarovat hlučným místům, která by respondentovi neumožňovala plné uvolnění a zároveň jsem nechtěla respondentům narušovat volný čas.

Před započítím rozhovoru jsem krátce respondentovi nastínila průběh rozhovoru a stručně popsala bakalářskou práci. Poté jsem se ujistila, zda respondent splňuje všechny mou stanovené a pro práci nezbytné kritéria (věk, finanční závislost na rodičích, studium na vysoké škole). Následně jsme se přesvědčila, zdali je respondent připraven a po podání souhlasu započal rozhovor.

Rozhovory probíhaly v soukromých místnostech bez lidí a okolního hluku, aby bylo umožněno diskrétní prostředí pro dostatečné uvolnění respondenta. Nejkratší rozhovor měl 19:30 minut, nejdelší rozhovor měl 35:23 minut.

7.3 Zpracování dat a jejich analýzy

Pro analýzu dat jsem zvolila tematickou analýzu. U tematické analýzy si nejprve stanovíme výzkumnou otázku. Rovněž můžeme však stanovit otázku až v průběhu samotné analýzy. Tematická analýza může být tedy označena za flexibilní (Braun a Clarke, 2006).

Všechny rozhovory byly nahrány na diktafon a poté doslovně přepsány. Doslovný přepis zahrnuje veškeré přechyby, odmlky, občasné se vyskytující vulgarismy z důvodu uchování veškeré autentičnosti, kterou doslovný přepis umožňuje. Poté jsem přepsané rozhovory vytiskla a započala samotný rozbor pomocí poznámek do vytištěného rozhovoru i na zvláštní papír spolu se zvýrazněním různých témat. Přepsané rozhovory jsem si několikrát znovu přečetla, v případě nejasností jsem si pustila nahrávku daného rozhovoru. Následně jsem z poznámek tvořila kody, které jsem barevně rozlišovala pro snadnější orientaci. Z kodů jsem poté tvořila témata. Po uspořádání témat jsem zkoumala, v jakých tématech se respondenti shodují a v jakých se naopak rozcházejí. Některá témata měla zastoupení ve všech rozhovorech, některá se vyskytovala pouze v jednom. Při výskytu tématu ve více rozhovorech se dále lišila intenzita, s jakou bylo téma respondenty zmíněno.

7.4 Limity výzkumu

Domnívám se, že prvním limitem mohla být má vlastní zkušenost s finanční závislostí na rodičích, zároveň fakt, že studuji na soukromé vysoké škole jako polovina respondentů. Nezanedbatelným faktem je i to, že se jednalo převážně o mé přátele, které znám. Na druhou stranu se domnívám, že jsem se díky těmto aspektům mohla lépe v daných situacích orientovat. V mnohých případech se jednalo o jedince, kteří se navzájem znali. Nevylučuji tedy ani možnost toho, že mohl být některý respondent informován o průběhu rozhovoru a seznámen s otázkami. Mohl být tedy respondent na otázky předem připraven a tím získaná data ovlivněna.

Další limit mohl představovat průběh rozhovoru online pomocí video rozhovor přes internet. Z přepisu jsem ovšem neshledala rozdíl mezi rozhovory, které byly prováděné tváří v tvář s rozhovory, které probíhaly pomocí video rozhovoru.

Hlavním limitem je samotný počet respondentů. Jelikož jsem zvolila kvalitativní metodu pomocí polostrukturovaného rozhovoru, byla jsem omezena množstvím participantů. Proto bych ráda upozornila, že jsem si vědoma toho, že není možné výsledky zobecňovat na celou populaci, což nebyl ani záměr.

Určité ovlivnění může vyplívat z faktu, že se s většinou respondentů znám, mohla jsem se tedy lépe v situaci orientovat, zároveň jsem však mohla předpokládat, že o dané situaci již vím dostatek a tím pádem jsem se o životě respondentů nemusela dozvědět vše.

V neposlední řadě je důležité zmínit, že se jednalo o respondenty z podobné ekonomické třídy. Nebyly mezi respondenty viditelné ekonomické výkyvy. Získaná data nepokrývají tedy studenty ze všech ekonomických vrstev.

Posledním faktorem může být situace, ve které se minimálně polovina respondentů nacházela. Respondenti se vyskytovali ve stresové situaci, kterou vytváří období před státnicemi. Některé výpovědi tím mohly být ovlivněny.

8 Analýza rozhovoru

Pomocí výše zmíněného postupu jsem analyzovala 8 rozhovorů, ze kterých vyplynulo 6 základních témat, o kterých se respondenti zmiňovali. Jedná se o následující témata: vnímání finanční závislosti, svobodné rozhodování, volnočasové aktivity, pocit dospělosti, práce/brigáda, vztah s rodiči. K daným tématům se vyjadřovali všichni respondenti, postoj k nim však zaujímali rozdílný v několika případech. Následně popíšu jednotlivá témata.

8.1 Vnímání finanční závislosti

Všichni mladí studenti, kteří se mapující studie zúčastnili byli finančně závislí na rodičích, jednalo se o hlavní kritérium pro účast ve výzkumu. Pociťování finanční závislosti se u respondentů lišilo bez ohledu na typ školy, který studovali. Někteří respondenti nepociťovali finanční závislost negativně (K.N.: „...*necejtím se nějak hrozně, ..., dokud studujeme s Alou, ..., tak nám budou finančně pomáhat*“ K.M.: „*Tak vzhledem k tomu, že jsem nezkoušel nic jiného...*“ J.K.: „...*rodiče nejsou nijaký, že by strašně neměli peníze a museli o to víc dřít, ..., neberu to nějak strašně negativně...*“). Jeden z respondentů pociťuje ze své strany vyvolanou myšlenku, že by se svým rodičům jednou mohl odvděčit (A.K.: „...*si říkám, že jednou ty peníze rodičům vrátím, že až třeba ty peníze vydělám, tak je třeba pošlu někam na dovolenou...*“). Důležité je zmínit, že pocity, které podněcují tuto myšlenku jsou vyvolané výhradně ze strany respondenta, nikoli ze strany rodičů.

Jiní respondenti neměli příliš pozitivní pocit z vlastní finanční závislosti (M.T.: „*No je to takový, ..., ne nepříjemný, ale těším se, až budu ekonomicky soběstačná...*“ A.B.: „*No tak na druhou stranu je to takový debilní, že v mém věku jsem finančně závislejší na někom...*“ A.N.: „*Je to pro mě hodně těžký, ..., tím že jsem už nezávislá byla...*“). Z rozhovorů s těmito respondenty bylo patrné, že jim je tato momentální situace nepříjemná, zároveň si jsou vědomi toho, že v tuto chvíli nemají na vybranou. Bylo zřejmé, že to berou jako nezbytnou část života, kterou musí v tuto chvíli přečkat, ačkoli jim to není příjemné.

Většina respondentů se zmiňovala o tom, že ze strany rodičů jim je neustále opakováno, že pro ně není nepříjemné je finančně podporovat (F.Š.: „...mě naši uklidnili, že prostě kdyby to dělat nechtěli, tak by to nedělali.“ A.N.: „Moji rodiče mě plně podporují, ..., jenom aby viděli úsměv na mých rtech.“ K.N.: „...kvůli tomu mě i finančně podporují, abych mohla dělat, co mě baví...“). Mnoho jedinců dokládalo, že je pro ně zpětná vazba ze strany rodičů velmi důležitá z důvodu ujištění se, že nejsou rodičům na obtíž.

Převážná většina respondentů se zmiňovala o důležitosti studia v souvislosti s finanční podporou (A.N.: „...říkají, že dokud budu studovat, tak že mě budou podporovat i finančně.“ K.N.: „...dokud studujeme s Alou, ..., tak nám budou finančně pomáhat“ A.B.: „...když jako studuju, tak mě budou i finančně podporovat.“ M.T.: „Řekl mi, že mi bude posílat alimenty do té doby, dokud budu studovat. Pak samozřejmě ať se postarám sama, až nebudu studovat pochopitelně.“). V žádném rozhovoru ovšem nezaznělo, že by respondentovi tento předpoklad pro finanční závislost připadal nemístný. Respondenti brali podmínku studia pro finanční závislost jako běžnou věc.

Někteří respondenti popisovali pocit finanční závislosti na rodičích negativně z důvodu pocitu vlastního diskomfortu v této situaci i přes to, že je rodiče ujišťují o tom, že je to v pořádku (A.K.: *Je to pro mě těžký, ..., tím že jsem už jako dřív nezávislá byla, ..., že musím přijít za tátou a prosit ho o peníze.*“ M.K.: „*Tak je to na hovno samozřejmě, kdybych moh, tak jsem nezávislej...*“ F.Š.: „...byly období, kdy to bylo těžký, ..., bylo mi to blbý je takhle ždímat, ..., protože to nejsou zas tak malý peníze.“ M.T.: „...není to nepříjemný, ale teším se, až budu ekonomicky soběstačná, ..., takhle je to vlastně spojený s tím, že musím jít a říct si mu o peníze, což mi vlastně není příjemný...“). Dva respondenti se však zmiňovali o občasném popichování ohledně finanční závislosti ze strany rodičů (M.T.: „*A přes to, že mi to vždycky rád zaplatí, tak mi tam nějakej svůj vtip ze srandy, že jsem věčnej student, že ho stojím peníze, ..., z toho důvodu je to nepříjemný.*“ F.Š.: „...nemaj tolik řečí u toho, že oni by mi měli ty peníze přímo dát, ale prostě tlačej mě do toho, abych se fakt jako postaral sám o sebe a zvládl tu školu, ..., jako hodně popichování, ..., dobírání si.“).

Pro některé respondenty představoval nepříjemnost věk, ve kterém se nacházejí a domnívají se, že by již mohli být finančně nezávislí (J.K.: „...si teďko v poslední době začínám říkat, ..., je mi 23 a teď už končím bakaláře, ..., takže aspoň nějakou brigádu, aby už to nebylo takový to, že prostě musím si neustále chodit pro cokoliv k těm rodičům.“ A.B.: „No tak na druhou stranu je to debilní, že v mém věku jsem finančně závislej na někom...“).

Dva respondenti dodávali, že k našetřeným penězům od rodičů mají zvláštní vztah (M.K.: „...no já jako prachy co mam našetřeny na své kartě, tak nepovažuji úplně za své, ikdyž jsou mé., M.T.: „Občas jakoby si říkám, třeba například při kupování dárků, že sice jsem si našetřila peníze, který jsou jakoby moje, ale vlastně si říkám, že kupuju z táty peněz dárky třeba pro tátu, jo.“).

Někteří respondenti pocívali vliv finanční závislosti u volnočasových aktivit. Z výzkumné sondy ovšem vyplynulo, že regulace aktivit byla ze strany samotných respondentů (M.T.: „Já si myslím, že si můžu dělat co chci, ale mám tam svoje nějaký hranice...“ J.K.: „...moji jsou hodně štedrý, ..., ale že já jsem i tak, že šetřím a neutrácím za pitomosti.“ A.N.: „...podvědomě reguluju, protože nechci, aby za mě rodiče utráceli hodně peněz...“ M.K.: „...si už dokážu uvědomit, co si můžu dovolit za peníze, který dostanu od rodičů v rámci volného času...“ A.B.: „Občas člověk zváží, jestli si dá tři piva nebo pět piv, protože ví, že pak by s těma penězma třeba nevyšel.“). K.M. si hradí veškerou volnočasovou aktivitu z peněz, které vydělá na brigádě z důvodu větší nezávislosti (K.M.: „...jsem po mámě nemohl chtít, aby mi dávala nějaký větší příspěvky, ..., když bych chtěl jet na dovolenou, ..., vyloženě bych musel prosit mámu a to se mi nechtělo.“). Z rozhovoru byla patrná jistá dávka nezávislosti, kterou K.M. pocítuje v rámci volného času. U žádného respondenta se neobjevilo takové omezení ze strany rodičů, že by byli nuceni neužívat si volného času dle vlastních představ.

M.K. vnímal sebou vydělané peníze jinak, nežli peníze od rodičů (M.K.: „...jsem každou tu korunu otočil o něco víckrát než od rodičů.“). Naopak F.Š. nepocítuje tento rozdíl (F.Š.: „Nedívám se na tisícovku od rodičů jinak než na mojí.“). A.N. se domnívá, že s penězi od rodičů zachází stejně, jako bude jednou zacházet

se svými (A.N.: „...jsem zvyklá šetřit peníze, takže buďto šetřím teďka jejich peníze a nebo bych šetřila svoje peníze.“). Z rozhovoru je zřejmé, že se jedná o omezení, které si A.N. nastavila sama. Nebyla k tomuto kroku nucena rodiči.

8.2 Svobodné rozhodování

Všichni respondenti, kteří se studie účastnili, se zmiňovali o svobodném rozhodování a míře ovlivnění rozhodování ze strany rodičů. Respondenti se cítili omezení ve svobodném rozhodování kvůli finanční závislosti za rodičích. Jedním z častých témat u studentů ze soukromých vysokých škol bylo studium. Studenti ze soukromých vysokých škol podotýkali, že v souvislosti se studiem a placením školného rodiče prožívají průběh studia výrazněji v období slabších výsledků (F.Š.: „...když hrozím tím, že bych zbytečně odkládal třeba celý ročník, tak tam jsou jako už hodně i protivný...“ M.T.: „Byly doby, kdy mě hlavně teda táta jako nutil, ...,že mě tak nenásilně nutil do toho studia.“). Z rozhovoru se dalo vycítit, že jedincům byla tato nesvoboda nepříjemná zejména ve chvíli, kdy si sami nebyli svým rozhodnutím ohledně vysoké školy jisti. Jeden respondent pocíval silný diskomfort v situaci, kdy mu rodiče platí školné (M.K.: „Tak jako samozřejmě, že mě to sere, že mě to platěj, ...,ale na to fakt nemám.“). Z popisu jedince bylo znát, že cítí bezmoc v této situaci, jelikož podotýkal, že na práci nemá čas. Oproti této situaci stojí studenti veřejných vysokých škol, kteří shledávají výhodu ve školách, na kterých studují z důvodu, že není hrazena jejich rodiči, tudíž se cítí svobodnější v rozhodování ohledně studia (A.N.: „Když jsem se rozhodovala o veřejce, tak jsem rozhodně chtěla jít na státní, právě kvůli tomu, abych nebyla finančně závislá, ...,můžu prostě skončit, je to jenom na mně.“). Z rozhovoru bylo patrné, jak je pro respondentku významné studovat na veřejné škole z důvodu svobodnějšího rozhodování v případě, že by se školu rozhodla ukončit. Pro srovnání jí byla zkušenost se studiem na soukromém gymnáziu. Z rozhovoru byla také cítit svoboda, kterou pocítuje. Zároveň dodávala, že si je jistá tím, že by ji rodiče podporovali v čemkoli.

Nesvoboda či naopak svoboda v rozhodování se netýká pouze studia. Pře-
važná většina respondentů upozorňovala na nesvobodné rozhodování v rámci spo-
lečného bydlení s rodiči. Tři respondenti bydlí samostatně. Jedna respondentka se
v průběhu týdne, ve kterém se rozhovor uskutečnil, stěhovala ke svému příteli.
Zbylí respondenti bydleli ve svých dosavadních domovech se svými rodiči, popří-
padě sourozenci. Jedinci bydlící nesamostatně upozorňovali na nespokojenost oh-
ledně pravidel, která v daném obydlí platila (*K.M.: „...největší problémy jak jsem
řikal to vedení domácnosti, jakoby hlavně ten úklid, ..., uklízet každé a častěji než
druhé den kolikrát, tak mi prostě přijde zbytečný...“ A.N.: „...občas se s mámou
bijeme v kuchyni...“*). V názorech zohledňující pravidla chodu domácnosti se sho-
dovali jedinci, kteří již s rodiči nebydlí a právě z důvodu přivyknutí si na vlastní
pravidla, pro ně bylo těžké představit si návrat k rodičům. Zároveň někteří při-
pouštěli, že v situaci, která by si sestěhování žádala, by se s tím nakonec nějak
vyrovnali (*M.T.: „...každá domácnost má nastavený, ..., způsob toho žití a jak tam
bydele a takhle nevim, jestli bych si na to zase přivykla.“ F.Š.: „Je to pohoda,
člověk je fakt pánem svého.“ J.K.: „...jsme jako každé zvyklej, že máme každé
svůj prostor, svůj byt, svý pravidla, tak jako najednou, když pak někde jsme, tak je
to, ..., hrozný.“*). Jedna respondentka pociťovala vlastní osobnostní růst po odstě-
hování se od rodičů (*J.K.: „...jsem se trošku bála, že to nebudu zvládat, když se
odstěhuju, ..., nebudu mít tu mámu za zadkem. Ale jako je to v pohodě.“*). Pocit ne-
jistoty respondentku opustil a po určité době si připadala více samostatná.

Svobodu pociťují jedinci například i v jiných situacích (*K.N.: „...od těch
rodičů mam jako hroznou svobodu, což pociťuju nejvíc na těch party.“ A.N.:
„...moji rodiče mi dávaj tolik svobody, kolik potřebuju.“*).

8.3 Změna vztahu s rodiči

S přibývajícím věkem se jistým způsobem mění vztah mezi dětmi a jejich ro-
diči. Rodiče na své děti začínou nahlížet například jako na sobě rovné. U některých

jedinců změna vztahu proběhla ve spojení několika aspektů. Jedním bylo například dovršení plnoletosti (A.B.: „...s tou dospělostí se taky jakoby změnil přístup,...s tou zletilostí myslím.“). Pro rodiče A.N. byla dle jejích slov rozhodující změna zapříčiněná vstupem na vysokou školu (A.N.: „...ta změna nepřišla v závislosti s partnerem, ale spíš asi v závislosti s tím vstupem na vysokou.“). V souvislosti se vstupem na vysokou školu pociťovali někteří jedinci změnu ve vztahu v souvislosti s rozšířením společných témat, která měli jedinci se svými rodiči k dispozici k prokonzultování (J.K.: „...s tím tátou,...že má tu psychickou nemoc,...že studuju tu psychologii,...se občas bavíme o nějakých tématických věcech...“ K.M.: „...s tátou jak jsem vstoupil na tu školu, tak je tam rozdíl, že máme téma navíc o čem si povídat.“). U A.B. byla příčina ke vzniku nových témat k povídání a zkvalitnění vztahu, nalezení společného zájmu (A.B.: „...jsme se začali s tátou potápět a to si myslím, že nás hodně sblížilo.“). Oproti tomu bylo dalším aspektem dlouhodobé partnerské soužití (M.T.: „...táta tím, že mam toho přítele, se kterým mam,...,takovej vážnej vztah, tak mě bere jako osamostatněnou...“). U některých se například rovnocenný vztah vyskytoval bez jakéhokoli podnětu (K.N.: „...rodiče nás brali,...,vždycky jako dospělý,...,sobě rovný.“).

Již zmíněné samostatné bydlení, pomocí kterého rodiče začaly své děti vnímat jinak se vyskytlo také v souvislosti se zkvalitněním vztahu mezi rodiči a respondentem (J.K.: „...se změnil,...,že jsem se jako odstěhovala a bydlím sama. Třeba předtím jsme se hodně hádaly...“ M.T.: „...jsem bydlela jenom s mamkou,...,tam pak byly docela velký problémy a neshody. F.Š.: „Dobřej, protože ono na to má vliv hodně to, že se tolik teďka nevidáme...“). Dle jednoho respondenta nedošlo ke změně, ale spíše k zvýšení důvěry. Domnívá se, že z důvodu výskytu školy v jiném městě nežli místa bydliště. K.M. ovšem pociťoval, že k žádné změně nedošlo ze strany matky. Z rozhovoru bylo ovšem zřejmé, že mu to není příjemné (K.M.: „...mě pořád vnímá, což mě i trošku vadí, jako dítě.“). Zároveň K.M. pociťoval změnu ve vztahu s druhým rodičem z důvodu změny své osoby (K.M.: „...co se týče táty,...,se v posledních letech s ním zlepšuje ten vztah, možná i díky tomu, že jsem trošku dospěl a jsem tolerantnější...“).

Někteří respondenti pociťovali rozdílnost ve vztahu k jednou a druhému rodiči. Polovina respondentů doplňovala, že rozlišuje mezi problémy, se kterými byli za otce a se kterými za matkou. Zatím co dívky se přikláněly s osobnějšími otázkami na stranu mámy (J.K.: „...osobní nebo nevím vztahový věci, tak to bych šla spíš za mámou, ..., ale když pojedu a nabourám do někoho, tak prostě bych šla třeba za tátou.“ K.N.: „U mamky ohledně nějakých ženských/holčičích věcí, ..., u táty ohledně mého internetového bankovníctví nebo něco takového.“ A.N.: „bych neměla problém jít za mamkou a poradit ses ní, ..., co se týče takhle těch sociálních vazeb. Vlastně to i docela často dělám...“). Zatím co A.B. se s tématy zohledňující osobní život přikláněl k otci (A.B.: „...tátovi řeknu asi víc věcí, který bych mamce neřek.“). Respondenti se vždy přikláněli k rodiči stejného pohlaví. Sami také doplnili, že na to má dle jejich názoru vliv to, že jsou více ze strany rodiče stejného pohlaví pochopeni.

K.M. namítl, že se s rodiči radí po delší době (K.M.: „Většinou nejdřív se to snažím vyřešit sám.“). Připouští, že se radí v situaci, kdy si neví rady. M.T. zamítla, že se radí s rodiči. Poslední rok se poradí primárně s přítelem (M.T.: „...když chci slyšet třeba názor někoho jiného, tak pak už se radím i s rodičema.“).

J.K. popisovala, že se domnívá, že na vztah s otcem, má negativní vliv finanční závislost, která ho k němu poutá. Z rozhovoru vyplývalo, že respondentka pociťuje nutnost stýkat se a tolerovat otce, jelikož je na něm závislá. Zároveň se domnívá, že této situace otec využívá (J.K.: „...ví, že my jako se s ním nepřestane bavit nebo ho nějak nezavrhneme, protože jsme na něm finančně závislí...“). Dokonce zmiňuje, že některé věci, které jí na otci vadí přejde, jelikož si je vědoma toho, že ho potřebuje (J.K.: „...potřebuju, aby mi zaplatil školu.“).

8.4 Pocit dospělosti

Všichni respondenti, kteří se mapující studie zúčastnili, zmiňovali zodpovědnost za vlastní činy, jako hlavní charakteristiku dospělosti. Povětšinou se jednalo o jedinou charakteristiku, která je v průběhu rozhovoru napadla. Z rozhovorů

bylo patrné, jak pro mladé jedince bylo složité vlastními slovy určit charakteristické znaky dospělosti. Vedle zodpovědnosti doplňovali znaky povětšinou o samostatnost, schopnost postarat se o sebe, popřípadě o někoho jiného. Občasně se vyskytovali individuální znaky doplňující zodpovědnost (A.B.: „...zákonem stanovená zletilost...“ K.N.: „...dospělý plány do budoucna...“ F.Š.: „...formální záležitosti, jako, ...,daňový věci a všechny legislativy...“ K.M.: „...únava, která přijde večer...“). Většina respondentů ovšem nepovažovala finanční závislost jako překážku k dosažení pocitu dospělosti (J.K.: „...pro mě to, že jsem závislá finančně na rodičích, jako asi úplně nemá vliv na to moje vnímání tý dospělosti.“ M.K.: „To bych asi neřek, že jako pokud není člověk finančně nezávislej, že není dospělej.“ A.N.: „...se cejtím dospělá, ikdyž jsem finančně závislá na rodičích, takže ta závislost je u mě sporná.“). Pouze pro dva respondenty byla finanční závislost 100% překážkou k dosažení vlastní dospělosti, jejich odpověď byla okamžitá. Z rozhovoru vyplývalo, že se závislostí v souvislosti s dospělostí často zabývají či v minulosti zabývali (F.Š.: „...nejsem schopnej sám o sebe se postarat jako dospělej, ...,včetně tý finanční závislosti, ...,nevnímám se jako dospělej..“ M.T.: „...za dospělýho člověka považuju toho, ktorej se o sebe postará ve všech směrech, ...,to znamená i po tý finanční stránce.“). U obou respondentů se jednalo o studenty soukromé vysoké školy. Pouze jeden respondent studující veřejnou vysokou školu vnímal závislost částečně působící na pocit dospělosti (A.B.: „...tim, že jsem plně závislej na někom, tak tim nejsem plně dospělej.“). Odpovědi finančně závislých studentů, kteří se výzkumné sondy účastnili, se neshodují s výsledky Arnetta, vyprávějící o významu, který mladí jedinci finanční závislosti připisují.

8.5 Práce

Většina jedinců, která se mapující studie účastnila, měla zkušenost s docházením na brigádu. Pouze dva respondenti neměli žádnou dosavadní brigádu, zároveň doplňovali, že již v tuto chvíli považují za vhodné si brigádu obstarat (J.K.: „...začíná u mě nastupovat ten věk, ...,cejtím, že už bych měla někde začít pracovat...“ M.K.: „Plánuju asi jít, ..., dřív nebo později...“). Z rozhovoru bylo patrné, že jedinci nebyli nuceni k započítí docházení na brigádu ze strany rodičů, nýbrž to

sami považovali za úměrné svému věku. Ostatní respondenti docházeli v minulosti na brigádu, ovšem pouze dva respondenti měli stabilnější práci v podobě dohody o provedení činnosti. Do práce dochází v mimo školní dny, kdy mají možnost se plně věnovat zaměstnání. Zároveň podotýkali, že zajištění dlouhodobé formy brigády, byla myšlenka převážně z jejich strany (K.M.: „...chtěl jsem i něco svého, abych nebyl 100% závislej právě na těch rodičích...“ F.Š.: „Po mně ty rodiče nešlapou, abych si vydělal, ...,v momentě kdy cejtěj, že já nemůžu, tak to není tak, že bych musel.“). Na druhou strany respondent F.Š. pociťuje rozdílnost v tom, jaký má s rodiči vztah v době, kdy na brigádu dochází a peníze si vydělává a v době, kdy nikam nedochází a je na rodičích plně závislý (F.Š.: „Pociťuju rozdíl jejich vztahování ke mně, když pracuju a vydělávám, ...,máme dobrej vztah v momentě, kdy jsem co nejvíc nezávislej...“). Jedná se o výše zmíněného respondenta, který pociťuje vliv finanční závislosti na vlastní dospělosti. Z rozhovoru bylo také patrné, že mu je finanční závislost nepříjemná.

Ostatní respondenti docházeli spíše na jednorázové brigády z důvodu nedostatku času v souvislosti se studiem (A.B.: „...takhle s tou školou moc nestíhám, takže brigády jsou hlavně o prázdninách.“ M.T.: „...jsem měla nějaký brigády přes léto, ted'ka jsem přestala chodit...“ K.N.: „...ted' tam nedocházím, protože kvůli škole jsem nevěděla vůbec jak to bude...“). Pro některé jedince, kteří ať už v nynější době či v minulosti na brigádu docházeli, byla finanční závislost snesitelnější pomocí docházení do práce (A.N.: „...díky tomu natáčení si pak můžu dovolit odjet někam na dovolenou, sama na sebe.“ M.T.: „...jsem si jako připadala, že vlastně taky jako něco dělám.“ K.N.: „To jsem byla na sebe úplně pyšná, že jsem si vydělala sama něco.“ K.M.: „...můžu vlastně v tom volným čase si v uvozkách dělat co chci.“). Práce měla tedy pozitivní vliv, ikdyž se jednalo pouze o symbolickou částku ve srovnání s finanční podporou od rodičů, jak všichni respondenti zmiňovali.

9 Shrnutí rozhovorů

Co prožívají studenti vysokých škol finančně závislí na rodičích? Mapující sonda ukázala, že přesto, že respondenti v převážné většině nehodnotili finanční závislost na rodičích negativně působící na jejich prožívání, neustále se k ní v každém tématu vraceli. Výzkumná sonda nepotvrdila rozdíl ve vnímání finanční závislosti mezi studenty veřejných vysokých škol a studenty soukromých vysokých škol v souvislosti s pocitem dospělosti či volnočasovými aktivitami. Respondenti však vnímali rozdíl v souvislosti se studiem, respektive s hrazením školného. Rozdílem vnímaným samotnými respondenty mezi veřejnou a soukromou vysokou školou byl fakt, že u soukromých vysokých škol jsou studenti vystaveni větší závislosti v souvislosti s placením školného. Jedinec na soukromé vysoké škole finančně závislý na rodičích, je kromě závislosti v podobě ošacení a živobytí, závislý také v souvislosti se studiem. Jedinec může tudíž pociťovat větší míru nesvobodného rozhodování. To potvrdili respondenti z obou skupin. Respondenti z veřejných škol podotýkali, že jsou rádi, že studují veřejnou vysokou školu právě z důvodu nehrazeného školného, tudíž mají větší míru svobodného rozhodování ohledně studia. Polovina respondentů ze skupiny soukromých vysokých škol na tento fakt nenahlížela negativně, ale brala ho tak, jak to je. Druhá polovina ho ovšem vnímala negativně v souvislosti s tím, že se nemůžou o škole plně svobodně rozhodovat či je do studia rodiče trochu nutí nebo v minulosti nutili. S nesvobodným rozhodováním také zmiňovali občasný diskomfort v tom, že jim rodiče školné hradí, zejména z důvodu občasných připomínek, že je stojí peníze.

1. Jak ovlivňuje finanční závislost vzájemný vztah mezi potomkem a rodiči?

O pocitu, že finanční závislosti ovlivňuje vztah mezi potomkem a rodičem se zmínili pouze dva respondenti z osmi. Jedna respondentka, se domnívá, že na její vztah s otcem působí finanční závislost negativně. A druhý respondent, který přiznával, že ve vztahu se svými rodiči cítí finanční závislost jako velký činitel. Zároveň vliv finanční závislosti ve spojení se vztahem s rodiči pociťovali další dva respondenti v oblasti studia. V této situaci pociťovali občasně nucení ze strany rodičů a menší možnost svobodného rozhodování v rámci studia, zejména v podobě nucení k pokračování ve studiu ve chvílích, kdy si tím jedinci nebyli jistí.

Otázkou zůstává, nakolik by byla situace jiná, kdyby jedinec na rodičích finančně závislý nebyl. Ostatní respondenti se vyjadřovali spíše o změně tohoto vztahu a nezmiňovali se o tom, že by pocíťovali působení finanční závislosti na jejich vztah s rodiči. Pouze jeden respondent podotkl, že má s rodiči skvělý vztah i v souvislosti s finanční závislostí. Nijak víc se o tom však nezmiňoval. Naopak se respondenti vyjadřovali o změně vztahu s přibývajícím věkem. Pocíťovali v rámci této změny větší svobodu. Všichni respondenti se shodovali v tom, že je jejich rodiče neustále uklidňují, že je podporují rádi. Pouze u dvou případů se vyskytuje občasné popichování, ale i přesto si jsou respondenti jisti tím, že rodičům nečiní problém je finančně podporovat.

2. Jak ovlivňuje finanční závislost prožívání dospělosti?

Šest respondentů z osmi se považovalo i přes finanční závislost na rodičích za dospělé. Všichni tito respondenti nepovažovali finanční závislost v jejich věku za charakteristický znak dospělosti. Pouze dva respondenti se nepovažovali za dospělé právě z důvodu finanční závislosti, ačkoli se v ostatních aspektech za dospělé považovali. Zmíněnou závislost viděli jako nedostatek postarání se o sebe, která výrazně převažovala nad ostatními znaky, které splňovali a považovali za znaky dospělosti. Ohledně dospělosti se všichni respondenti shodovali na znaku určující dospělost- odpovědnost. Tento znak zmiňoval každý respondent. Druhý nejčastější znak určující dospělost představoval aspekt postarání se o sebe. Dále byla tematizovaná například zákonem stanovená zletilost či plány do budoucna.

3. Jak prožívají finanční závislost v každodenním životě?

Ve všech rozhovorech zaznělo, že respondenti finanční závislost na rodičích vnímají v každodenním životě. Všichni respondenti se však neshodovali v tom, jak toto prožívání pojmají. Někteří respondenti závislost považovali za výhodu z důvodu, že mohou čas trávit různoroději, jelikož mají větší finanční kapitál od rodičů, nežli by si mohli sami obstarat. Protipól tomuto názoru byl ten, že se jedinci sami intuitivně omezovali z důvodu, že nechtěli tolik peníze rodičů utrá-

cet. Rozdíl zde tedy byl v tom, zdali se respondenti zabývali tím, jak finanční závislost ovlivňuje jejich volný čas či způsob života nebo naopak jakým způsobem šetří peněženky svých rodičů.

Výše popsaná témata se vyskytovala u obou skupin. Pouze se občasné vyskytoval rozdíl v pojmání tématu. Tyto rozdíly se však vyskytovaly napříč obou skupin.

10 Diskuze

Cílem výzkumu není zobecňovat získaná data na celou populaci finančně závislých studentů. Jsem si vědoma toho, že zmíněné zobecňování není možné z důvodů nízkého počtu respondentů, mé vlastní finanční závislosti na rodičích, kterou jsem mohla být ovlivněna a dalších důvodů, které jsem již uvedla v kapitole limity výzkumu.

Hlavním rozdílem mezi výsledky výzkumné sondy bakalářské práce a teorií různých autorů je pocit „mezi“, který je označován jako jeden z hlavních znaků vývojového období vynořující se dospělosti. Přesto, že všichni jedinci věkově odpovídali vývojové fázi vynořující se dospělosti, převážná většina respondentů (6 respondentů z 8) se považovalo za dospělé. Nepociťovali pocit „mezi“. Tyto výsledky se tedy neshodují s teorií vynořující se dospělosti, která je zmíněná v teoretické části této práce.

Další rozdíl jsem shledala v pocitu dospělosti v souvislosti s finanční závislostí. Jak jsem již zmínila v teoretické části, téma pocitu dospělosti je dle Arnetta (2007) pro mladé jedince velmi významné. Pojí se se třemi základními charakteristikami dle mladých jedinců. Jedná se o finanční nezávislost, svobodné rozhodování, zodpovědnost za své činy. Tyto tři znaky tedy považují dle Arnetta mladí jedinci za nejdůležitější kritéria pro přechod do dospělosti. Z výzkumné sondy však vyplývá, že jedinci finančně závislí na rodičích se za dospělé považovali. Finanční nezávislost nepovažovali respondenti za hlavní kritérium pro dosažení dospělosti. Někteří respondenti doplňovali, že finanční závislost jako kritérium pro dosažení dospělosti vnímají v souvislosti s věkem. Věk, ve kterém se v průběhu

rozhovoru vyskytovali (21-25 let) nepovažovali za období, ve kterém by měl být jedinec finančně nezávislý, zejména v souvislosti se studiem. Právě zmíněné studium většina respondentů označovala, jako překážku při docházení do práce. Výsledky výzkumné sondy v rámci pocitu dospělosti se tedy neshodují s Arnettem. Výsledky se ovšem shodují v kritériu odpovědnosti za své činy. Toto kritérium zmiňovali všichni respondenti jako hlavní charakteristiku dospělosti. Svobodné rozhodování podotýkala jen část respondentů.

V oblasti zkvalitnění vztahu mezi jedincem a rodičem se výsledky výzkumné sondy shodují s Arnettem (2010), který podotýká, že na vztah jedince v období vynořující se dospělosti s jeho rodiči má pozitivní vliv odstěhování se mladého jedince z domova. Ve vztahu dojde k prohloubení důvěry spojené s větší blízkostí, zároveň odezní negativní pocity jedince vůči rodičům. Prohloubení vztahu a ztrátu negativních pocitů zmiňovali respondenti, kteří se od rodičů odstěhovali a v průběhu konání rozhovoru již bydleli samostatně. Pociťovali větší míru svobody. Někteří respondenti bydlící u rodičů pociťovali potřebu odstěhovat se, ale v důsledku nedostatku financí to pro ně je nemožné. Tito jedinci pociťovali negativní vliv společného bydlení na vzájemném vztahu. Někteří respondenti pociťovali, že se již nachází ve vývojovém období, kdy by již měli bydlet samostatně. Podobně se o společném bydlení vyjadřuje Vágnerová (2005) tím, že shledává lehce na vývoj jedince negativně působící situaci dlouhodobého bydlení s rodiči z důvodu neschopnosti finanční nezávislosti. V souvislosti se změnou vztahu autoři Arnett a Schwab (2013) podotýkají klesající kontakt mezi rodičem a dítětem ve věku od 22 do 25 let. Převážná většina respondentů potvrdila míru klesajícího kontaktu a změnu vnímání jejich vlastní osoby rodiči, neshodovali se však v situaci, která by tuto změnu zapříčinila. Zatímco u jednoho respondenta se jednalo o věkovou hranici, ovšem o mnohem nižší, nežli určují autoři (zletilost-18 let). U dalšího respondenta byla příčina v podobě odstěhování se, u dalšího vstup na vysokou školu, jinde zase přetrvávání v dlouhodobém, vážném partnerském vztahu.

Výsledky výzkumné sondy se v mnohých tvrzeních odklánějí od tvrzení autorů, které jsem zmínila v teoretické části, v mnohých se ovšem shodují, což

odkazuje k velké variabilitě v prožívání vývojové etapy, kterou přechod do dospělosti představuje.

Z výzkumné sondy vyplývá u skupiny studentů studujících na soukromých vysokých školách pocit prestiže, který si musí dokazovat v rámci svého studia. I přesto, že si jsou studenti vědomi vysoké kvality své školy, sami pro sebe a zároveň pro své okolí si musí neustále opakovat, že má jejich škola totožnou váhu jako veřejné vysoké školy. Domnívám se, že by bylo zajímavé se tomuto tématu hlouběji věnovat, například se své diplomové práci.

ZÁVĚR

Autorka se v bakalářské práci zabývala tématem prožívání studentů vysokých škol v souvislosti s finanční závislostí na rodičích. Sleduje každodenní koloběh života mladých studentů spolu se vztahem s rodiči a pocitem vlastním dospělostí. V bakalářské práci jsou respondenti rozděleni do dvou skupiny. Jedna skupina zastupuje studenty ze soukromých vysokých škol, druhá skupina studenty z veřejných vysokých škol. U obou skupin nebylo prokázáno, že by respondenty jejich finanční závislost na rodičích omezovala v pojmání vlastní dospělosti, jako je vyjadřováno autory v odborné literatuře.

V první kapitole je definována adolescence spolu s mezníky a hranicemi dle různých autorů.

Druhá kapitola pojednává o období vynořující se dospělosti. Autorka zde zdůrazňuje charakteristické znaky, vztah s rodiči a volnočasové aktivity, kterými se jedinci v období vynořující se dospělosti zabývají. Podstatná zde je i část zabývající se jedinci v období vynořující se dospělosti na území české republiky.

Třetí kapitola je věnovaná období dospělosti, jejími charakteristickými rysy, vztahu jedince v období dospělosti se svými rodiči spolu s partnerskými vztahy. Dále se zabývá tím, jak jedinec v tomto období tráví volný čas a rituály určující dospělost.

Čtvrtá kapitola popisuje finanční závislost, zejména v období vynořující se dospělosti.

V páté kapitole je vysvětleno rozdělení vysokých škol.

Praktická část se zabývá prožíváním finančně závislých studentů. U skupin nebyl nalezen významný rozdíl v pojmání finanční závislosti. Témata se prolínala napříč skupinami. Některá témata se objevovala většinou, jiná byla zastoupena individuálně. Skupiny nestály v názorech proti sobě, naopak se v názorech povětšinou shodovaly. Na základě analýzy rozhovorů respondenti hovořili o následujících tématech: vnímání finanční závislosti, svobodné rozhodování, změna vztahu s rodiči, pocit dospělosti, práce. Práce přinesla některé poznatky, které mohou napomoci k porozumění prožívání tak důležitého a dlouhého období, jakým je vynořující se dospělost. Téma finanční závislosti není pro tuto vývojovou etapu ojedinělé. A tak, jak výsledky výzkumné sondy této práce nabízí, přesahuje do důležitých oblastí prožívání, které by jistě stálo za to v dalších výzkumech zpracovat.

SEZNAM LITERATURY

Knižní zdroje

1. ARNETT, Jeffrey, J. *Adolescence and emerging adulthood: a cultural approach*. 2nd ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall, 2004 538 p. ISBN 0-13-189272-x.
2. BENEDICT, Ruth. *Chryzantéma a meč: vzorce japonské kultury*. Přeložila Marie VLACHOVÁ. Praha: Malvern, 2013. 304 s. ISBN 978-80-86702-45-2
3. ERIKSON, Erik H. *Dětství a společnost*. Přeložil Jan VALEŠKA. Praha: Argo, 2002, 387 s. ISBN 80-7203-380-8.
4. FIALOVÁ, Ludmila, HAMPLOVÁ, Dana, KUČERA, Milan a VYMĚTA-LOVÁ, Simona. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 163 s. ISBN 80-85850-87-7.
5. FLEMING, Charlotte, M. *Adolescence: its social psychology ; with an introduction to recent findings from the fields of anthropology, physiology, medicine, psychometrics and sociometry*. Londýn: Routledge, 1998. ISBN 04-1517-658-1.
6. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. 2. přeprac. akt. vyd. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
7. KOCOURKOVÁ, Jana, LEBL, Jan a KOUTEK, Jiří. *Mentální anorexie a mentální bulimie v dětství a dospívání*. Praha: Galén, 1997. ISBN 80-85824-51-5.

8. LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
9. MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003, 141 s. ISBN 80-7178-747-7.
10. MARTIN, Karin A. *Puberty, Sexuality, and the Self: Girls and Boys at Adolescence*. New York: Routledge, 1996. ISBN 04-1591-424-8
11. ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie*. Vyd. 3, přeprac. Praha: Portál, 2014, 390 s. ISBN 978-80-262-0772-6.
12. VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložila Helena BEGUINOVÁ. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 201 s. ISBN 80-7106-178-6.
13. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

Internetové zdroje

14. AASSVE, Arnstein, et al. Does leaving home make you poor? Evidence from 13 European countries. *European Journal of Population/Revue Européenne de Démographie* [online]2007 [cit.2016.01.18],roč. 23,č.3 : 315-338.Dostupné z :
http://ess.sciencespo.com/IMG/pdf/Aassve_et_al_2007_Does_Leaving_Home_Make_You_Poor_Evidence_from_13_European_Countries.pdf

15. AASSVE, Arnstein, et al. Leaving home ain't easy. A comparative longitudinal analysis of ECHP data. *Rostock: Max Planck Institute for Demographic Research (MPIDR working paper* [online] 2001 [cit.2016.02.17.]
Dostupné z:
<http://www.demogr.mpg.de/Papers/Working/wp-2001-038.pdf>
16. ARNETT, Jeffrey, J. Conceptions of the transition to adulthood among emerging adults in American ethnic groups. *New directions for child and adolescent development*[online]2003.[cit.2015.12.19.]63-76.Dostupnéz:
http://jeffreymarnett.com/ARNETT_2003_NewDir.pdf
17. ARNETT, Jeffrey, J. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American psychologist* [online] 2000 [cit.2016.02.02.], roč.55 ,č.5: 469. Dostupné z:
<http://psycnet.apa.org/journals/amp/55/5/469/>
18. ARNETT, Jeffrey, J. Learning to stand alone: The contemporary American transition to adulthood in cultural and historical context. *Human Development* [online] 1998 [cit.2015.12.02.], 41.5-6: 295-315. Dostupné z:
http://www.jeffreyarnett.com/articles/ARNETT_Learning_to_stand_alone.pdf
19. ARNETT, Jeffrey, J. The long and leisurely route: Coming of age in Europe today. *Current History* [online] 2007 [cit.2016.02.02.] 106.698: 130. Dostupné z:
http://www.jeffreyarnett.com/articles/Arnett_2007_CurrHist.pdf
20. ARNETT, Jeffrey, J., SCHWAB, Joseph. Parents and Their Grown Kids: *Harmony, Support, and (Occasional) Conflict*. [online] Worcester, MA: Clark University, 2013 [cit.2016.3.12]. Dostupné z :

<http://www.clarku.edu/clark-poll-emerging-adults/pdfs/clark-university-poll-parents-emerging-adults.pdf>,

21. AVERY, Roger; GOLDSCHIEDER, Frances; SPEARE, Alden. Feathered nest/gilded cage: Parental income and leaving home in the transition to adulthood. *Demography* [online] 1992 [cit.2015.12.18.], roč.29,č.3: 375-388. Dostupné z:
<http://link.springer.com/article/10.2307/2061824>
22. COONEY, Teresa, M.; UHLENBERG, Peter. Support from parents over the life course: The adult child's perspective. *Social Forces* [online] 1992 [cit.2016.01.09.], roč.71, č.1: 63-84. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/270746800_Support_from_Parents_Over_the_Life_Course_The_Adult_Child's_Perspective
23. Český statistický úřad. Grafi populačního vývoje 1950-2014: *Průměrný věk žen při narození 1. dítěte* [online]. 24.6.2015 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/czso/snatecnost_svobodnych_zen_v letech_1961_2014
24. Český statistický úřad. Grafi populačního vývoje 1950-2014: *Sňatečnost svobodných žen* [online]. 24.6.2015 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z URL:
https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny vek zen pri narozeni 1 dítěte v letech 1950_2014
25. DUBAS, Judith, S.; PETERSEN, Anne, C. Geographical distance from parents and adjustment during adolescence and young adulthood. *New Di-*

rections for Child and Adolescent Development [online] 1996.č.71, 3-1 Dostupnéz: https://www.researchgate.net/profile/Anne_Petersen4/publication/229802947_Geographical_distance_from_parents_and_adjustment_during_adolescence_and_young_adulthood/links/0c96052b9eafd40eb2000000.pdf

26. FACIO, Alicia; MICOCCI, Fabiana. Emerging adulthood in Argentina. *New directions for child and adolescent development* [online] 2003 [cit.2016.01.04.]100:2132.Dostupnéz: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/cd.72/abstract>
27. FINGERMAN, Karen, et al. Giving to the good and the needy: Parental support of grown children. *Journal of Marriage and Family* [online] 2009 [cit.2016.01.02.],roč.71,č.5:1220-1233.Dostupnéz: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2811272/>
28. FUSELL, E. 2002. Youth in Aging Societies. Pp. 18–51 in MORTIMER, Jeylan T.; LARSON, Reed W. The changing adolescent experience: *Societal trends and the transition to adulthood*. [online]. Cambridge University Press,2002.ISBN052189199.Dostupnéz: <http://assets.cambridge.org/97805218/14805/sample/9780521814805ws.pdf>
29. HARTNETT, Caroline, et al. Parental Support During Young Adulthood Why Does Assistance Decline With Age?. *Journal of family issues* [online]2013[cit.2016.02.08],roč.34,č.7:975-1007.Dostupnéz: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3747833/>
30. HAVLÍKOVÁ, Jana. Přejchod do dospělosti dlouhodobě nezaměstnaných absolventů učebních oborů z Brna a okolí/The Transition to Adulthood as Experienced by Long-Term Unemployed Graduates of Vocational Programmes in Brno and Surrounding Areas. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* [online] 2010[cit.2016.01.13.],73-99.Dostupnéz:

http://webarchiv.lib.cas.cz/webarchiv/cs1/20100501001531/http://sreview.soc.cas.cz/uploads/2709d57fd4d144f46ce4e7de26cb0854d29a32fb_HAVLIKO-VASc2010-1.pdf

31. LEE, Jennifer, MORTIMER, Jeylan. Family socialization, economic self-efficacy, and the attainment of financial independence in early adulthood. *Longitudinal and life course studies* [online] 2009 [cit.2016.03.05] 1.1: 45-69. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3198812/>
32. MACEK, Petr, BEJČEK, Josef a VANÍČKOVÁ, Jitka. Contemporary Czech emerging adults generation growing up in the period of social changes. *Journal of Adolescent Research* [online] 2007 [cit.2016.01.12.] 444-475. Dostupné z: <http://jar.sagepub.com/content/22/5/444.short>
33. MACEK, Petr. *Kde končí dospívání a kde začíná dospělost?* In: Macek, P., Dalajka, J. (eds.) *Vývoj a utváření osobnosti v sociálních a etnických kontextech* [online] Brno, 2005 [cit.2015.12.22.]. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Dostupné <http://www.muni.cz/research/publications/577861>
34. MACKOVÁ, Alena, et al. *Prodlužující se soužití s rodiči jako odkládání dospělosti?* *Sociální studia* [online] 2011 [cit.2016.01.21.] č.4:13-28. Dostupné z: <http://www.socstudia.fss.muni.cz/sites/default/files/120307182934.pdf>
35. MAYSELESS, Ofra, SCHARF, Miri. What does it mean to be an adult? The Israeli experience. *New directions for child and adolescent development* [online] 2003 [cit.2016.02.12.], 100:5-20. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Miri_Scharf/publication/10582452_What_Does_It_Mean_to_Be_an_Adult_The_Israeli_Experience/links/545cc8850cf27487b44ca65e.pdf

36. MENCLOVÁ, Lenka; BAŠTOVÁ, Jarmila. Vybrané výsledky ze sociologického šetření studentů veřejných a soukromých vysokých škol roku 2005 v České republice. [online] *AULA, roč.*, 2006, 14: 30-38. [cit. 2016.01.04]. Dostupné z:
<http://www.csvs.cz/aula/clanky/04-2006-3-vybrane-vysledky.pdf>
37. MORTIMER, Jeylan T.; LARSON, Reed, W. Macrostructural trends and the reshaping of adolescence. The changing adolescent experience: *Societal trends and the transition to adulthood* [online] 2002 [cit.2016.02.12.], 117. Dostupné z:
http://www.langtoninfo.com/web_content/9780521814805_excerpt.pdf
38. MORTIMER, Jeylan, LARSON, T. Reed W. The changing adolescent experience: *Societal trends and the transition to adulthood*. [online] 2002 [cit.2015.12.02.] Cambridge University Press. ISBN 0-521-81480-4 Dostupné z: <http://assets.cambridge.org/97805218/14805/sample/9780521814805ws.pdf>
39. NELSON, Larry, J.; CHEN, Xinyin. Emerging adulthood in China: The role of social and cultural factors. *Child Development Perspectives* [online] 2007 [cit.2016.02.02.], 1.2:8691. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1750-8606.2007.00020.x/abstract?userIsAuthenticated=false&deniedAccessCustomisedMessage=>
40. NOVOTNÁ, Barbora. Panelák jako symbol a místo paměti. *Sociální studia* [online] 2010 [cit.2016.02.11.] roč. 7, č.3: 127-131. Dostupné z:

<http://www.socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/101213083138.pdf>

41. OSGOOD, D. a LEE, H.. Leisure activities, age, and adult roles across the lifespan. *Loisir et Société/Society and Leisure* [online] 1993 [cit.2016.01.02.], roč. 16, č.1: 181-207. Dostupné z <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07053436.1993.10715448>
42. RAŠTICOVÁ, Martina. Prediktory nespokojenosti s tělem a souvislost s depresí v adolescenci. [online] *E-psychologie*, 2009, roč.3, č.1 [cit.2015.12.20.] ISSN 1802-8853. Dostupný z: <http://e-psycholog.eu/pdf/rasticova.pdf>
43. RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka. Změny generační plodnosti v České republice se zaměřením na vzdělání žen. *Demografie* [online] 2004 [cit.2016.01.19.], roč.46, č.2: 77-90. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demografie-revue-pro-vyzkum-populacniho-vyvoje-2-ctvrtleti-eldyvtij0>
44. ŠŤASTNÁ, Anna. Druhé dítě v rodině—preference a hodnotové orientace českých žen/A Second Child in the Family—The Preferences and Values of Czech Women. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* [online] 2007 [cit.2016.03.01.], 721-745. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/98027c31b470c020718b5190bc4a928c65c72173_07-4%20Stastna.pdf
45. WYN, Johanna; DWYER, Peter. New patterns of youth transition in education. *International Social Science Journal* [online] 2002.12.16 [cit.2016.02.06], roč.52, č.164. Dostupné z: <http://online-library.wiley.com/doi/10.1111/1468-2451.00247/citedby>

46. YI, Zeng, et al. Leaving the Parental Home: Census-Based Estimates for China, Japan, South Korea, United States, France, and Sweden. *Population Studie* [online] 1994 [cit.2016.02.07.], roč.48, č.1: 65-80. Dostupné z:
a. http://aida.wss.yale.edu/growth_pdf/cdp673.pdf

Práce studentů

47. HUDEČKOVÁ, Lucie. *Význam rituálů v životě rodiny 21. století*. [online] Brno, 2010 [cit.2015.12.22.] Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce: Tomáš Dvořáček. Dostupné z:
48. http://is.muni.cz/th/146219/pedf_m_b1/Diplomova_prace_Hudeckova_rod_ritualy_21.stoleti.pdf
49. HRADECKÁ, Lenka. *Argentinská krize a finanční politika brettonwoodských institucí* [online] Brno, 2009 [cit.2016.01.02.] Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce: Pavel Pšeja Dostupné z: http://is.muni.cz/th/178856/fss_b/
50. CHMELAROVÁ, Hana. *Proměny současného manželství*. [online] Brno, 2010 [cit.2015.12.02.] Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra psychologie. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/78623/fss_r/Chmelarova-Promeny_manzelstvi.pdf
51. NOVÁKOVÁ, Jana. *Subjektivní vnímání dospělosti v kontextu samostatného bydlení*. [online] Brno, 2011 [cit.2016.01.02.]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce: Iva Burešová Dostupné z: http://is.muni.cz/th/180255/ff_m/Diplomova_prace_Novakova.pdf

PŘÍLOHY:

Příloha č.1: M.K.

soukromá VŠ

věk: 21 let

V čem spočívá tvoje finanční závislost na rodičích?

R: Hm, no asi tak nějak komplexně že jo, tak, jako já si nevydělávám, takže to je školný, benzín, nějaký kapesný, těžko říct, no já jako prachy co mám našetřený na svý kartě, tak nepovažuju tak úplně za svý, i když jsou mé. Takže tak nějak všechno.

Takže všechno prostě. A jaký to pro tebe je, být finančně závislý na rodičích?

R: Tak je to na hovno samozřejmě, kdybych mohl, tak jsem nezávislej, ale já prostě dokud budu studovat, tak mám smůlu, protože při škole mě nikdo nezaměstná, ve škodovce za 60,- korun na hodinu bych měl 51 korun čistýho, to bych si toho moc nevydělal. To toho víc projedim, než vydělám.

A vnímáš se jako dospělej?

R: Asi už jo. Teď už určitě, když jsem tu půl roku nežil, tak už mi nic jinýho nezbývá.

A co považuješ za nějaký charakteristický znaky tý dospělosti?

R: Asi nějaký uvědomění si všech povinností a co všechno je důležitý si pokrejt v životě a tak.

Ještě něco tě napadá, třeba nějaký věci?

R: Já bych asi řekl, že to je hlavně o tom jako si uvědomit, co za sebe všechno člověk zodpovídá, v rámci svýho života. Že to není tak jednoduchý, jako jsme to všichni viděli.

A jak ti tam třeba do toho spadá ta finanční závislost?

R: No tak jako když se říká, že nic není o penězích, tak o penězích je všechno. Protože prostě potřebuješ ty prachy, potřebuješ, aby jsi měla na byt, na auto, na benzín, na výdaje, na služby, na jídlo, prostě jako jak říkám, já mám jedinou možnost, jak bych si mohl přivydělávat při studiu, a to na praxi ve škodovce, kde bych dostal 51 korun čistýho, když vezmu, že jedna cesta do Boleslavi mě stojí 220 korun, tak si za ten den možná ani nevydělám tolik a prostě do toho kdybych měl platit já nevím, měsíčně nájem, do toho fakturu za net, za vodu, za plyn, za elektriku, jídlo, teď jako chceš si tuhle a támhle něco dát, jít do hospody, nemám šanci.

A považuješ finančně závislýho člověka za dospělýho?

R: To bych asi neřek, že jako pokud není člověk finančně nezávislej, že není dospělej. Já si myslím, že o tom to úplně není.

A jaký je tvůj vztah s rodiči?

R: Já mám výbornej vztah s rodičema, to víš (smích).

Změnil se nějak ten vztah, ať už negativně nebo pozitivně s tvým vstupem na vysokou školu?

R: Asi né, tak asi tam došlo k nějakýmu zvýšení důvěry, protože tu školu mám v jiným městě, než kde žiju, takže musím denně ujet 100km v autě po dálnici, jinak jako asi ne. Asi jsme pořád za dobře.

A nějaký jako ses zmínil o tý důvěře, tak ještě nějaký vnímání tebe, jestli se rodičema změnilo, že by tě vnímali trošičku jinak?

R: Tak asi je jim jasný, že jsem schopnej se o sebe do jistý míry postarat, aspoň jako když už nemluvíme o tý finanční závislosti. Nepodléhám nějakým komunálním problémům, že se dokážu zaopatřit, během toho dne a během toho fungování přes tejdén.

Radíš se s rodiči, když ti nastanou nějaký problémy?

R: Jo, tak jako když je to něco, s čím vím, že mi poraděj, tak určitě. Když si nebudu vědět rady s kapitolou dlouhodobého majetku v účetnictví, tak se jich na to asi zeptat nepůjdu. Když je to něco co vim, že mi pomůžou, tak jo.

Můžeš se na ně spolehnout?

R: Jo

A jak vypadá tvůj běžnej den?

R: No tak záleží jak mám školu, ale většinou, když mám školu, tak musím jet do boleslavi, minimálně hodinu před tím, než mi začíná blok, tak musím vyjet, abych měl nějakou rezervu, pak jsem většinou celej den ve škole, přijedu večer, pak většinou buď nedělám nic, nebo dělám něco na formuli. Teď teda spíš dělám věci na formuli, protože jsme na to dva a ostatní se na to vysrali. Takže máme strašný práce, do toho, když to jde, tak se vídám s Jančou, když ne, tak ne.

A když by jsi měl popsat, jak trávíš volnej čas?

R: No, tak volnej čas, tak většinou asi s Jančou a když ne s Jančou, tak buď dělám, co je potřeba, když je něco potřeba vyřídit, nebudu říkat, že se učím, měl bych se učit, já nevím, s kamarádama, nebo prostě dělám něco na ten projekt dobrovolnej.

A když jsi s Janou?

R: To je různý, teď momentálně se učíme, jsme společně, ale každej si děláme něco, ona má strašný práce do školy, já třeba taky potřebuju něco dělat, tak prostě občas něco prohodíme. Nebo chodíme do hospod, na večere, na obědy, na výstavy, do kina, klasika.

A ovlivňuje to, že jsi finančně závislý na rodičích, nějak způsob trávení tvýho volnýho času?

R: Hmmm, to bych asi neřekl. Tak jako já si už dokážu uvědomit jako, co si můžu dovolit za peníze, který dostanu od rodičů, v rámci volného času, kolik můžu utratit, kolik by bylo dobrý dát jako nějaký limit, přes kterej bych asi neměl jít. A jinak myslím, že ne. Tam akorát prostě, když pak člověk má tu svoji finanční nezávislost, a má ty prachy sám od sebe, tak si je uvědomuje mnohem víc, než když je má od rodičů.

Takhle to pociťuješ?

R: Jo, tak jako když jsem měl peníze v té Anglii, tak jsem kadou tu korunu otočil o něco víckrát než od rodičů. Ale zas to není jako že bych nad tím nepřemýšlel. To zas ne.

Takže ty sis vlastně i z části zkusil jaký to je, nebejt finančně závislej, tak jestli třeba pociťuješ, že se ten způsob trávení volného času změnil, když si nebyl závislej na nikom.

R: Tak toho volného času asi úplně ne. Tam jako v tom volným čase se to nezmění s tou závislostí. To jako akorát víc víš kam zajít s tím utrácením. Když vim kolik mi zbejvá na měsíc, s čím potřebuju vyžít a co mít jako rezervu na další měsíc, co si můžu dovolit, no.

A hm třeba zrovna o tom, když jsi byl finančně nezávislej, tak se tvoje vnímání změnilo nebo ne?

R: Člověk si uvědomí mnohem víc, jako sílu a důležitost těch peněz a ty hodnoty si začne víc vážit. Protože musíš s těma penězma vyžít. Když ti dojdou tak ti dojdou a seš v hajzlu.

Docházíš někam na brigádu?

R: Teď ne. Plánuju asi jít do škodovky dřív nebo později, ale moc to pro mě nemá momentálně smysl. Protože víc bych projezdil než bych vydělal, což zas jako tak nutně praxi ve škodovce nepotřebuju.

Jako ale chtěl by si zůstat u toho svého oboru?

R: To určitě.

Jako probíhá tvoje studium na vysoký škole?

R: Tak nějak v rámci možností. Kupodivu s tím jak studuju a prolezám, tak jsem v tý nějaký čtyřicítce nejlepších v ročníku. Jsem v těch horních 40%, protože vlastně způsob jakým my můžeme studovat je, že můžeme opakovat kolikrát chceme, dokud nám platěj zkoušky a tam je to docela složitý, ale prostě u nás tě nikdo nevyhodí, takže když tě vyhodí, tak jseš úplně pitomá a o to dýl budeš studovat, ale tím, že já opakuju vlastně jenom 2 předměty a ještě jsem furt jako v rámci naplánovaného studijního plánu, že jakoby stíhám dodělat bakaláře v rámci toho studijního programu, aniž bych ho prodlužoval, tak jsem na tom líp než ostatní. Jsou tam některý, který opakujou 5, 6 předmětů a vědí, že to prostě nestihnou.

Jak se staví rodiče k tvému studiu?

R: Tak samozřejmě by chtěli, abych se učil líp a víc, ale jako dokud studuju nebo pokračuju dál tak nějak úspěšně v rámci možností, tak jsou spokojený. Hlavně jsou rádi, že mě to baví, že furt jdu dál, jako že sem tam nikde nezkejs zatím.

A jestli třeba můžeš nějak popsat, jaký typ školy studuješ vlastně?

R: Já studuju vysokou školu Škoda auto a je to vlastně jediná podniková vysoká škola v české republice, která je teď silně zaměřená na automobilový průmysl, s tím, že absolvent není nijak vázán vůči Škodě auto, aby tam musel nastoupit nebo byl použitelný jenom v rámci segmentu automobilového průmyslu. Je to prostě obyčejná, je to stejný jako VŠE, prostě ekonomka, s tím že je to prostě zaměřený na ty auta.

Jedná se teda o soukromou školu ?

R: Jo.

Jaký to je tam studovat?

R: My jsme malá škola. Je nás tam celkem 1200 studentů. Něco málo přes 1200, takže je to takový jako osobnější. Když má člověk problém, potřebuje jít na nějaký konzultace, tak to není problém. Všichni jsou vstřícní a ochotní, ale jako jak já to pociťuju, to že se za tu školu platí je jenom za to prostředí, protože mi máme luxusní, nádhernou budovu, máme skvělý vybavení. Máme všechno co potřebuju, máme skvělé přednášky. Opravdu jako nemůžu říct, že bych měl zaplacený studium. To jak jsem se nadřel a jak se ještě nadřu, to je úplně srovnatelný, jako jiný školy. To vnímám, že ty prachy jsou za to, jak to tam vypadá.

Jasný a máš představu kolik to tvoje studium stojí nějak?

R: To si piš, že mám.

I co je s tím spojený?

R: Tak mě bakalář, když bude podle plánu, mě vyjde nebo mě ne, tak naše vyjde na 175 tisíc. Něco kolem 200 tisíc. Mám takovej pocit, že to není celejch 200 tisíc, ale tak nějak. S tím, že to je strašnejch peněz, ale kdybych studoval v zahraničí, tak to bude možná i 3x tolik

Takže jak to vnímáš ?

R: Tak jako samozřejmě že mě to sere, že mě to platěj naši nebo mě to úplně naši neplatěj. To je tak napůl s babičkou, něco platí babička. Samozřejmě, že bych si to rád zaplatil sám, ale na to fakt nemám.

Bylo by to jinak na jiným typu školy?

R: Asi ne.

Ani pocitově? Kdyby se jednalo o, mám na mysli jestli si dokážeš představit rozdíl v tom, že by si studoval státní školu, v tom ohledu jak by si to vnímal ty sám?

R: Tak asi to jak to funguje na týchle škole, tak to funguje i leckde na jiných školách, takže jakoby tu jistotu, že mě nevyhoděj, tak tady nemám jenom kvůli těm penězům. To je i na jiných školách, ale těžko říct, jak bych to vnímal: Jako na veřejný škole bych musel asi o

něco víc makat nebo jako musel bych o něco víc si plánovat, jako jak to udělám s kreditama, než musím tady, protože tady ten systém je postavený a vymyšlený fakt dobře. Ale jako vlastně těžko říct, jestli bych to vnímal jinak, spíš si asi myslím, že ne.

Ne? A ten postoj vlastně tý hm společnosti, která žije tady u nás a jak ona vnímá státní a soukromý školy, myslíš si že ty to taky nějak pociťuješ?

R: Jo tak každej kdo slyší soukromá vejška, tak hnedka vidíš, jak říkaj, že to mam zaplacený .Ale není to tak vůbec. Vůbec to není tak. To jak my se nadřem, je úplně stejný, jako se nadře kdokoli jinej, kdo studuje veřejnou vysokou školu. Opravdu ty peníze nic neznamenaj. My tam máme desítky studentů, který s náma nastupovali do prváku, pak odešli a teď jsou zpátky v prváku. Zatím co já už jsem ve třetáku. To je jako jedna, všichni ti řeknou, že to máš zaplacený, ale to mě nijak jako netrápí tyhle názory, protože vím, že to tak není.

Takže vůbec jako by si neřešil tohle?

R: Tak setkal jsem se s tím několikrát žejo, že ti to někdo řekne nebo lidi, který jako s odřenejma ušima velmi špatně studujou, bez jakýhokoli cíle, veřejnou vejšku, když to tak řeknu a na tebe pohlížej s despektem, protože studuješ na soukromý vysoký škole, ale jako neuvědomujou si, že se tam stejně musíš učit, stejně musíš udělat zkoušky, stejně musíš udělat státnice, stejně musíš napsat bakalářku. Je to všechno stejný. Potom když to vystuduješ, tak se musíš uplatnit a není to o tom vzdělání. Je to jenom o tom, o nějaký praxi a takovýhle vzdělání co se naučíme na vejšce, toho využijeme desetinu, tak budeme rádi.

Musel sis sám pro sebe někdy třeba obhajovat, to že studuješ soukromou školu a ne státní?

R: Určitě ne.

Ještě poslední otázka. Jaký postoj k téhle škole staví tvoji rodiče?

R: Tak rodiče jsou spokojený. Moji rodiče nemaj problém s tím, za vzdělání zaplatit, protože to oba dva viděli , oba dva vědej moc dobře jak to funguje. Vědí jak ta škola vypadá. Ten rozdíl mezi veřejnou a soukromou školou v těch prostorách a co se týče vybavení je neuvěřitelný. A prostě nevěřim tomu, že by všichni byli ochotní, když vidím že by nebyli lidi ochotný si prostě zaplatit studium, tak jako je to třeba v anglii nebo kdekoli jinde po světě, kde prostě nejsou veřejný školy, protože to prostě nejde. Není to normální. Nemůže to fungovat nikdy. Nic na světě není zadarmo. A jako každej kdo by mi nebo měl možnost bejt se mnou semestr na soukromý škole, kde by to neměl platit, tak by to prostě pochopil proč se platí. Není to prostě za vzdělání, je to za ty prostory a za to vybavení.

A ještě změnila se třeba jakoby představa tvejšch rodičů o nějaký jiný škole a to jestli tě to ovlivnilo nějak?

R: Představa rodičů o jiný škole. Asi ne. Tak jako naši si moc dobře uvědomujou, že jakoby to všechno se vyvíjí jako, že v době, kdy oni studovali, tak to bylo úplně jiný než je to dneska. Jako není důvod si dělat nějaký negativní názory na jiný vejšky, jako se kterejma

nemáme zkušenosti. A jako i když třeba z vyprávění, tak jako samozřejmě, že slyšíš spousty negativních. Všichni nadávají na své školy, i já bych nadával na svojí školu v různých věcech.

A nenadáváš protože?

R: Protože já vim, že to musím vydržet a vim, že kdybych byl na jiný škole, tak vim, že bych nadával zase na něco jinýho. To je, mě sere, že máme těžký účetnictví a že z toho musím dělat státnice, když jsem na fakultě obchodu, tudíž jako na fakultě obchodu hm hlavní náplní studia má být marketing, musím psát bakalářku z oblasti marketingu a musím delat statnice z učednictví stejně jako lidi z finančního oboru, který se budou živit účetnictvím, já se účetnictvím nikdy živit nebudu. A tak jako to je věc, která mě sere, ale kdybych byl jinde, tak mě bude srát spousty jinejch věcí. Na druhou stranu já jsem šílenec do aut, což ty moc dobře víš a jako co je lepšího, než když můžu mít cviko 3 hodiny uprostřed fabriky prostě ve vývojovém centru škodovky. Takže pro mě to má mnohem víc plusů než těch mínusů. Ale jako všude bych nadával na něco. Vždycky se něco najde.

Příloha č.2: J.K.

soukromá VŠ

věk: 23 let

V čem spočívá tvoje finanční závislost?

R: No tak jako asi závislost jako celkově, že nejsem samovýdělečná. Prostě nevydělávám si sama peníze, tím pádem jsem absolutně závislá že jo na rodičích jako, prostě comi dají za peníze. Třeba platěj mi tady školu soukromou, takže jako, kdyby mi je nedávaly, tak asi tady nebudu studovat, protože bych si na to nezvládla vydělat sama a nebo nezvládla, že prostě bych na to ty peníze neměla. Plus mě jakoby živěj, takže mi jako platěj jídlo nebo takhle dávaj mi peníze a já si z toho všechno platim a když pak nevyjdu, tak už jako nevyjdu. No takže asi jako celkově muj život, to abych mohla nějak jíst, fungovat, studovat a tak, tak jako to je celý závislý na těch financích od rodičů.

Takže finančně závislá si jenom na rodičích?

R:Hm.

Jaký to je pro tebe ta finanční závislost?

R: No asi jakoby tím, že to je vzhledem k těm rodičům a vim, že prostě rodiče nejsou nijaký, že by strašně neměli peníze a museli o to víc dřít, aby prostě teda jako sem teda mohla studovat nebo takhle, tak to zas jako není pro mě, neberu to nějak strašně negativně, ale zároveň prostě už taky jako čím jsem starší, třeba když jsem jako studovala předtím na gymplu a teď jsem se hlásila, jako že na vysokou, tak jsem si říkala, ty jo měla bych prostě jít na soukromou vysokou školu, když jako jsou i ty státní, na který bych se teda musela víc učit napříjímačky, ale zároveň už bych nemusela bejt pro ty rodiče taková, jako blbě řeknu přítěž, ale tak potom nějak jsme o tom hodně diskutovali doma, tím pádem, to jako neberu nijak strašně negativně, ale asi je to hodně tím, že je to na těch rodičích. Kdyby to bylo na někom jinym, nevím jako kdyby jsem s někým chodila a on by byl starší a vydělával by a prostě platil by mi jako školu nebo něco takovýho, tak bych se cejtila hrozně blbě. Ale u těch rodičů to vnímám, jako že oni jsou fakt na tý, jako vyšší úrovni, prostě jsou starší, vydělávaj si, ty peníze maj a jakoby, tak mi to nevadí. Ale taky si tedko už v poslední době, jako začínám říkat, že prostě bych měla jako že už, je mi 23 a teď už končím bakaláře, že jo, takže bych už jako měla třeba aspoň jako nějakou brigádu nebo aspoň nějakou na poloviční úvazek práci, aby už to nebylo takový to, že prostě musím si neustále chodit pro cokoliv k těm rodičům. No tak abych už měla jako pocit, že já nevím jak to úplně pojmenovat. No že mam už třeba nějakou i svojí jako víc hodnotu? Jako že jsem schopná se o sebe víc postarat a není to fakt jenom o tom, že jo dejte mi peníze. Tak asi tak. Teď nevím, jestli jsem odpověděla.

Vnímáš se jako dospělá?

R: Já myslím, že jo. Jako jo. Záleží zase z jakýho jakoby hlediska to myslíš. Jako pro mě to, že jsem závislá finančně na rodičích, jako asi úplně nemá takovej vliv na to moje

vnímání té dospělosti. Asi se jakoby vnímám, kromě tady toho finančního sem asi jakoby ve všech jiných ohledech docela jako dost no vyspělá dospělá. Asi jo.

Právě narážela jsem na tu finanční závislost z pohledu vnímání té vlastní dospělosti. Takže ty to nepocítuješ jako nějakou překážku v tom, aby byl člověk dospělejší teda?

R: Asi ne no. Asi ne. Jako myslím si, že je to hodně individuální. Prostě jsou asi jako lidé, který jako nevim. Spíš to pro mě je jako asi i s věkem? Jako že si říkám, že kdyby mi teďka bylo 28 a ještě pořád mě rodiče živili a já bych tak jako neříkám, že nic nedělám, ale studuju, jo a teď by mě jako dotovali, spolíhala bych na ně, byla bych na nich závislá, tak to už prostě bych si jako říkala, hele jako jo trošku už bych měla jako dospět. Ale teďko vzhledem k tomu, že studuju a fakt jako, já když studuju, tak se učím a mam samičky a dělám ty věci do té školy, tak tam to nějak jakob, jako mam pocit, že kromě toho, že teda ty peníze od nich mam, tak že všechny ostatní věci si dělám sama. Mame to třeba i nastavený tak, že ja dostávám měsíčně peníze od nich nějak vypočítaný a prostě z toho musím vyjít a když z toho nevyjdu, tak to už zase jakoby je můj problém. Jako prostě bych si to musela jako nějak zase řešit jinak. Prostě bych si musela šáhnout třeba do nějakých svých financí, který mam našetřený nebo šla do té práce nebo tak. Zás to není, že úplně tak strašná závislost, že to. Tak asi ale no, asi je to hodně individuální. Ale já osobně to takhle nevnímám. Mam pocit, že jako docela dospělá jsem.

A když by si měla popsat, nějaký charakteristický rysy té dospělosti.

R: Ty jo. Dospělost...

Pro tebe vyloženě.

R: Já myslím, že jako asi úplně nějaka samostatnost pro mě. I jako bych řekl, že věk, ale neřekla bych, že ten věk je nějak strašně jako tak hrozně velké činitele té dospělosti. Že oficiálně jseš dospělejší snad od 18 nebo od kolika. Ale spousta lidí se ještě ve 30 chová, že si říkám aha dobře. Ale pro mě, je to asi hodně ta samostatnost a od určitého věku by to podle mě, měla být i ta finanční nezávislost, ale no to asi teď samozřejmě ne, když jsem závislá, tak nevim, asi mě už nic dalšího nenapadá.

To nevadí. To je akorát.

Jaký je tvůj vztah s rodiči?

R: No primárně dobře, ale jako je to dány, jako liší se to. Třeba s mámou mam úplně jiný vztah než s tátou. Zaprví jako rodiče jsou no neoficiálně rozvedení. Nemají na to ten papír, ale nežijou spolu. A hm... táta má nějaký psychický onemocnění. Sice normálně funguje, není to, že by byl nějaký, že by potřeboval být v blázinci. To ne, ale tím je jako hodně ovlivněnej ten náš vztah, takže ale jako zároveň on je ten, který vydělává a ten na kterým jsem já jakoby finančně závislá. Jsme na něm jako všichni dá se říct závislí. takže tím je ten vztah ovlivněnej toršičku. Takže bych řekla, že s oběma mam dobře vztah v pohu, ale s mámou ma lepší. S tou mam bych řekla hodně i blízký a prostě si říkáme všechno a vim, že se na ní můžu obrátit, kdežto u toho táty jako mam až občas pocit, jako že fakt vůbec nevim, jak by byl ten náš vztah, kdyby on nebyl ten, kdo má ty peníze. Že si tak říkám, že opravdu je to asi daný i tou nemocí a osobností a i tou naší minulostí

a tak, ale no, že prostě s ním, mam občas ten pocit, že s ním musím udržovat ten vztah na nějaký úrovni, jako kvůli tomu, že od něj ty peníze dostávám, že jsem na něm finančně závislá a nějak jako pro svůj život potřebuju od něj ty peníze.

A jak si nakousla, že ten vztah je nějak ovlivněnej teda tou finanční závislostí s tím tátou, tak tím myslíš pozitivně, negativně?

R:No jako, to nevim, jestli bych úplně přesně pozitivně nebo negativně, spíš tak jako něco mezi neutrálním a negativním. Spíš asi k tý negativní stránce, ale neřekla bych, že to je jako nějaký... Jako já jsem ráda, že on je. Jako je to pro mě přínosný, že on nám ty peníze dává. Jako bez toho, bez jeho peněz bych já jako nebyla schopná studovat nebo bydlet sama. Ale zároveň si občas říkám, jako už jsem nakousla, že jako jakej by ten náš vztah byl, kdyby on třeba ty peníze neměl nebo by mě nedotoval úplně a nebylo by to tak, že on je v tý rodině, kdo přerozděluje ty peníze, kterej je teda vydělává a zároveň je distribuuje všem ostatní. A že rostě mam občas pocit, že on jako na to taky hrozně hřeší, že prostě ví, že my jako se s ním nepřestaneme bavit nebo ho nějak nezavrhnem, protože jsme na něm finančně závislí, ikdyž by to bylo možný, ale asi to už by se muselo fakt něco stát, abych prostě jako s ním úplně ukončila kontakty. Takže asi trochu negativní to je. Mam pocit, že ten vztah je tím hodně ovlivněnej, že i třeba nějaký věci, který by mě normálně hrozně štvaly, tak prostě přejdu, protože vim, že potřebuju, aby mi zaplatil školu.

Kdyby si měla malinko nastínit, to jak si myslíš, že by vypadal ten váš vztah, kdyby si na něm nebyla závislá?

R:No, tak tam bych asi prostě celkově... tam by jsem neřešily... já nevim asi bych s ním jako mohla jakoby mluvit víc nějak otevřeně nebo neměla bych pocit, že když on se chová jako debil, pardon, ale jako když se chová nějak hrozně a mě to vadí, tak že bych tam neměla prostě, neříkám, že to tak je vždycky, ale že bych tam prostě mu to tak nějak jasně řekla nebo bych se s ním nebavila. Neměla bych úplně takovou tendenci omlouvat to jeho chování. Že by ten vztah byl prostě daleko víc o tom, jak my se snažíme komunikovat a pracovat n atom vztahu a nebylo by to tak, že jako je to hodně o tom, že prostě nevim no, že jako mu spoustu věcí omlouvám, protože potřebuju v nějakejch situacích, aby ten náš vztah byl jako super pozitivní. A vůbec nevim, jestli si to takhle uvědomuje. Myslim si, že spíš asi ne.

Když ti nastanou nějaký problémy, radíš se s rodiči?

R:Hm jo.. To určitě. Jako jak jsem řiakla s tou mámou hlavně, že mame jako takovej vřelej a důvěrněj, otevřenej vztah. Že fakt za ní můžu jít asi úplně se všim a asi tak yčasto chodim, takže jako spolu hodně řešíme a tak, ale myslim si, že i s tím, jako hodně záleží třeba co by to bylo za typ problému. Jako kdyby to bylo něco víc třeba osobního nebo nevim vztahový cěci, tak to bych spíš šla za tou mámou, ale kdyby to bylo třeba já nevim prostě nějaký třeba ani ne právní, ale když pojedu a nabourám do někoho, tak prostě bych šla třeba za tátou a poradila se s ním, co teď mam dělat. Jak se to dělá s pojišťovnou. Takový to spíš věci ze života než z toho osobního. To bych asi spíš šla pak za tou mámou.

Změnil se nějak tvůj vztah s rodiči s nástupem na vysokou školu?
R:No já nevím, jestli to je úplně s nástupem na vysokou. Tak jako asi spíš v poslední době, že se změnil, ale to si myslím, že je třeba předtím jsme se hodně hádali kvůli těm provozním věcem, jako že jeden neudělal tohle a druhý tamto a potom, jak ty rodiče spolu nejsou, tak se tam permanentně bavilo s jedním o druhým a tak to bylo na prd. A teď jak jsem se odstěhovala, tak je to daleko takový zaje supr ty vztahy, takže jako spíš, že se změnilo za poslední dobu, ale není to, nejsem si jistá, asi bych to úplně nepřipisovala tomu, že jsem na ty vejšce. To jediná s tím tátou, protože jak jsem říkala, že má tu psychickou nemoc, tak on má furt takovej pocit, že studuju tu psychologii, aby jako ho vyléčila nebo co. Takže třeba se občas bavíme o nějakých těch jakoby věcech, o nějakých tématicejch a že mam pak pocit, že máme víc téma, jakože že nový, ale nejsem si jistá, co přesně jako, jako jestli jsem ti takhle odpověděla nebo jestli si někam konkrétně směřovala.

Ne, odpověděla. Teď právě teda jak si nakousla to bydlení, tak ty bydlíš samostatně. Změnilo se něco po tvym odchodu z domova?

R:No asi tohle co jsem říkala, že prostě ty vztahy se nějak zlepšily a tak.

A nějaký svůj osobní růst jestli cítíš?

R:S tím odstěhováním se? No jako určitě hodně. Nebo já jsem, já mam pocit, že i předtím sem už byla taková, že mam o hodně mladší ségr, co jsme bydlely spolu a že jsem byl ataková daleko víc dospělejší oproti ní, ale jako že teď mam právě ten pocit, že jsem se trošku bála, že to nebudu zvládat, když se odstěhuju a nebudu bydlet doma a nebudu mít tu mámu za zadkem, která tak jako všechno za mě vyřeší. Najednou je tam vždycky uklizeno, najednou je tam vždycky nakoupeno a to.. Ale jako že je to v pohodě. A mam i pocit, jako že nějak větší samostatnost a takový, že se o sebe dokážu postarat. To asi jo.

Dovedeš si představit, že by si zase měla bydlet s rodiči?

R:Ne. Ježiš vůbec. To jako my jsem byli, to stačí, když jedem na chvíli na chatu, jsme tam tejdén a už je to, že tam tak jako všichni, jak už jsme jako každej zvyklej, že máme každej svůj prostor, svůj byt, svý pravidla, tak jako najednou, když pak někde jsme, tak to...to je pár dní a už to ej hrozný, takže to už bych fakt nechtěla.

Jak vypadá tvůj běžný den?

R:Můj běžnej den? TO hrozně záleží, jestli mam školu ten den nebo jestli je to víkend, ale normálně vstanu něco si , asi nemam jako úplně konkrétní běžnej den. Jako když jdu do školy, tak se nějak oblíknou a jedu do školy, sem tady prostě a pak jdu domu. A pak záleží v neděli se uklízí, takže v neděli uklízím byt. Potom se někdy musí jít nakoupit nebo nevím potom prostě jednou tejdě si zavolám s mámou, abych tak jako zjistila, ona bydlí na jiný praze, takže třeba občas tam jedu, ale ty jo nevím, jestli vůbec mam nějak běžnej den. Pro mě je někdy něžnej den, že jenom sedim v posteli a koukám na seriály, takže jako...

Dobře. A jak trávíš volný čas? Když nemusíš do školy a nikam..

R:Hele volný čas asi nejvíc s přítelem svym, tak nějak jak to vyplyne. Někam jdem.Kino divadlo nebo se třeba jde někam na procházku do přírody nebo jedem na chatu a tak.A nebo klidně i jedu prostě, já říkám, že jedu vždycky na chatu, protože bydlím v bytě tedko v centru a mama bydlí nan kraji prahy v domečku se zahradou, takže tam jedu skoro jak na chatu a tam je pes a oan a jdeme se třeba někam projít a takhle.To je takovej běžnej volnej čas, potom jako prostě když mužu, tak odjedu někam z Prahy a tak.Ale tak jako mam klidně volnej den tím, že sedím a koukám na seriály.

Ovlivňuje nějak ta finanční závislost to, jak trávíš volnej čas?

R:Jako asi ani moc ne.Nebo já to spíš mam tak, že moji rodiče jsou hodně štedrý. CO se týče toho, co dostávám měsíčně, že se z toho fakt dá jako dobře vyjít.Neni to tak, jako že bych chodila každej den do restaurace jíst, tak jako fakt nema na nic, ale že já jsem i tak, že šetřím, to mam od malička a neutrácím za pitomost a nemam rádá nakupování, tak že si spíš ty věci jako to...ale asi ne.Nemam ten pocit.Jako to bude znít blbě, ale nějakaj ten standart, co jsem měla předtím, tak mam pocit, že ho dokážu uzpůsobit a udržet i ted'ko, když nebydlím s rodičema.

Ty už si to téma tý brigády nakousla, tak jenom jestli..Na brigádu teda si říkala, že nedocházíš.

R:Ne ted'ko ne no.

Ale říkala si něco, že by si, že přemejšlíš, že by si už začala?

R:NOjako že, tedko vim, že kdybych začla, tak tam pudu tak jendou a pak už nikdy, protože ted se budu jenom učit, ale vlastně si říkam, že jakoby už začíná nastupovat u mě ten věk a ta doba, kdy si říkam, jako dobrý, tak že je fajn, že mi ty rodiče dávaj ty peníze, a že jako se nemusim starat, sakra je pulka měsíce a já mam jenom tisícovku a emuzu vyjít, ale zase si říkam, že prostě bych měla, že to cejtím, že už bych měla někde začít pracovat nebo přesně nějaká ta brogáda, že jako zaprví nějaká trošku využití toho volnýho času, kterej bych normálně nevím prostě uplně promarnila a taky že si vydělám ty peníze a že těm rodičům trošku ukážu, že jako nesedim doma na zadku a nečekám, až mi přijdou na účet peníze,ale že se trošku sama dokážu a taky takový to, že si sama na něco vyděláš, že si přeješ nevím, ani nemusí bejt nic drahýho, ale že prostě něco chceš a tak to může bejt fajn.

A trvala by si na brigádě v oboru, jaký studuješ?

R:No to asi ne že jo, protože spíš téměř vůbec, protože jako v tom oboru, ta psychologie je taková, že brigády jsou spíš stáže nebo neplacený a prostě abych mohla někde začít, tak možná ted' s tím bakalářem by se mohlo něco najít, ale většinou je to až po magistrovi, takže spíš něco uplně mimo.

Co ty a tvoje studium na vysoký škole?

R:No dobrý..

Jako probíhá?

R:No já jsem hroznej šprt, takže jako já se hrožen učim a prožívám zkoužkový a zkoušky, který jiný lidi přečtou jednou, tak já se učim tejden, takže mam vždycky pocit, že jsem hloupá, ale nakonec potom to umim slovo od slova.Mě to baví, ikdyž mě nebaví moc český styl školství, kdy mam pocit, že se pul roku nic nedělá, pak se začneme hrozně učit, kdy v jednou měsíci máme všechny zkoušky, nějak nás otestujou, jestli jsme se to naučili na z paměť a pak zase znova.No ale parádně se nervuju z bakalářky a ze státnic, takže uvidíme.

A jak se tvoji rodiče staví k tvému studiu na vysoké škole?

R:Jak já studuju?

A i co studuješ?

R:No myslim, že dobře.Tak máma tady chodila sem na nějaký celoživotní vzdělávání, takže ta tu školu zná, tak jsme se i na začátku, než jsem nastoupila, jsme se jako schodly, že sem by to bylo fajn. A táta zase jako ta psychologii, že ho chci zachránit.Takže ten obor i ta škola myslim, že dobrý.A oni mě znaj z tech škol předtím a vědí, že jsem šprt, takže se moc neobávaj toho..NAopak máma se vždycky směje, že bych jednou tu zkoušku neměla dát, abych se zase vrátila nohama na zem.A tak.

Ty teda studuješ, jestli by si mohla nějak popsat..ty studuješ soukromou školu.

R:No soukromá vysoká škola psychologii, bakalář...

A dovedeš si představit, že by si studovala...Jaký by to bylo, kdyby si studovala státní školu?

R:No jako asi by to bylo...Občas jsem nad tím přemejšlela, že by to bylo možná lepší, protože zaprví ani to není to, že jsem závislá na tech rodičích, ale mam občas pocit, že i tady...Prostě pro mě je, když někdo jde na tu soukromou vysokou školu, tak automaticky musí počítat, že tam prostě budou lidi, který maj peníze, jako někdo má víc, někdo má míň,ale jako nejakej určitej standart, tam bude.Na vysokou školu můžeš jít klidně na státní a nebudeš za to nic platit a u nás, když se za školu platí, tak automaticky všichni, no jo tak choděj takový ty trochu blbější lidi, který se nikam jinam nedostali, a tak jim to rodiče zaplatí.To já zrovna nesnáším, protože mam pocit, že se tady učíme 10x víc než ostatní, ale to je zas jako nějaký můj názor.

Takže to vnímáš tudleňto jak okolí hodnotí soukromý a státní školy?

R:No to určitě. Hlavně jako u nás.Protože mam pocit, že všude jinde ve světě prostě se za školy všude platí a nebo naopak nikde. A většinou když se za ty školy platí, tak to jsou spíš prestižní školy a u nás mam pocit, že fakt jako, když někde řeknu, že studuju psychologii, tak všichni řeknou, fakt ajko? Na Karlovce?Tak to si dobrá. To se s tam dostala...Že občas se mi fakt nechce to vysvětlovat a rovnou řeknu jo dobrý, já jsem to neřekla...A někdy prostě začnu říkat ne ne ne, já jsem na soukromí a teď už to teda nemam, ale dřív jsem to měla tak, že už jsem za to hned dávala, ale já jsem si to vybrala a je u toho výcvik, takže mě nesud'ťe za to, že si platim za soukromou vysokou školu.To cejtím.

Ty teď kon by si se chtěla dostat na magistra do zahraničí, tak jestli můžeš říct, o jakou školu se jedná?

R: JO je to v Holandsku. Je to prostě, jako tam nemají státní/soukromý, tam se za to prostě vždycky platí, takže se to zase bude platit, bude to teda naštěstí v přepočtu míň, než za tuhle a no tak je to zase psychologie, ale už tam mají ty magistry jenom roční, ne na dva roky a je to vlastně specializovanej ten obor, takže už se hlásím na sociální a zdravotní psychologii.

A ty teda si to říkala, tak to platí i pro to holandsko, že v zahraničí podle tebe lidi souděj ty školy úplně jinak, ty soukromí hlavně.

R: Jako jestli tam platí to stejný co u nás?

No právě si myslím, že si řekla, že ne.

R: No že ne. Neplatí. Tam je to úplně normální, tam si každej platí za školu, tam je ten systém takhle udělanej.

Tak si myslíš, že to bude mít i lepší vliv na to tvoje studium neb na to, jak si vážíš ty školy?

R: To nevim. Jako mě to, jako já jsem nikdy nebyla na státní škole, já jsem byla vždycky na soukromejch školách. Tím pádem já už jsem na to zvyklá a mě to prostě nevadí, já jako si ty školy nenevážím míň, protože je soukromá. Já si tu školu vždycky nějak vyberu a takže to..nevim. Tak jako já si myslím, že si jí budu, já budu šťastná, když se tam dostanu a když tady všechno ukončím a budu moct odejít do toho Holandska a budu tam spokojená.

Dobře, tak jo.

Příloha č.3: A.N.

Veřejná VŠ

Věk: 23 let

V čem spočívá tvoje finanční závislost?

R:No v současné době jsem na rodičích závislá třeba z, já nevím, z 80%?Když si to tak vezmu, tak rodiče mi platí veškerý moje výdaje a já si platím dovolený sama, co mám ještě z našetřených peněz.Takže dovolený v létě v zimě,tak si platím sama a rodiče mi dávají kapesný na jídlo, na benzín a když si koupím nějaký oblečení vlastně nebo boty, tak mi to proplácej.

Jakýto protebe byt finančně závislá?

R:Je to pro mě těžký, hlavně kvůli tomu, že jsem byla dlouho zvyklá být finančně nezávislá, protože jsem vlastně od 14 vydělávala poměrně slušný peníze a mohla jsem si kdykoli koupit co jsem chtěla. Mohla jsem být takovej rebelující puberták, kterej když mu rodiče zakázali kouřit si nevím, nověj počítač nebo nověj telefon nebo nověj foťák nebo cokoli, tak jsem prostě šla a koupila jsem si to sama. Takže tím o to je to pro mě horší. Tím, že jsem už jako dřív nezávislá byla, takže teďka jako vrátit se k tomu, že musím přijít za tátou a prosit ho:” tati nedáš mi peníze na benzín?”Tak je to pro mě horší, no.Je to pro mě těžký.

Vnímáš se jako dospělá?

R:Jo.Já vm, že tak nevypadám, ale vnímám se dospělá.

Co považuješ za nějaký charakteristický rysy dospělosti?

R:Asi rozhodnost a sebeuvědomnění a no jako já bych řekla asi i nezávislost, ale vim, že se cejtím dospělá, ikdyž jsem finančně závislá na rodičích, takže ta závislost je u mě taková sporná. Ale určitě ta rozhodnost a potom bych řekla ještě, teď mi to vypadlo, jako já nevím, jako sebeuvědomí, že si uvědomuješ svojí existenci, jo zodpovědnost, že jsi zodpovědná za svoje činy a že když uděláš nějakou chybu, tak seš schopnej ty svoje činy prostě, tu zodpovědnost přijmou. Takže tak zodpovědnost.

Jaký je tvůj vztah s rodiči?

R:Můj vztah s rodiči je velmi pozitivní.Samozřejmě, že se občas pohádáme, ale já svoje rodiče miluju z celého svého srdce.Moji rodiče jsou mým životním příkladem.Mám je ráda, mám ráda jejich humor, ráda s nima trávím čas, pokud to není dýl jako tejdén v kuse, ale svoje rodiče opravdu miluju.

Změnil se nějak tento vztah se vstupem na vysokou?

R:NO asi jo.Počkej já se zamyslim.Já si myslím, že jo.Já přemejšlim jestš, jak to bylo s těma máma partnerama víš. Protože když jsem byla s Ondrou, tak jsme u sebe nemohli přespávat a když jsem teďka s Martinem, tak už vlastně u sebe jakoby v podstatě bydlíme.Nebo jako přespáváme u sebe neustále. Takže já si myslím, že to bylo určitě spojený

se vstupem na vysokou, protože i když bych byla s Ondrou, tak by se tahle situace změnila, že to jako není, nebylo, že ta životní změna nepřišla v závislosti s partnerem, ale spíš asi v závislosti s tím vstupem na vysokou. Protože je pravda, že i u ségry to takhle bylo. Že od té doby, co je na vejšce, tak má mnohem víc volnosti. Vlastně jako dokud to studium bylo každodenní, tak nás rodiče chtěli mít neustále pod kontrolou, ale jakmile už jsme přišly na tu vysokou a začaly jsme si ten náš volnej čas řídit sami, i to studium řídit sami i to všechno, tak si myslím, že hodně nás přestali hlídat.

Radíš se s rodiči, když ti nastanou problémy?

R: To záleží. Záleží na typu problému. Jako vždycky, když je to něco vážnějšího, tak vždycky jdu za rodičema. Samozřejmě jako problémy s kamarádkama, s přítelem a takhle, tak to se většinou radím s osobou, která mi je blízká, třeba s kamarádkou, ale jako je pravda, že bych neměla problém jít za mamkou a poradit se s ní. Vlastně to i docela často udělám, akorát to není první osoba, která mě napadne. Nevím, něco se mi stane špatnýho a první osoba, za kterou pudu, tak nebude mamka. Ale co se týče takhle těch sociálních vazeb. Ale jako jakmile jde o něco horšího, například já nevím, finanční problémy nebo potíže se školou, s autem nebo nějaký průšvih, tak to jdu vždycky určitě za rodičema.

Jak vypadá tvůj běžnej den?

R: To je dobrá otázka, protože já mam pocit, že každej muj den je úplně jinej, protože občas... No dobře, vememe teda nějaký průměrnej den. Průměrnej den se teda skládá z toho, že vstanu v 8 hodin většinou, protože jeden čas jsem měla hodně nepravidelně školu a naučila jsem se vstávat dost pozdě a potom mi to nevyhovovalo, protože potom, když jsem měla vstát dřív, tak jsem byla rozespalá. Takže jsem si teďka zvykla, že každej den, ať musím nebo nemusím, tak vstávám prostě v 8, abych byla zvyklá. Takže vstanu v 8 hodin, dám si snídani a potom vlastně ten běžnej den se skládá vlastně z toho, že mam školu a práci. Takže to znamená, že mam většinou školu a školku v současný době. Takže mam buďto dopoledne přednášky, odpoledne školku nebo mam dopoledne volno a odpoledne školku a večer přednášky a většinou, když mam ten den volno, tak se do toho přidá ještě nějaký sport, ať už je to teda běhání, fitko nebo jízda na koni nebo cokoli, takže takhle.

A jak vypadá tvůj... Jak trávíš volný čas?

R: Volný čas trávím většinou sportem, to znamená teď, že jezdím na koni, fitko běhání a takhle. A nebo svůj volný čas trávím s přítelem, takže ležíme v posteli a koukáme celej den na seriály nebo něco takovýho. Nebo rádi chodíme do wellness do sauny. A nebo potom když si potřebuju vyčistit hlavu, tak vařím nebo pečou a nebo prostě sednu do auta a někam jedu. A pak se zase vrátím, třeba za hodinku, to není zas tak na dlouho.

A ovlivňuje to, že jsi na rodičích finančně závislá způsob trávení tvýho volnýho času a způsob tvého života?

R: Určitě, určitě, určitě jo. Ikdyž vono víš co, moji rodiče mi fakt dávaj tolik peněz kolik chci, moji rodiče mi dávaj tolik volnosti kolik potřebuju. Já v podstatě tu závislost na nich

ani nepocit'uju. Kdybych neměla ten pocit, že mi je 24 a neměla bych na nich bejt závislá, tak bych, kdyby mi bylo 15, tak ani nemam pocit, že jsem na nich závislá. Ale co se týče toho volnýho času, tak to určitě nějak podvědomně reguluju, protože nechci, aby za mě rodiče utráceli hodně peněz, to znamená, že ikdyž já vim, že by mi dali ty peníze, kdybych chtěla, oni by mi je klidně dali, ale podvědomně já ty peníze po nich nechci. To znamená, že na koně nepojedu třeba 3x do týdne, ale pojedu jenom jednou tejdně, protože vim, že trénink stojí 400Kč a nechci prostě utrácet jejich peníze.

Takže by to vypadalo jinak, kdyby si na nich nebyla závislá?

R: Já si myslim, že jako v konečnym důsledku ani ne, protože i já jsem zvykla, jakoby šetřit peníze, takže budto šetřim teďka jejich peníze a nebo bych šetřila svoje peníze. Takže já si myslim, že by to v konečným důsledku jinak nevypadalo. Chápeš. Odpověděla jsem ti na tu otázku?

Opověděla si mi. Docházíš někam na brigádu?

R: Takže já jsem, vždyck ykdyž mi začaly docházet peníze, tak přišlo většinou nějaký natáčení, takže jsem natáčela a tím jsem si zase vydělala ty peníze na zpátek. No a nebo teďka vlastně učim ve školce. Ve školkách, v asi 50...

A s tou brigádou je pro tebe ta závislost nějak snesitelnější nebo naopak?

R: No s brigádou ani ne, spíš s tím natáčením, protože díky tomu natáčení si pak můžu dovolit odjet někam na dovolenou, sama na sebe. Zaplatit si to prostě sama. Ale ta brigáda ta školka mi moc nevydělá, takže je to příjemnější, takže když prostě třeba ten měsíc víc jezdím autem, tak že nemusím říkat tátovi o peníze na benzín, takže mi to jakoby, asi jo, asi je to pro mě snesitelnější. Jo určitě.

Jak probíhá tvoje studium na vysoký škole?

R: No tak já jsem dodělala bakalářský stupeň a teďka studuju magistra. V současny době se nacházim v zahraničí na studiu v Anglii a já nevim, na co se přesně ptáš. Jestli probíhá hladce, jestli mam jako dobrý známky?

Jo třeba.

R: No vlastně moje studium probíhá poměrně dobře, protože já jsem nebyla nikdy jedničkářka, ale nikdy jsem nebyla ani na vyhazov a takhle to probíhá se mnou pořád i na vejšce. Takže nemam samí jedničky, ale rozhodně nejsem ani nejlepší student ze všech. A studium mě baví, mam to ráda a samozřejmě některý zkoušky jsou lehčí, některý těžší, ale když se to tak vezme, tak většinu zkoušek jsem zvládla poměrně s přehledem i za bakalářský i za magisterský studium.

A jak se staví rodiče k tvému studiu?

R: Moji rodiče mě plně podporují, oni chtějí, abych studovala. Ale to je takový, že moji rodiče by mě podporovali úplně ve všem. Já mam, že kdybych jim teď řekla, že se vykašlu na školu, na všechno, tak oni by mě podporovali v jakymkoli mým rozhodnutí, jenom

aby viděli úsměv na mých rtech. A to jako myslím naprosto vážně. Takže oni mě podporují ve vešce. A co se týče financí, tak oni říkají, že dokud budu studovat, tak že mě budou podporovat i finančně. A to je asi všechno. Já si fakt myslím, že oni by mi odkejvali úplně všechno.

A je u vás v rodině studium na vysoký škole nějak významný?

R: To je dobrá otázka. Vlastně v rodině jako širší, no asi jo, protože moji rodiče jsou oba dva vysokoškoláci, ale když se podívám do širší rodiny, to znamená vlastně bratrance, sestřenice, tety, babičky, tak nikdo z nich vysokou školu nemá, ale ohromně si vážej toho a ohromně si ceněj toho, že jsem se ségrou obě na vysoký škole a ohromně nás v tom podporujou a berou to jako, že jsou na nás za to hrdý. Takže si myslím, že studium na vysoký škole je u nás ceněný.

Jaký typ školy studuješ?

R: Já studuju humanitní obor, humanitně-sociální obor. Na bakalári to byla kulturologie a tedka v současnosti studuju na filozofické fakultě obor etnologie a na fakultě humanitních studií obor antropologie, obecná antropologie.

A jedná se o státní nebo soukromou?

R: Jedná se, všechno to byly státní školy.

Jaký to je studovat státní školu pro tebe?

R: Je to pro mě naprosto v pořádku. Vlastně asi je to pro mě lepší než studovat soukromou školu, protože soukromý školy v Čachách nemají moc dobrou pověst, takže jsem asi mnohem víc hrdá na to, že studuju státní školu a ještě ěo to víc, že je to vlastně Karlova univerzita, což jako je univerzita, která má skvělou pověst. A navíc co se týče těch financí, tak já jsem teda studovala soukromou střední školu a když jsem se rozhodovala o vešce, tak jsem rozhodně chtěla jít na státní, právě kvůli tomu, abych nebyla finančně závislá na rodičích, aby mi rodiče nemuseli platit školu. Takže aby kdybych se rozhodla kdykoli cokoli, tak můžu prostě skončit, je to jenom na mě.

A i přesto, že ta škola je státní, máš představu, kolik to tvý studium stojí?

R: Ne. Jako kolik stojí moje rodiče nebo koli stojí co se týče v rámci jako státu?

Rodiče.

R: Jo co se týče mých rodičů. Hm tak to mam tak nějak představu. Já si mysím, že no tak třeba 6, 7 tisíc měsíčně? Určitě. A jestli tam jsou občas nějaký výdaje navíc. Nevím jednou za 3 měsíce permice na koně, nevím občas potřebuju opravit auto nebo koupit mobil nebo něco takovýho. Jo takže 6/7 tisíc pravidelně a potom nějaký výdaje navíc.

Jak v současný době bydlíš?

R: V současný době bydlím u rodičů.

Jaký to pro tebe je bydlet s rodičema?

R: Je to pro mě každý rok těžší a těžší. Ne prostě já si myslím, že s každým, jako pořád, moji rodiče jsou fajn a já v tom. My vlastně bydlíme ve velkém bytě, kde já mám svůj pokoj k dispozici a moji rodiče odcházejí brzo ráno do práce a vrací se pozdě večer, takže já tam mám vlastně dost prostoru, mám tam dost soukromí, takže tam vlastně nijak nestrádám. Ale s každým přibývajícím rokem mám prostě asi vyšší hrdost a chci se prostě víc a víc osamostatnit a přestat být na nich finančně závislá, bydlet s nimi a podobně. Takže teďka plánuju začít bydlet s mým přítelem. A určitě kdybych neměla přítele, se kterým bych mohla bydlet v současné době, tak bych stejně plánovala to, že bych začala bydlet s nějakou kamarádkou nebo prostě být víc a víc samostatná.

Takže ten důvod pro to stěhování

R: No asi pocit, že bych měla. Jako fakt, asi je to pocit, že bych měla, protože člověk, jak je s každým rokem starší a starší, tak jako mě je u rodičů v podstatě fakt dobře. Ale takovej ten pocit, že bych se měla osamostatnit, tak prostě na tebe dolíhá s každým rokem. A potom je teda taky pravda, že občas se s mámou bijeme v kuchyni, že jsem dvě slepice a jednomu hnízdě, ale ono to není tak častý, takže to není ten ravej důvod, ale spíš ten hlavní důvod je to, že bych měla už odejít.

Takže vlastně nějaký ten náhled té společnosti na to bydlení převažuje nad tím, co ty třeba opravdu cítíš, jak to vnímáš s těma rodičema jak si v tom kontaktu?

R: Asi jo. Když já si nemyslím. No asi jo, když se to tak vezme. Jo. Řekla bych, že jo. Ale ono jako, já nevím jestli ten náhled té společnosti, převažuje nad mými pocitemi, protože mám spíš pocit, že jako ty pocity si vyvolávám spíš sama. Moji rodiče rozhodně nechtěj, abych odešla. Moje širší rodina taky nechce, abych odešla. Moji přátelé, když jim řeknu, že bydlím u rodičů, tak mi řeknou hele dokavad' seš na vysoký škole, tak je to v pohodě. Takže ani nemám pocit, že by mě ta společnost nutila. Spíš je to taková moje jako osobní hrdost. Nebo jako z určité části je to taky ta společnost, ale z druhé půlky je to taková moje hrdost, že prostě chci být dospělá a chci být samostatná a chci to zvládnout sama prostě.

A co si myslíš, že se s tím přestěhováním změní pro tebe?

R: No pro mě se toho změní hodně, protože já budu bydlet se svým přítelem a pro mě se toho změní hodně, protože jsem nikdy vlastně nebydlela sama s klukem, s přítelem, takže já budu vstupovat úplně do nové etapy života.

Příloha č. 4: K.N.

Veřejná VŠ

Věk: 21 let

V čem spočívá tvoje finanční závislost na rodičích?

R: No tak hlavně spočívá v tom, že mi dávají kapesný, protože já kvůli škole nemám čas, kvůli škole prostě pracovat. Stíhala jsem akorát do té školky jednou nebo dvakrát týdně docházet, ale to prostě dýl, víckrát týdně jsem pracovat nestíhala. A jako o víkendu bych mohla mít nějaký brigády, ale zase jako když celý týden trávím ve škole, tak potřebuju nějak jako vypnout a dělat něco trochu jinýho. Takže jsem hodně hodně závislá na rodičích.

A jaký to pro tebe je být na rodičích finančně závislá?

R: No já nevím. Pro mě to není nic nebo necejtim se nějak jakoby hrozně nebo tak, protože tak my jsme se o tom třeba už bavili, jakože dokud s Alou studujeme a takhle, dokud bydlíme u nich, takže prostě nám budou finančně pomáhat. A prostě budou nám platit mafi, všechno, jakoby naše výdaje, budem dostávat kapesný. No a když se třeba odstěhujem nebo přestaneme studovat a jako budeme mít čas na tu práci a takhle, tak prostě si budeme vydělávat sami.

Takže kdyby si se přestěhovala a dál studovala, tak už by tě rodiče nepodporovali dál, myslíš?

R: Já vůbec, to vůbec nevím takhle. To možná jakoby částečně. To asi záleží na situaci, jestli jako třeba kdybych s někým bydlela, tak jak hodně by jsme měli dohromady peněz nebo jak prostě by to asi bylo. Možná jako já si myslím, že oni by mě podporovali, to si myslím, že určitě jo. Ale asi ne 100% že jo. Že jako nějak by mi vypomáhali nebo tak. Že by to nebyl ataková ta úplně 100% podpora, jako mam tady doma.

Dobře. Vnímáš se jako dospělá?

R: Jak v čem. Jako při placení se cítím hodně dospěle, no.. Ne nevím. Jakoby ohledně toho, že dostávám kapesný? Nebo jako jak?

Ne jako celkově. Ať už kapesný nebo ne. Prostě celkově. Jestli se cejtíš v tuhle chvíli jako dospělá.

R: Překvapivě asi docela jo, že si jako umím docela představit, že bych někde měla pracovat nebo takhle. Že bych jako někde měla dostávat výplatu, tak že si to jako docela i umím představit teďka. Teďka už jo.

Teďka už jo? A co považuješ za nějaký charakteristický rysy té dospělosti?

R: HM... Já nevím, tak asi nějakou zodpovědnost, že jo. A... hm... jako dospělosti to já takhle nevím vůbec... No nevím asi jako jenom tu zodpovědnost. Že jsem zodpovědná za svoje činy, za všechno co dělám a možná, že mam nějaký plány do budoucna. Jako že dospělý plány do budoucna takový. Že už jako něco, o něčem přemejšlim. Jak to bude v

budoucnu nebo třeba o rodině nebo takhle jako. Třeba o tom bych dřív vůbec nepřemýšlela. Nebo tak.

Jaký je tvůj vztah s rodiči?

R: Moc dobře. Hmm... Rodče jsou hrozně srandovní, jsou hrozně fajn. S nima je fakt jako hrozně randa, ale jako pak když přijde na věc a je nějaká vážná situace, tak se s nima úplně normálně vážně můžeme taky bavit. A jako takže co slyší třeba od mých kamarádů, co jsou třeba úplně rádi, že vypadnou na kolej a nemusí být hlavně doma, ta jako mě to... jsem jako strašně ráda, že amm takovejhle vtať s rodičema a že jako že... můžu být tady s nima doma, že eprostě spolu trávíme nějaký čas, kterej prostě je s nima vždycky sranda. Takže asi tak. Takže mam s nima dobřej vztah.

Dobřej vztah. Změnil se nějak tento vztah se vstupem na vysokou školu?

R: Hm... Myslím, že ne. Protože oni nás, třeba rodiče nás brali jakoby už docela nevim od kolika let, že nás brali vždycky jakoby dospělý. Jakože sobě rovný nebo tak. Nepamatuju se, že by se k nám chovali jako prostě úplně k dítěti. Jako prostě vždycky se s náma bavili tak jako normálně. Že to nebylo nikdy nic povýšenýho od rodiče a tak s tou vejškou se nic nezměnilo. Prostě pořád stejný.

A cítíš třeba v jakémkoli věku, že se změnila hmm nějaká svoboda pro tebe, jako že jsi mohla svobodněji se rozhodovat a dělat si co chceš?

R: No to já cítím už dlouho. Jsem za to hrozně ráda, protože rodiče nám, no nevim jako Ale, ale já díky starší ségře, tak díky tomu jsem měla mnohem větší svobodu, že ona si musela vždycky tak všechno probíjet, že jo. Nějaký prostě spaní u kamarádek a tak a já už jsem prostě přišla k hotovému, což je strašná výhoda těch mladších sourozenců, že jo? A to.. A všechno mi tak jako zařídila, tak že a navíc jsem na nějaký první party tak jsem hodila s ní, takže jsem tam mohla být dýl, tím že jsem tam byla s ní, tak že to nevařilo. No a... ale jinak od těch rodičů mam jako hroznou svobodu, což cítím nejvíc na těch party. Že mě prostě pustí, už dřív mě pouštěli kamkoli jsem chtěla, protože jsem vždycky třeba napsala nebo jsem se vrátila jako v pohodě, hlavně jako ráno jsem byla v pohodě a takovýhle. Takže jako kvůli tomu mě pustili úplně kamkoli jsem chtěla, což u mých kamarádů vůbec nefungovalo. Většinou nikam nemohli kvůli těm rodičům nebo že měli zaracha nebo něco. Prostě my jsme s Álou nikdy zaracha neměly. A to.. Ani nám nezakázali mobil nebo něco takovýho a nebo tak.. A ani tak se necejtím rozmazlená nebo tak, že jsem si říkala, ty jo oni nám nikdy nic nezakázali takhle, ale jako ani si nepřipadám, že bych měla být jako nějak rozmazlená kvůli tomu.. Ale tu svobodu, tu jsem měly hodně, no..

A třeba dokážeš určit přibližnou dobu, kdy se tohle změnilo s tou svobodou?

R: Hm.. No tak jako, no tak asi.. Jako kdy nám začali tak hrozně povolovat nebo prostě když jsme si mohly dělat co chceme?

Kolik ti třeba bylo přibližně?

R:No jako já si myslím, že třeba u mě v těch, možná když jsem přišla na gympl, tak to u mě začalo nebo jak už jsem nebyla na základce, ale byla jsem na gymplu. Takže já jsem šla v nějakých 13ti 14ti, tak to možná ještě úplně ne, ale třeba od takových 15ti 16ti, tak to byl takový zlom.

Hm..Radíš se s rodiči v případě, když ti nastanou nějaký problémy?

R:hm jo.Určitě.A hlavně oni nám vždycky říkali, ať se nebojíme za nima jít a něco říct, když se něco stane, tak ať se hlavně nebojíme za nima s čímkoli přijít, takže jako takovej hrozně otevřenej přístup..

A ty k nim s čímkoli přijdeš klidně?

R:Jo no.Ještě jsem neměla takovou možnost, tak asi jako záleží na situaci.Nebo nevím v jaký krokový situaci bych se jak zachovala, ale tak teďka mam takovej pocit, že asi jo.

A rozlišuješ třeba problémy se kterejma by si šla za tátou a pak problémy , se kterýma by si šla za mámou?

R:Hm..Jako asi jo, že jo.Tak jako nějaký věci raději budeš řešit s mámou a zase naopak a takže jo..

A když by si třeba měla být konkrétní trochu, tak o jaký typ problému by se jednalo u mamky?

R:U mamky..No tak kdybych..Tak ohledně nějakých jako ženských/holčičích věcí, že jo.Co prostě chlapy nepochopí a u táty..hm..nevím, tak většinou co jsem s nim řešila, tak nějaký fakt problém ohledně mého internetovýho bankovníctví nebo něco takovýho.Nějaký takovýhle problémy a to..Ale jinak většinou problémy, situace řešímě jako doshor-mady nebo tak...Že to enni úplně rozdělený nebo takhle..

Jak vypadá tvůj běžný den?

R:Běžný den..Běžný školní nebo víkendový den?

Školní.

R:No tak většinou vstávám naštěstí už teďko kolem 9 ty hodiny, což je super.A většinou roidče už jsou pryč, už jsou v práci, tak si udělám něco do školy k jídlu, pak jedu do školy.Jsem ve škole ve škole a potom odpoledne buď třeba po škole někam jdeme s kamarádama nebo mam nějakej kroužek, nějakěj sport nebo něco a potom večer většinou se třeba sejdme až tak v 9 hodin, když rodiče přijdou z práce nebo oni maj večer taky aktivity nějaký, takže přijdou až třeba později a potom, nebo když přijdou dřív, tak máme nějakou, třeba každý týden máme společný večere, takže to společně večeříme nebo se sejdeme takhle později a tak..

Hmm.A jak trávíš volný čas?

R:No takže ten trávím hrozně moc s lidma do školy, protože vždycky spolu trávíme čas ve škole, tak vždycky spolu pak volně navážeme na to odpoledne.A nebo prostě s různýma kamarádama nebo prostě sportem.Jako konkrétní mam bejt?

Klidně můžeš být konkrétní

R: Jo no tak teďka děláme s Álou tu akrobacii nebo si čas od času chodíme s kamarádama zahrát beachvolejbal nebo chodím na tělák do posilky a nevim nebo si prostě jdeme jenom posedět někde nebo zahrát fotbálek nebo kulečnick. Nebo na laiser game, teďka jsme byli na laiser game kolikrát za sebou, takže tak.

A ovlivňuje to, že jsi na rodičích finančně závislá způsob trávení tvého volného času?

R: Hm.. Ani tak ne. Protože nevim, asi mi jakoby to kapesný stačí na pokrytí všech mých zájmů a těch mých výdajů. A ještě třeba mám nějaký našetřený peníze ze školky, co jsem si tam vydělala, takže ty taky jako utrácím, ale jinak jakoby mám jakoby dost peněz pro sebe abych mohla jakoby takhle prostě trávit s těma kamarádama venku ten čas a tak...

A vypadal by ten ztrávenej violent čas jinak, kdyby si nebyla na rodičích závislá?

R: to 100% jo. To by nebylo tak veselý. asi ne asi bych neutrácela tolik peněz, žejo. Neutrácela bych tolik peněz na nějakých třeba hospodách a takhle. Asi by jsme tolikrát nechodili na beachvolejbal a na laiser game, ale já si myslím, že bych se snažila, abych si jakoby užívala, aby mi to hodně nebránilo, abych byla spokojená prostě, že bych se hrozně o to snažila.

Dobře. Ty už si se o tý brigádě nějak zmínila, ale jestli ještě třeba. Docházíš v současné době někde na brigádu?

R: Ne teďka. Teď ne, ale předtím jsem dva roky pracovala ve školce jednou týdně vždycky a tam jsem učila tanečky. A no vždycky 1x týdně. Ale teď už tam nedocházím, protože kvůli škole jsem nevěděla vůbec jak to bude a protože mám školu většinou v ten čas, kdy všechny ty kroužky ve školce jsou, tak to nestíhám a jinou brigádu jsem si nehledala.

Ale s brigádou máš zkušenost?

R: jj.

A v době té brigády byla pro tebe ta finanční závislost nějak snesitelnější?

R: Hm. Asi jo. Jako nijak vzlášť jsem to asi nepocítovala, protože v té školce jsem byla vždycky jednou týdně, třičtvrtě hodiny, tak jsem si zase nevydělala tolik, aby to musel být převrat pro mě. Aby to byla nějaká obrovská částka pro mě, takže to nebyl zas až tak velký rozdíl, ale třeba předtím, když jsem pracovala jako hostesk anebo na různých akcích ochutnávkách jako v těch supermarketech na těch promoakcích, tak mi narázově přišly z pár brigád peníze a nebo jsem pracovala ve fast foodu, kde mi na konci týdne přišla výplata a to jsem pocítila docela. To jsem byla na sebe úplně pyšná, že jsem si vydělala sama něco.

A ty peníze si pak třeba utrácela za co? Jako když by jsi to měla říct nějak obecně?

R: Za co.. No tak za nevim.. Většinou třeba za nějaký oblečení nebo takhle. Nějaký nevim party nevim.. Jako nekoupila jsem si za to nic jako určitého, že bych na to hrozně strádala. Já jsem spíš jakoby vždycky tu část peněz jsem si dala k rodičům, kde mám jakoby

nějakej spořicí účet a tak vždycky nějak část jsem si nechala a nějakou část jsem si uložila, takže no jakoby se mi tam i spoří ty peníze, že jsem to neutratila všechny ty peníze.

Ale jednalo se spíš teda o nějaký věci pro zpestření než o tom, aby si nějak vyžila?

R:Ne určitě to bylo jenom tak jako jenom pro mě za odměnu nebo tak..

Jo dobře. Jak probíhá tvoje studium na vysoký škole? Ty teda jestli můžeš přiblížit i jakou vysokou školu studuješ?

R:Jo tak já studuju vysokou školu chemickou-technologickou, obor nanotechnologie a moje studium jak probíhá? Dobře probíhá zatím a jsem tam jakoby spokojená, ikdyž je toho jakoby dost, ale jsem tam spokojená na tý škole.

A ty si se zmiňovala o tom, že trávíš hodně volnýho času se spolužákama, takže kdyby si měla popsat, jaký kolektiv se tam sešel, jestli sis našla kamarády tam?

R:U nás na tom oboru to je super, protože na jiných vysokých školách tam jsou jako v tom ročníku je 100 lidí a je třeba těžký si tam najít nějaký stálý lidi, se kterými chodíš na stejný přednášky nebo tak, ale u nás my jsme tam prostě jakoby jedna třída, že nás tam bylo na začátku kolem třiceti, takže jsme měli všechny cvičení, všechny přednášky dohromady, takže jsme už od začátku byli jako normální třída na gymplu, což bylo hrozně super a překvapivě i se tam sešla docela dobrá parta lidí, že jsou tam fajn holky a jako s klukama ty jsou úplně super. Některý to jsou trošku mimo, jako že takový ty nerdíci, nevím jak to říct a, ale jako i ty se později vybarvili jako strašně fajn lidi všichni, takže nevím, jestli máme tak velký štěstí na ten kolektiv, ale jako že docela dobrá parta se tam sešla.

A jak se staví rodiče k tvému studiu na vysoké škole?

R:No pozitivně. Tak oni jsou rádi, že studuju to, co mě baví a hm.. že jako dělám něco smysluplnýho. Prostě tak. Hlavně že mě to baví a kvůli tomu mě i finančně podporují, abych mohla dělat co mě baví a to co bych chtěla jako potom i dělat.

A je u vás vysokoškolský studium hodně ceněný v rodině?

R:No tak u nás všichni mají vejšku nebo rodiče. Rodiče mají vejšku a já vůbec nemyslím si, že třeba po maturitě, kdybych se rozhodla, že chci jít pracovat a měla nějakou práci, kterou fakt chci dělat, tak nemyslím si, že by mě jako nutili nějak studovat, ale já jsem to viděla, jako takovej automatickej přestup, jako že jsem se ani nerozhodovala, jestli jít nebo nejít na vejšku. Prostě jakoby v týhle době už jsou normální mít tu vejšku, že už to není jakoby nic navíc. A tím, že moji rodiče mají vejšku, tak jsem ani jako neváhala.

Ty studuješ státní nebo soukromou školu?

R:Státní.

Státní. Jaký to pro tebe je studovat státní školu?

R:No myslíš si, že to je asi lepší, než studovat tu soukromou nebo jako já přesně nevím, jak to chodí na těch soukromých, ale podle mě, to má jako větší reputaci ty státní školy ohledně potom nějakýho hledání zaměstnání nebo takhle. Takže to asi bude znít líp, že

jsem studovala státní školu a jinak jsem hrozně spokojená tam na té naší škole, protože jak je nás tam málo, tak jsou tam všichni takový sympatický a milí a taky tam na nás mají čas, protože právě je nás tam tak málo, že jsou všichni hrozně ochotný tam. No co třeba když slyším jak na ostatních školách, třeba na VŠE, což je taky státní škola, tak jak je jich tam strašně moc, tak tam prostě není to tam tak vřelý asi. Není to tam tak příjemný nebo tak, ale jinak jako nepociťuju státních školu, jako že by měla být zase o tolik lepší nebo o tolik horší, to asi nevim.

Ikdyž se jedná o tu státní školu, tak máš představu, kolik to tvoje studium vlastně stojí? Nebo kolik rodiče musí do tebe měsíčně vynaložit financí, aby si mohla nějak takhle vyžít?

R: No jako úplně nemám jakoby přehled takovej, kolik jako takhle student musí stát, když žije doma a jakoby nic nedělá, že jo. Ale jako určitě nejsem nějak nevděčná nebo tak. No takže jako úplně nemám představu. Asi to nebude úplně málo a ale jako jsem připravená na to, že kdyby nám rodiče někdy řekli, že už nás jakoby nemůžou podporovat, tak jsem připravená něco pro to udělat určitě.

A co by to mělo být?

R: No tak určitě si najít nějakou práci, omezit nějaký takový radovánky mého života, protože já to třeba vidím u těch mých kamarádů, protože oni jak bydlí na koleji, tak utrácejí za jídlo a takhle a potom třeba řeknou hele ne, já třeba dneska večer nikam nepujdu, nemám moc peněz. Takže takhle u těch kamarádů, co bydlí na koleji, tak to vidím a jako kdyby něco, kdybych třeba neměla peníze, tak je jasný, že jako nepudu nikam a jako zas tak to hrozný nebude..

Jasně. Teda ty v současné době bydlíš s rodičema si říkala.

R: Jo.

Jaký to pro tebe je bydlet s rodičema?

R: No jelikož se zas tak moc nevidáme přes ten týden, my se vlastně vidíme někdy ráno a prostě tak třeba ani ne hodinu nebo 2 hodiny večer, takže jako mě to vlastně přijde, jako kdybych.. Oni se báli, abych nepřišla o něco, když budu bydlet doma, když nebydlím na ty koleji nebo takhle, ale jakoby abych se odprostila od těch rodičů nebo takhle, že jo. Ale jako já je vidím tak málo nebo takhle, že jakoby, že to je jak na koleji mi přijde. Prostě jako že mam tady ten svůj pokoj a že prostě stejně se vidáme tak málo, jako o víkendu se vidíme nebo takhle, a tak. A už jsem zapomněla co byla otázka sakryš...

Jaký to pro tebe je bydlet s rodičema?

R: Jo.. Jo je to v pohodě. Nestěžuju si vůbec na nic.

A jaký by to bolo bydlet samostatně pro tebe?

R: No já určitě, já určitě bych to chtěla vyzkoušet nebo jako prostě chtěla bych určitě bydlet sama a hlavně bych chtěla na magistra, bych chtěla odjet úplně někam jinam, odstudovat ho celýho mimo českou republiku a právě jako najít si nějaký to bydlení, třeba

s nějakýma spolubydlícíma a žít tam a starat se o všechno a tak, protože je to takovej dobrej, dobrá průprava, dobrá příprava jako potom. Určitě si to zkusit, jaký to je se o všechno fakt postarat a všechno si zjistit, protože teďka jako ikdyž si jako všechno zařizuju teďko sama, tak stejně úplně nemam jako páru o tom, co všechno dalšího se musí zařizovat a takhle.

Takže když by si to měla nějak upřesnit, tak v současný době nebydlíš sama z důvodu?
R: Z důvodu toho, že studuju v Praze a bydlím v Praze. No bydlím sice na druhý straně Prahy, ale nešla jsem na kolej, protože nejdřív mi to přišlo jakoby zbytečný, jako platit za kolej, když můžu bydlet doma, co taky není úplně zadarmo, že jo. Ale jako ta kolej tam se platí nájem a všechno jídlo a takhle, takže stejně bych jakoby dostávala peníze na jídlo od rodičů a jakoby ty koleje jsou úplně stejně od školy jako já bydlím, takže jako vůbec žádný výhody tady nebyly, kromě toho studentskýho života, kromě toho kolejního života jako no..

Dobře, tak jo. Tak to jsou všechny otázky

R: Jo? Doufám, že jsem odpověděla na otázku vždycky, protože jsem se do toho vždycky nějak rozpovídala a možná zamotala do toho.

Ne úplně v pohodě. Uplně v klidu.

Příloha č.5: M.T.

Soukromá VŠ

Věk: 23 let

V čem spočívá tvoje finanční závislost na rodičích?

R:No v tom, že mi vlastně, konkrétně teda táta platí školu komplet, i řekněme prostě i výcviky, co se týká pak výcviků nebo i různých jiných přijímaček, co jsem dělala ještě na jinou vejšku, tam jsem teda nakonec nenastoupila. Takže především v tom, že mi platí školný.

Jseš kromě rodičů ještě na někom finančně závislá?

R:No asi na příteli. Na partnerovi se kterým žiju.

A v čem spočívá u partnera finanční závislost?

R:Hm...No tam je to asi v takových těch běžných poplatcích za byt a takhle, protože nechce, abychom si to platili na půl, protože on už pracuje. Takže asi v tom, v takových těch já nevím životní poplatky no řekněme.

Jaký to pro tebe je bejt finančně závislá ať už na tom přítelovi nebo na tom tátovi?

R:No je to takový, no nevím, ne nepříjemný, ale těším se, až budu ekonomicky soběstačná, pak jako člověk nebude závislej na těch druhých. Pak je to totiž spojený i s tím, že když chci třeba ještě další, třeba ohledně toho táty další nějaký kurz, kterej bych si chtěla udělat, tak za všechno se dneska platí, tak je to vlastně spojený s tím, že musím jít a říct si mu o tom, což mi vlastně není vůbec příjemný. Takže se vlastně těším na to, až budu jakoby soběstačná v tomhle.

U koho vnímáš tu finanční závislost rozdílnou u přítele nebo u táty? U někoho ti je to příjemnější nebo naopak?

R: Hm..No u toho táty je to asi víc jakoby nepříjemný, protože, no teď nevím, jestli to dokážu úplně zdůvodnit..Ale vlastně už, já jsem i na tý střední škole jsem vlastně chodila taky na soukromou, takže už mi to vlastně platěj už od tý střední školy a je to, furt to pokračuje. A přesto, že mi to vždycky rád zaplatí, tak mi tam přesto zaplatí nějaký takovej svůj vtip jako ze srandy: „ Ty mě stojíš peněz, ty budeš věčnej student.“ Jo ale přitom vim, že je rád, že studuju, takže asi z toho důvodu, je to asi víc nepříjemný u toho táty

Vnímáš se jako dospělá?

R: No já furt říkám, že úplně ne, že za dospělýho člověka považuju takovýho, kterej se o sebe sám postará ve všech těch směrech, v každym tom ohledu, to znamená i po tý finanční stránce. Takže vlastně ne.

A když by si teda měla nastínit nějaký jiný ty charakteristický znaky tý dospělosti, jak je vnímáš ty?

R: Uff, no tak..Ježíš marja, to jsou takový záludný otázky.. No tak kromě té finanční stránky, tak postarat se o sebe samozřejmě jako já nevím, tak už bydlím jako sama, teda vlastně s přítelem, takže jako postarat se o sebe i o něj, co se týče nějakýho já nevím jídla třeba, řekněme, že si člověk dělá doma jídlo, umí si vyprat, vyžehlit, prostě umí nějak normálně jako žít nemusí jak, někdy to bývá u kluků že jo, že vozej prádlo mamince kolikrát. Prostě nějak v tomhle ohledu se postarat a no.Já nevím jak to úplně jako specifikovat.

V pohodě.Stačí klidně.

R: Postarat se o domácnost. To je ono no asi. Postarat se o domácnost.

A jak třeba hodnotíš to, jak se ty dokážeš postarat o domácnost?

R: No tak snažím se to udělat co nejlíp, protože, už z toho důvodu, že ten můj partner vydělává ty peníze a zajišťuje jakoby vlastně nám společně jako tu materiální stránku, tak se snažím jako tím, že já nevydělávám a ještě studuju, tak se snažím mu dávat naopak to zázemí, ten komfort, co dělá jakoby ta ženská doma, no. Tak se to snažím dělat co nejlíp. Myslím si, že to dělám docela dobře, no. Nechci se teďka nějak přechvalovat, ale prostě snažím se to teďka dělat co nejlíp, protože cítím, teď jako vůči němu takovou, jak to říct..Jako prostě aby jsme se nějak vyrovnali, jo tak on vlastně dělá to materiálně a já mu dělám to pohodlí, to teplo toho domova, se snažím.

Jakej je tvůj vztah s rodiči?

R: Jako v jakym přesně smyslu?

V jakýmkoli.

R: No dobej. Jako nevím, jak to specifikovat...

Ať už je to třeba v souvislosti s tou finanční závislostí a nebo celkově, jak chceš. Jak si prostě stojíš s rodičem, jestli je to v pohodě nebo...

R: No asi jo. Jako jo. To po týdle stránce je asi všechno v pohodě. S některým rodičem je to třeba lepší, třeba ten vztah a s některým třeba míň. Ale to už by bylo asi na dlouhý vyprávění jako. Ale myslím si, že nemam nějak, jako že bych měla špatnej vztah s rodičema. Že bych se třeba s rodičema nevidala nebo jak jsme se neměli rádi to ne. Takže to si myslím, že jako mam dobrý vztahy. Že vim, že určitě kdyby něco bylo, tak že za nima můžu přijít. Takhle.

A změnil se ten vztah nějak třeba s odstěhováním, když ses nastěhovala k přítelovi?

R: No určitě hodně, no.

A ty si od přítele se odstěhovala, teda od rodičů si se odstěhovala rovnou k partnerovi?

R: Přesně tak. Já jsem se rovnou od rodičů stěhovala k partnerovi, k němu.

A třeba v čem vidíš ty změny?

R: Hm..No tak vlastně u mojí mámy, tam se změnil, já jsem bydlela jenom s mamkou, protože naši jsou rozvedení a táta se pak odstěhoval, takže já jsem vlastně bydlela jenom s mamkou a s nejmladším sourozencem a tam se ten vztah změnil obecně asi ve všem jo. My jsme, tam jsme potom, tam pak byly docela jako velké problémy a neshody. A u táty tam se změnilo to, že na mě nahlíží úplně jinak. On to vlastně nebere tak, že bych jako tím, že jsem na něm závislá byla nesamostatná. On už si mě, on už mě, tím že mam toho přítele, toho partnera, se kterým mam jako, protože už jsem s ním docela dlouho, tak mam takovej vážnej vztah, tak mě bere jako osamostatněnou, že už jsem ta samotná, o kterou se nemusí starat, dá se říct. Takže to se změnilo hodně tajto.

A myslíš si třeba, že se ten vztah změnil i s nástupem na vysokou školu?

R: Hm...

A nebo je to ruku v ruce, ve stejnou dobu si nastoupila na vysokou a přestěhovala se k přítelovi?

R: Je to právě přesně stejně. Já jsem se vlastně v září odstěhovala a v říjnu jsem se nastěhovala. V říjnu jsem nastupovala do prvního semestru, takže to bylo úplně jako synchronní, takže nedokážu jako říct, co je zásluhou vešky a co soužitím s partnerem.

To nevadí . A ty si se teda zmiňovala o tom, že kdyby nastaly nějaký problémy, tak že by si určitě za nima mohla přijít, takže se radíš s rodiči v případě, že ti nastanou nějaký problémy?

R: Jako určitě jo, ale v současný době nebo v poslední řekněme já nevím, několika nebo řekněme poslední rok, je to spíš jako, že se radím s partnerem. Že už jako většinou věci řeším jakt jako s ním primárně a pak když chci slyšet třeba názor někoho jinýho, tak pak už se radím i s rodičema. Ale záleží, jaký věci se to týká, protože pokud se to týká jako rodiny, tak pak samozřejmě to jdu řešit s nima, ale jako primárně vlastně s partnerem řeším věci.

Můžeš popsat, jak vypadá tvůj běžnej den?

R: Jo. Tak já popíšu den, kdy nejsem líná něco dělat.

Můžeš oba dva klidně.

R: No to radši ne. No tak vzhledem k tomu, že máme rozházenej ten rozvhr, že nemáme každěj den školu, tak vezmu den, kdy mam školu. Tak většinou teda ráno vstanu, jdu se psem, nějak se postarám o zvířata co máme doma, nasnídám se, někdy teda nesnídám, jedu teda do školy. Tam jsem na přednášce, pak jedu domu a většinou zase utíkám se psem. A hm..Pak většinou dělám věci kolem domácnosti, teda tím, že bydlíme v bytě a máme velkýho psa, tak je potřeba každěj den opravdu uklízet, takže většinou jako já nevím luxuju a dělám tyhle ty věci různý, vařim třeba.. A pak většinou jako dělám věci do školy, třeba když je potřeba, ale jako to zas něříkám, že to dělám každý den, celý rok takhle. A večer si většinou dost rádi pustíme s přítelem televizi, takže to j eběžný, to děláme každý večer.

A když by si měla popsat ten lenivější den?

R: No tak to bylo třeba teďko o velikonocích. Tím, že byl i partner doma, tak jsme vstávali i pozdě, docela hodně pozdě, teda já. A jak bylo teďka hezky, tak snažíme se chodit na dlouhý procházky, třeba se psem hlavně, že se snažíme chodit hodně ven a nebo dème do kina. Chodíme často do kina, máme rádi kino. No a máme jako hodně rádi filmy a seriály, takže ten lenivější de vypadá hodně gaučingovej a plus jakoby ty procházky s tím psem nebo ještě teď často jako se snažíme navštěvovat jako s rodinou nebo dělat nějaký grilování, ale t je většinou spíš jednou za čas, protože v Praze bydlí vlastně jenom moje mamka a jinak vlastně ty rodiče bydlej v jinejch městech, takže to je těžký. Že to není tak pravidelný.

A tak jak třeba ráda trávíš volnej čas? Tak chodíš ráda do kina, teda ty procházky hodně. Máš nějakej sport?

R: No chodim na step a občas na TRX do fitka už moc nechodim a no mam ráda tancování. Občas jdu na nějakou lekci a co víc říct.. A ještě ráda fotim, třeba právě když je hezky a jdem na tu procházku, tak jako fotim ráda.

A to, že jsi finančně závislá, ať už na těch rodičích nebo na tom partnerovi, ovlivňuje to nějak způsob trávení tvýho volnýho času?

R: To no.. Asi ne.. Nebo nevim..

Je to myšleno tak, jestli si musíš třeba utahovat opasek nebo obráceně. Jestli si můžeš dělat úplně co chceš. Takhle je to třeba myšlený.

R: Jo takhle.. No jako já si myslim, že si můžu dělat co chci, ale mám tam svoje takový nějaký hranice, ale zas to není tak, že bych si musela utahovat opasek, že bych musela přemýšlet. Jako třeba minulý týden jsme byli v kině, jako co si budeme povídat, když člověk jde do kina a dá si k tomu popcorn a takhle, tak je to fakt drahý, tak nemůžeme takhle. To spíš vnitřně mám nastavený takhle jako hodnoty, protože vim, že vlastně všechno platí, když jdeme na večeři nebo do kina, tak všechno platí vždycky partner, ale on ani nikdy nechce, abych to zaplatila, on mi to nedolí. Ale tak nechci právě, abych toho, abych vypadala, že toho nějak využívám.

Tak to byl volnej čas. A třeba způsob života to ovivňuje?

R: No... Ty jo.. Jako asi jo, ale musim popřemýšlet v čem přesně. No občas jsou věci, že si říkám... My to máme nastavený s tátou tak, konkrétně s tátou, že mi platí teda to školný a vlastně do tý doby, co jsem bydlela ještě u mamky, tak vlastně mámě posílal každý měsíc alimenty na každý to dítě nějaký. A ve chvíli, kdy jsem se odstěhovala, tak ty alimenty začal posílat mně. A řekl mi, že mi je bude posílat do tý doby, dokud budu studovat. Pak samozřejmě, ať se postarám sama, až nebudu studovat pochopitelně, takže vlastně mně choděj měsíčně ty alimenty a z toho vlastně se... Teď zacházim asi úplně jinam..

Ne ne ne. Nezacházíš.

R: Jo? Z toho vlastně, z toho vlastně..Vlastně dá se říct, že z toho platím jídlo pro nás, protože jak vařím, tak se snažím na to nakupovat nebo takový ty menší věci do domácnosti, neříkám, že třeba gauč, to ne, ale takový ty menší věci třeba do domácnosti. A hm.. Občas jakoby si říkám, třeba například při kupování dárků, že sice jsem si našetřila peníze, který jsou jakoby moje, ale vlastně si říkám, že kupuju z táty peněz dárky třeba pro tátu, jo. Jo tak mi to přijde třeba i v tady těch věcech třeba i někdy, že občas jsem měla nějaký brigády, třeba přes léto, teďka jsem teda přestala chodit, ale chodila jsem na částečnej úvazek do hm.. uklízet kanceláře, tak to byly peníze, ze kterých se nakupovalo úplně jinak,no. Jo že to tak jako.. Jestli to je srozumitelný..

A jak jinak se nakupovalo z nich?

R: No že mi přišlo, že jsem si je.. No jako pocitově, že jsem si je jako vydělala. Tohle jsou peníze, který jsem si já sama vydělala a je to třeba opravdu dárek přímo ode mě, když jsem z toho jako koupila přímo něco.

A teda o tý brigádě ještě jenom.. Myslíš si, že s těma penězma si nakládala šetrněji a nebo naopak?

R: Hm.. Já si myslím, že asi nastejno. To asi není jako, jako že tam nebyl rozdíl..

A když si chodila na tu brigádu, byla pro tebe ta finanční..hm..Vnímala si nějak jinak tu finanční závislost na rodičích a partnerovi? Jestli ti ta brigáda pomohla líp to zvládat nebo naopak hůř nebo stejně?

R: No já nevím, jestli tam byla jako nějaká úplně velká změna, spíš já jsem si jako připadala, že hm.. že vlastně taky jako vlastně něco dělám, jo. Přesto, že ano studuju, tak furt mi přijde, že třeba spousta mých spolužáků studujou a ještě i pracujou, že jsou třeba schopný si vydělat na to školný, což já si nedovedu představit, že bych něco takovýho zvládla třeba. Takže asi tam byla změna trošku, ale nemyslím si, že úplně nějak veliká, jo. To by ta.. Jako já jsem tam chodila 2x týdně, takže ta částka, co jsem vydělala za ten měsíc nebyla veliká třeba zrovna vůči tý částce, kterou dostávám jako ty alimenty, jo. Takže asi proto.

Když jsi třeba zmiňovala to studium, tak jak třeba probíhá tvé studium na vysoké škole?

R: No pro mě hodně stresově teda. Já jsem prostě takovej velkej stresář a nervák a pro mě všechny takový ty zkoušky a tohle to jsou fakt jako muka velký, ale nevím, jestli to takhle bylo přesně myšlený tou otázkou.

Klidně. A je teda pro tebe stresující, ale to studium probíhá nějak plynule a v pohodě?

R: Jo jo jo asi. To si myslím, že asi jo. A na jednu stranu se těším, až se nebudu muset učit, až vypadnu z tý školy, ale na druhou stranu si nedovedu představit, že budu chodit každý den do práce a že toho bude vlastně mnohem víc, jo. Tak si zase říkám, že to studium je asi lepší, no.

A jak se staví rodiče k tvému studiu?

R: No tak ty mě podporují ve studiu oba dá se říct. No. Byly doby, kdy mě, hlavně teda táta jako nutil. On říká, že ne, ale já si myslím, že to tak bylo. Že mě tak nenásilně nutil do toho studia, jo. Já jsem, myslím, že to bylo v prváku u bakalářského studia, když jsem si nebyla úplně jistá, jestli je to to, co chci, jestli bych nešla radši někam pracovat. A to vím, že mě teda hodně nutili, že vim, že říkali : „ To musíš.“ A takhle. Ale teďka už se to změnilo, protože tohle už jsme si vyjasnili, vysvětlili. A že vlastně, teďka teda konkrétně z tátovi strany je to nastavený, že ať se rozhodnu jakkoli, že třeba pokračovat ve studiu nebo ne, tak že mě podpoří. Že při mně bude stát ať tak či tak. Ale jako cítím podporu od nich.

Jestli můžeš jenom nastínit, jaký typ školy studuješ?

R: Jo. Studuju psychologii a budu teda teďka končit bakaláře, teďka za měsíc.

Státní nebo soukromou?

R: Soukromou.

Jaký to je studovat soukromou školu pro tebe?

R: Hm.. Já.. Mně to přijde asi takový normální tím, že jsem byla na té střední, která byla taky soukromá, tak jsem na to nějak zvykla, tady na tenhle ten i přístup. Teda i na to, že je to teda soukromá škola.

Setkáváš se třeba s tím, že společnost odsuzuje soukromý školy?

R: No určitě jo. Určitě jsem se s tím několikrát setkala. Stalo se mi třeba, že lidi měli pocit, že když je to vlastně soukromá škola, tak že se tam nemusím vůbec učit, že stačí přijít hezky oblečená na zkoušku a tak no.. Jako trochu špatná představa, přitom mi kolikrát přijde, že musíme dřít ještě víc, než na státních školách kolikrát jako.

Jáky postoj k této škole, ať už oboru nebo právě typu školy, mají tvoji rodiče?

R: Asi bych řekla, že nějaký neutrální. Nemají nějaký vyhraněný názor. Oni nemají vysokou školu ani jeden rodič, takže to berou tak, že prostě chodím na nějakou školu a že je soukromá a tím to pro ně vlastně hasne, no.

Ty si teda už říkala, že bydlíš s partnerem. Jak dlouho?

R: 3 roky.

Jaký to pro tebe je bydlet s partnerem?

R: No.. Jo je to dobrý, je to hezký. Je to jiný, než u rodičů, pochopitelně no jako.

A spíš lepší, neutrální, horší?

R: Jako.. Jako v porovnání v bydlení s rodičema?

Ano.

R: Jo no.. No já nevim.. Asi lepší, ale určitě by se tam vešly nějaký nevýhody. Tak přece jenom ta maminka se vždycky postará, že jo. Večer uvaří..

A dovedeš si představit, že by si zase měla bydlet s rodičema?

R: Hm.. Ty jo asi ne.. Nebo já nevim. To fakt nevim. Jako určitě by to nebylo nic hrozného, ale už jsem zvyklá na nějaký svoje, jak každá domácnost má nastavený ne nějaký rituály, nějak to má prostě, ten způsob toho žití a jak tam bydlej a takhle a nevim, jestli bych si na to zase zpátky přivykla. A i vlastně na tu roli toho dítěte, protože tam bych vlastně byla v ty roli toho dítěte víc i, když člověk bydlí s těma rodičema.

A třeba když si říkala s těma pravidlami, tak partner pracuje, tak v kolik třeba chodí domů, je to pravidelná nějaká směna?

R: Jo je to pravidelný. Vždycky odchází v 8 hodin ráno a přijíždí domů tak v 7 hodin večer. To je pravidelně od pondělí do pátku každý den.

Příloha č.6: F.Š.

Soukromá VŠ

Věk: 23 let

V čem spočívá tvoje finanční závislost?

R: V tom, že mi rodiče platěj byt a školu. Tady.

Takže jsi na obou rodičích finančně závislej?

R: Jo no, ale u nás se nerozděluje, že by byly rozdělený kasy, prostě jsou jejich. Rodiče maj společný peníze a z toho to jde.

A jaký to pro tebe je bejt finančně závislej?

R: No snažim se, beru to fakt, no takhle byly období, kdy to bylo těžký v tom, že mě to bylo že jo blbý. Bylo mi to blbý je takhle ždímat navíc jsem, je to moje historie, že jsem byl předtím 2 roky na školách, ze kterých nic není a taky se za to platily nějaký peníze, takže jsem z toho měl blběj pocit, ale v tom mě naši uklidnili, že prostě kdyby to dělat nechtěli, tak by to nedělali. A tak nějak mě to toho zbavili a teď se toho snažim zbavovat sám tím, že právě když můžu a když prostě můžu, tak co nejvíc věcí krom školy a bydlení, tak si platím sám, takže teď už je to v pohodě ale bylo období, kdy to nebylo úplně v pohodě. Nebo nebyl úplně v pohodě, neměl jsem z toho těžký deprese, ale trošku jsem si to vyčítal a připadal jsem si blbě. Připadal jsem si blbě, že je ždímu, protože to nejsou zas tak malý peníze.

A ta nepohoda byla vyvolaná z jaký strany? Ze strany rodičů nebo tvojí vlastní?

R: Z mojí. Ty byli naopak vždycky v pohodě s tím. Ty prostě říkali, že kdyby nechtěli, tak to nedělaj.

No a když by jsi měl popsat v jakým období nebo věku to bylo ta nepohoda z tvý strany? Ty si se zmiňoval o těch jiných školách, který padly vniveč, tak jestli předtím?

R: Ne předtím ne. To bylo až na vejšče, v momentě, vlastně ani, to bylo když mi bylo 19, tak jsem končil. Když jsem šel poprvé do Brna na přípravněj kurz, kterej stál nějaký peníze, tak tam jsem to neměl a myslim si, že to bylo hodně tím, že tam si člověk užíval toho, že byl na prví vysokoškolskej ten, tak tam jsem to neřešil. Jako bez svědomí mi to přišlo nebo teď si to tak myslim že to tak bylo. Bez nějakýho svědomí. Potom jsem byl rok v Terezíně, kde to byla soukromá a mysllel jsem si, že to dodělám a myslim si, že tam to tak nějak bylo taky i v pohodě, to mi bylo 20, takže to bylo v pohodě, že jsem si řekl jo tak to to, to bylo fakt omluvitelný, ale když jsem přestoupil sem, tak to už bylo potřetí, co jsem byl jako někde jinde a tam si myslim, že jsem si to začal vyčítat. Takže ono to, nevím, jestli to bylo úplně věkem, ikdyž bylo to věkem, právě v tom Brně jsem na to úplně kašlal, ale pak už jsem postupem času, když jsem si říkal : „ Ty jo je to dost peněz.

“ A nechtěl jsem sem přestoupit, protože jsem si říkal: „ Ty jo tak tam mam rok rozdělá- nej, vim že tam to dodělám, že mi tam ten titul daj. “ A prostě cápeš, titul mít budu, ale začalo to prostě kolem těch 21, no. A myslim si, že to no kolem 21.

A vnímáš se jako dospělej?

R: Ne. A to z tajtoho důvodu, že prostě nedokážu se o sebe sám postarat uplně se školou a se všm, takže bych to uplně, nevnímám se jako dospělej?

A z důvodu tý finanční nezávislosti?

R: Z důvodu toho, že nejsme schopnej se sám o sebe postarat. Jako dospělej. V některých aspektech jo, ale spoustu aspektů z toho nespĺňuju. Nebo spoustu včetně tý finanční nezávislosti a tý schopnosti se o sebe postarat, v podstatě i nějaký formální záležitosti jako, já nevim nějaký daňový věci a všechny tyhledsty legislativní, tak to bych nebyl schopnej se, takže nevnímám se jako dospělej, protože ještě bych sám se v tom světě trošku ztratil.

A co teda považuješ za nějaký charakteristický znaky tý dospělosti?

R: No to, že už člověk, že se sám o sebe fakt postará a není to jenom samozřejmě o těch penězích, ale je o i nějaký vyzrálosti, ale po tý vyzrálosti si myslim, že tam se považuju za dospělýho nebo tam už si myslim, že jo. Že člověk je prostě ochotnej nebo ochotnej, že je schopnej převzít zodpovědnost za sebe, ale pak už třeba za někoho jinýho. Že si dovedeš představit, že bys měl děti, že bys prostě tu zodpovědnost měl. A takže ptáš se na to, co považuju obecně nebo co považuju u sebe?

Můžeš i obecně a i u sebe, jestli by to šlo.

R: Obecně převzít zodpovědnost za svůj život a popřípadě i za někoho jinýho, ikdyž to samozřejmě nemusí bejt vždycky, ale podle mě to tak je, že převezmeš zodpovědnost, že se i o někoho postaráš a to ze všech jako hledisek, ať už emoční, jako podpora a takhle, tak i finanční.

A u sebe?

R: A u sebe to samý to považuju tak yza dospělost, proto se dospělej necejtim, protože vim, že finanční a ta právní nebo já nevim, jak to nazvat jinak, tak vim, že tam ještě prostě to nemam. Nemam, nemumim, takže tak. To tam ještě dospělej nejsem.

Jakej je tvůj vztah s rodiči?

R: No dobrej. Dobrej, protože ono na to má vliv hodn to, že se třeba tolik ted'ka nevidáme, protože pak si lezou už dospělí lidi na nervy... No trošku obdivuju lidi, který s nima dokážou jako žít a bejt třeba i na nich finančně závislí a to. Tak to já bych prostě nedal, protože to, ale takhle, tak máme dobrej, máme dobrej vztah, protože..Máme dobrej vztah v momentě, kdy to, kdy jsem co nejvíc nezávislej, tak je to jako v pohodě, ale v momentě, ale viděj, že fakt jako dělám a k něčemu směřuju, ale v momentě kdy ne, tak mi to dávaj sežrat, ale jinak bych ho popsal fakt jako dobrej, protože mě v tom podporuju co dělám. Jezdim tam rád za nima a nic nenasvědčuje tomu, že by byl nějak špatnej ten vztah, takže určitě dobrej, no.

A ty si teda říkal, že když jsi nějak víc finančně závislej, tak že ti to dávaj sežrat, tak jakým stylem třeba ti to dávaj sežrat? Jestli bys mohl popsát malinko?

R: No to, že abych si našel práci prostě jenom. Jenom prostě takový to klasika, že třeba si najít práci a tak. Ani nemaj tolik řeči u toho, že oni by mi měli ty peníze přímo dát, tak to je jako v pohodě, ale prostě tlačej na to, aby se fakt jako postaral sám o sebe a zvládl tu školu. Hodně zmiňujou tu školu, což já chápu, tak pořád jsme rodina z vesnice, takže to není tak úplně jakože samozřejmost, že by děti z vesnice chodili studovat soukromou školu. Kvůli tomu mi vlastně i učitel nenabýdl tuhle škol, nedoporučil, protože si myslel, že by, takovej stereotyp trošku, že si myslel prostě, že lidi odtamtud na soukromý školy nemaj. Takže mi to dávaj, takový jako popichování hodně. Takový jako a dobírání si. Vyhrožování je jenom v momentě, kdy hrozím tím, že bych zbytečně odkládal třeba celej ročník, tak tam, tam jsou jako už hodně i protivný, jako hodně. Hodně zpruzelí, ale to se stalo jenom jednou, když jsem navrhnul, že bych dělal státnice v září. Ale jinak to, jinak je to většinou takový popichování hodně, takový popichování a oni vědí, že to stačí, protože vědí, že si to docela hodně beru, že nepotřebuju nějak jako extra zvyšovat hlas nebo tak no.

A změnil se tento vztah nějak s nástupem na vysokou školu?

R: Jakej vztah? Náš společnej?

Jo. S rodičema.

R: Tan vztah, jestli se změnil. No to nevim. Já si myslím, co mam já zafixovaný, co si myslím, že mě začali brát jinak, tak to bylo v momentě, kdy jsem zahrozil tím, že odejdu z baráku. To byla blbá, jenom takovej blbej šprajc můj, ale bylo to totiž neoprávněním osočením mě z něčeho a ještě to byly jako další věci. A tam jsme cejtli, jako když se změnil, změnilo to pojetí vnímání mě, když mě začali brát jako vážně a potom, jestli se to změnilo tím, že jsem nastoupil na vysokou školu. Myslím si, že tam se to hodně zlomilo, že až takovej rozdíl v tom, že by se oddělila střední škola a vysoká škola nevidim. Myslím si, že to jsou takový okamžiky, kdy najednou, kdy ty rodiče viděj v tom dítěti už ne to dítě jenom, ale už jako dospělýho. U nás to si myslím nebylo takhle, že by to fakt bylo vyložene jenom tou vysokou školou. Ikdyž je pravda, že vztah se určitě změnil v tom, že jak jsme se nevidali, tak ty vtahy se hodně uvolnily. To jo, protože já jsem, když jsem byl v Brně, tak to je 4 hodiny cesty, takže nejezdíš domu každej den. V tomhle tom smyslu se změnily, ale že by mě oni brali jako nějak jinak nebo jako jinýho člověka, to ne. Že by se na mě najednou dívali jinak, jako na vysokoškoláka a to to ne. To jsem si vydobýval už předtím. Nevim jak to myslíš ty vztahy byly vřelejší potom, protože nelezli jsme si tolik na nervy. To je jasný. Prostě jako když se odstěhuješ a jezdíš více méně na návštěvu, tak je to takový jako přirozený, takže svým způsobem se jako změnily nebo nezměnily, ale bylo to spíš tou, jako lokální odloučeností nebo jako..

Odstěhováním se?

R: No odstěhováním se, než tím, že bych nastoupil na vysokou školu.

Takže ty vlastně bydlíš sám teď kon a na první vysokou, an kterou jsi se dostal, tak už si bydlel sám?

R: Jo.

Takže jak dlouho třeba nebydlíš s rodiči? Od kolika let?

R: No tak hnedka po maturitě, takže to mě bylo 19, 20 nějak. 19 asi.

Takže si myslíš, že ten vztah se změnil po tom odstěhování, právě třeba v těch 19?

R: No tak ten vztah se změnil, že jo. Ten vztah se změnil kvůli tomu, že jsem se odstěhoval, to je jasný, tak samozřejmě ty.. Jo no..Jo..Když se ptáš, jestli se změnil v těch 19, tak se změnil.

A ty teda bydlíš sám. Jaký to pro tebe je bydlet sám? Bez rodičů vlastně? Tys to trošičku nakousnul, tak..

R: No tak jako člověk si na to tak nějak jako zvykne. Teď jaký to pro mě je, tak už je to 5 let, takže teď je to už jako dost v pohodě. Teď je to asi dost v pohodě. No.. Domu se z pravidla těším, tak po 14 dnech, 3 nedělích. To jako už si říkám, že mto jako i docela chybí. Někdy se mi i zasteskne. Ale jaký to je jinak... Je to pohoda, člověk je fakt pánem svého. A je to.. Asi něco, co by si měl každě nějak zkusit než no..Myslím si, že jako je to dobrý. A já..Mně v tom je dobře, ale už si třeba nedokážu vzpomenout, jaký to bylo jako ten 1. Rok nebo jak jsem to prožíval v momentě, když jsem se odstěhoval. Teď po 5 letech už je to nějak jako realita, už se nad tím tolik nepřemýšlí, ale furt tam je nějaké jakoby stejsk, ten tam je, ale to si myslím, že je hodně tím, že jsme ty vesnický a že tam to máme jako hodně, hodně, hodně natěsno ty vztahy, no. Že se ta rodina schází často a že třeba mi i ty rodinný akce chyběj, když vim, že tam nemůžu a takhle. Tak to mě chybí, ale zas na druhou stranu, teď se hodně učím bejt sám, no. Že třeba předtím, rok předtím jsme jezdil domu každě víkend a teď už ani to ne. A je to takovej prostě proces postupného toho uvolňování, taj toho , těch vazeb, no.

A z jakýho důvodu vlastně dochází k tomuhle procesu?

R:Z mojí strany. Nějaký připravování na to, že jednou tam nebudu jezdit každě víkend, ani další víkend, ani ten další a taky je možný, že tam nebudu měsíc, prostě takovej proces individualizace, osamostatnění.Proč jsem tam hodně jezdil. Asi proto, že mi bylo blbý brát od nich prachy a vůbec se nevidat. Ale čím víc si vydělávám prachy, tím míň tam jezdím, jakoby míň cejtím i nějakou povinnost tam jezdit. A když vyloženě nemam chuť tak tam vůbec nejedu. Neříkam, že ji nemam, ale tajto se hodně odvíjí od toho, od nějaký takový tý ne odpovědnosti, ale prostě mně bylo blbý, třeba fakt užívat si někde života, když vim, že oni by mě rádi viděli. Ale teď když pracuju, ta je to jiný, je to dobrá výmluva. To když člověk pracuje a vydělává si na sebe, tak nemá tolik času. A prostě nemusíš si od nich brát peníze. Prostě nemusíš.

A dovedeš si představit, že by si měl bydlet zase s rodičema?

R: Asi ne. Myslim si, že spíš ne než jo. Tak jako já jsem se třeba, já se tam vracim na prázdniny. Já tady nejsem, sice byt tady mam, ale jedu tam. Ale že bych se ty jo odstěhoval..To ne..To fakt ne.To si neumim moc představit. I ke konci těch prázdnin to už dost skřípe. Neumim se představit, že bych se tam vrátil a normálně s nima žil. To ne. Neříkam, že by se to nedalo zkousnout, kdyby to jendou nastalo, to ne. Ale teď, když to není potřeba nebo když to není nutný, tak ne.

Tak teda ty si se zmiňoval o tý brigádě, tak ty teda někam docházíš? Teda o práci..

R: Jo jo.

A ty peníze z tý práce nakládáš do nějakýho živobytí?

R: Ano.

A je pro tebe ta závislost s prací snesitelnější?

R: Jo.

A pocituješ to třeba s tím, jak se rodiče potom s tebou, k tobě třeba i jinak chovaj?

R: Jo tak jo.. To rozhodně no. Jo jasně, že jo. Pociťuju rozdíl jejich vztahování ke mně, když pracuju a vydělávám se a nebo když nepracuju a nevydělávám si. To je rozdíl.

Můžeš třeba malinko popsat, jak vypadá tvůj běžnej den?

R: Teď?

Jo jo. Třeba asi školní, aby se to dalo nějak specifikovat.

R: Školní je blbej. Je blbej. Vypadá tak, že ráno vstanu, nasnídám se, neumim si představit den bez snídaně a pak buď když je škola ráno, tak jdu do školy, když není ráno, tak se flákám a nic nedělám v podstatě. Tak prostě školní dny trávím jenom tou školou. Pracovní dny trávím tou prací. Nedávám si práci v den, kdy mam školu. To už nedělám. Takže možná nepracuju tak, jak bych mohl, jak by bylo supr finančně, ale rozdělju to na ty školní a pracovní. Když je školní, tak je jenom škola, když je pracovní, tak je jenom práce. A když škola skončí, tak se většinou flákám nebo jsme s Verčou. Prostě to je to. A to je celý v podstatě. Nic jinýho nedělám no, teď musim začít psát, to je jasný. To že jsem dělal práci a školu v jeden den, to je hodně náročný, to obdivuju lidi, co to takhle maj třeba každej den. To je hodně náročný, to já si zase pak odpočinu díky tomu, že je pak škola. Ale není to zapotřebí zatím. Po mně ty rodiče nešlapou, abych si vydělal jenom na sebe. Byli by samozřejmě rádi, strašně rádi, ale v momentě kdy cejtěj, že já nemůžu, tak to není tak, že bych musel. Takže v tom mam výhodu. Co si vydělám navíc, tak to je jenom moje. Je to samozřejmě supr pocit. Ale jako oni mi dávaj. Třeba když tam přijedu po 3 tejdnech, ta mi daj na cestu nebo já nevim, takže v tom je to v pohodě, že takhle to není. Takže když mam školní, tak je pohodovej a když je práce, tak jsem prostě v práci a pak se mi už nechce dělat nic jinýho, takže takhle.

A třeba jak trávíš volnej čas, když nejdeš ani do práce ani do školy? Nějaká zábava, koníčky?

R: To jsem buď doma, na vesnici..Když jsem v Praze, tak jsem s Verčou nebo snažím se být a když nejsem s Verčou, tak koničky tady žádný nemam. A vlastně nikde žádný koničky nemam. Až na kytaru. Hraju na kytaru to je fakt, že třeba to dělám. Ale jinak, no prostě se asi strašně flákám. A když jsem doma, tak tam to je práce, ale né jako placená, ale že se dělá něco kolem baráku nebo v lese, takže práce. Jako na vesnici, jak to tak jako bývá A rád tam chodim ven, tam u nás, takže taková jako spíš relaxace a nebo tam pak mam kamarády a s nima se výdám taky jenom když přijedu domu, takže prostě jdu za nima. Prostě buď oni třeba taky pracujou, takže jdu za nima a pomáhám jim. Třeba oni dělaj sochy, tak jim pomáhám. Prostě jako rozumíš, když oni něco dělaj, tak jim pomáhám a večer třeba jdeme do hospody. Takže jako já tam mam společenštější život než tady.

Takže tady třeba že by si šel na party nebo do hospody to ne?

R: Na party jsem tady nebyl, možná já nechci říkat ani jednou, ale.. Do hospody jo, ale není tak moc jako s kym.. Občas jo.. Teď je pravda, že se sem přistěhoval kámoš, takže chodíme třeba koukat na fotkal nebo tak, to jo.. Takže to jsem rád, protože to jsem tady neměl předtím vůbec, ale jinak tady nemam moc kamarádů, se kterejma bych šel do hospody. To ne no..

A ovlivňuje nějak to, že jsi finančně závislej způsob trávení tvýho volnýho času?

R: Jako že, když jestli si vydělám, tak jako že ten volnej čas trávím jinak, než když si nevydělám?

Hm.

R: Jako jestli rozděluju mezi těma penězma od našich?

Třeba. A nebo jestli pocit'uješ, že třeba chceš jít někam se bavit, ale kvůli tý finanční závislosti si to rozmyslíš?

R: No hele já obecně jsem takovej, že ikdyž jsem závislej nebo nezávislej a těch peněz mam, tak je to řádově pořád stejně. Jako ty naši daj v podstatě to, co bych si vydělal. Když si vydělám, tak je třeba období, kdy jsem 2 tejdny, kdy je mam, tak mě to ovlivňuje, ale ty peníze se teď snažim investovat třeba do knížek. Do něčeho, co mi třeba zůstane, takže jako ovlivňuje to moje nakládání s tím, ale né zas tolik, protože těch peněz mam v podstatě pořád stejně. Oni když cejtěj, že ty peníze mam a mam výplatu, tak prostě nemam peníze od nich, chápeš? Takže ono jakoby tam s těma penězma nenakládám jinak, protože pořád musim jíst, pořád musim něco a to mi tak jak štakš pokrejš. Ale jako dobře. Dalo by se říct nadstandartně. Dalo by se žít daleko levněji, ale já mam rád prostě pohodlý a jídlo dobrý. Takže prostě ten rozdíl tam není. Nedívám se na tisícovku od rodičů jinak než na mojí vydělanou. Ne nedívám se na ní jinak. Utratím ji normálně, jako bych si na vydělal sám. Ale myslim si, že dřív to takhle nebylo. Že teď už to takhle mam. Že vim, že pracuju. Teď už to je nějakaj zaběhlej proces, že toneni, že pracuju tejdny, už je to nějakaj rok, dva. Takže už je to jinak, a jsou to takový vlny. Ale o prázdninách tam se to mění. Tam si těch peněz vydělá člověk víc a užívá se je jinak. To jo.

Jakym způsobem jinak třeba?

R: Že jsem...Že si kupuju věci, třeba koupil jsem si akrobatickýho draka za dva tisíce, což je úplně zbytečná věc...Jo něco co tě...Dovolíš si utratit peníze, třeba kytaru, taky..Něco co jsem chtěl dlouho, ale tam jsem se trochu vyštavil..Jak je těch peněz hodně, cejtíš, že ty peníze máš a jseš doma, spíš tam, jíš tam, takže nepotřebuješ těch peněz tolik, jako když jsem tady. Když jsem v Praze, tak potřebuju víc těch peněz, potřebuju se živit, jako jídlo a tak...Tak v momentě, když jsem doma, tak mam víc peněz a utrácim víc peněz za věci, který k životu nepotřebuju, ale chci je. Kdežto když jsem v Praze, tak je utrácim za věci, abych se najed a tak. Ale třeba ne za nadstandartní, ale nejim jenom rohlíky a salám, chápeš.Prostě jim, tak jako bych jed doma, tím pádem těch peněz utrácim víc, než bych musel, tím pádem si nemůžu koupit ty věci navíc, který bych chtěl.

Jasný..Radíš se s rodiči, když ti nastanou nějaký problémy?

R: Jaký?

Jakýkoli. To je asi na tobě. Jestli bys našel situaci nebo si třeba vzpomínáš, kdy si se v nejbližší době radil s rodiči. Jestli je to pro tebe běžný?

R: Jo to jo. Je to běžný. Radíme se často, skoro pořád. To jo, ael když mam problémy třeba ve škole nebo takhle, jako že nestíhám nějaký termíny, tak to jim neřikám, protože to ohrožuje to, že by museli platit něký termíny navíc. To jim neřikám to vůbec nevědí.. Co se týká jakoby peněz, tak tam ne. Já jsem takovej typ, že nerad přiznávám, že ty peníze nemam. To radši fakt živořim, než abych si o ně vyloženě říkal. To fakt nedělám. A radíme se úplně normálně, ale co se týče peněz to jim neřikám. Ani ne z důvodu, že bych se bál, že mi je nedaj, ale cejtim se furt zahanbenej, jako že to je ta součást ve který se necejtím..Jako že ta dospělost je asi dobrá. To že se necejtím dospělej, je takový ponižující skoro. Ale ne že oni by mě tak vnímali, ale já se tak cejtim, takovej jako méně cenej, že tady musim škemrat o pěti kilo já nevím na co..A to já prostě neudělám. Oni se mě zeptaj, jestli mam prachy a já řeknu nooooo. Jako věděj, že je nemam, to v podstatě vědi, ale málo ldy se stane, že řeknu že je mam. Ale vztahy na tom netrpěj. Není to tak, že bych se bál se jich zeptat, když jsou jiný problémy, životní nebo nevím jak to nazvat. Tak to normálně jako komunikujem. Komunikace neá na to vliv, tam je všechno v pořádku..

A třeba jak si se zmiňoval o tý škole, že vlastně pro kluka z vesnice není typický, že by studoval soukromou školu, tak jestli můžeš.. Ty studuješ soukromou školu..Jaký to pro tebe je studovat soukromou školu?

R: To nevím. Já jsem nestudoval státní..Jaký to je.. Je to v pohodě..No tady je to v pohodě. Na tý vesnici to v pohodě není občas. Tam ty lidi jsou..Je ta úrostě pár volů, terý se tě jako dobíraj, že ty roidiče.. Ale to jsou lidi, který ty hodnoty maj prostě jinak..Že ty peníze jsou pro ně strašně moc, kdežto pro ty naše ty peníze nejsou fakt tolik. Takže mi tu soukromou rádi zaplatěj. Teda tak to prezentujou, tak to říkaj, nebo mě to tak říkaj. A já si myslim, že to takje..Takže je tonormální. Neberu to jako výsttný postavení, ale je pravda, že to nerad zmiňuju, kdekoli. Kdekoli nerad zmiňuju...Nevadí mi říct, že studuju psychologii, Toho už jsem se nějak zbavil, ale ta soukromá.. To neřikám úplně rád..Byt vidim ty výhody, ale ty lidi.. Já jako jsem s tím úplně v pohodě, jsem prostě rád, že vůbec můžu taj to studovat, ale do okolí to moc nepouštím, když to není tak nějak nutný..

Takže si se setkal s tím, že lidi konkrétně tady u nás negativně hodnotí soukromí školy?

R: Kde tady u nás?

V český republice.

R: No jo, to jo. Ale počke jako negativně hodnotí..No..Jo no..

Nebo co je důvod toho, že to neřekneš?

R: A to já to řeknu..Jako akorát mi v tom není úplně dobře. Jako nebudu jim lhát, že studuju Karlovku, to zas ne...Tak je to i věc prestiže, co si budem povídat..Ale to já jim řeknu, že nestuduju Karlovku Většina když řekneš, že studuješ psychologii v Praze, tak řeknou : „, OOO Karlovku JO?“ A já řeknu ne, to zas jako tak dobrej nejsem. Ale je to věc i tý prestiže. Říkám si, že to není zas taková prestiž, ale to jsem se s tím setkal fakt jenom jednou a to od člověka, kterej není.. To je to tam ty lidi musíš znát.To je tam, že ten člověk na ty peníze je hodně a hnedka to vztahoval, a ještě ty slova kroutil, protože se znal s tátou a podal to úplně takovým stylem, jako by si táta stěžoval na to, že mi musí platit školu, takže to bylo vyloženě nepříjemný. Prostě překroutil tátova slova a ještě on je naprosoto.. Nedovede si představit, že by dětem zaplatil školní vejlet kamkoli, rozumíš? Je to prostě vyloženě typ člověk. Takže spíš si myslím, že je to otázka prestiže. Myslím si, že si ty lidi víc zvykaj na soukromý školy,že si za studium paltíš. Takže jako z otho ne. Ta, jsem se s tím setkal, vyloženě omezenost, nechci říkat vesnická, ale na vesnici je to častější, no. Tady ty právě postojte k městskejm floutkům, co studujou soukromý školy a můžou si dovolit všechno. Tak to tam prostě nemaj rádi a asi to je není úplně bezdůvodně, že jo..

A jakej postoj třeba k tvému studiu a k týhle škole třeba stavěj rodiče?

R: Dobrej. Ty jsou hodně zvědavý, co ze mě bude. Nedělaj rozdíl mezi soukromou a státní v nějaký kvalitě, to ne. Ale tak vědí, že tady je.To nevím, jestli patří sem do toho rozhovoru. Ještě se mě zeptej jednou, abych ti neodpovídal na něco úplně jinýho.

Ne odpověz, v pohodě opravdu.

R: No zajímaj se hodně, že je součástí výcvik a tak k čemu to je a tak...To jo.Protože za to se taky platí. Ptaj se hodně, hodně se doptávaj. Jsou tomu hodně nakloněný. Jsou hodně zvědavý, co ze mě bude.. Na to se ptaj často, na to jim říkám, že sám nevím, jak to bude. Myslím si, že je to pozitivní. Neberou to, jako že je to obtěžuje, že by se cítili nějak jako povýšeně nebo tak. To z nich neto... Normálně to berou jako školu..

A to že je to soukormý, tak berou...?Jak?

R: No to že je t soukromý berou tak, že je to škola, z akterou platěj. Uplně jako co se týče nějakých formálních hledisek, tak jako obsahu, tak s tím naprosto nemaj problém. Nedívaj se an ní jinak, než na státní, akorát že se za ní musí platit. Tak samozřejmě, že je to musí nějakým způsobem omezovat, že jo. Tak jako to jo, jako finančně, ale jestli se na to dívaj..Takhle se nějak rozhodli, že mě v tom budou podporovat, tak jako..takže mě podporujou v tom, abyc dělal co mě jako baví, no.

Příloha č.7: K.M.

Veřejná VŠ

Věk: 22 let

V čem spočívá tvoje finanční závislost na rodičích?

R: No tak určitě v první řadě ubytování, peníze na byt sám bych asi, ikdyž si něco vydělávám, tak utáhnout byt by bylo asi nejhorší. Plus věci jako je jídlo a popravdě i další věci, jako je i pojištění, ve kterých se zatím moc nevyznám, tak kbych to měl dělat sám, tak samozřejmě by se to nějak zvládlo, ale jsou to i ty spojitosti finanční, že bych se musel dozvědět co a jak platit. Asi tak. Takže ubytování, jídlo a tady ty takový výdaje, který jsou povinný měsíční, který se musí nějak vydat.

A jaký to pro tebe je, bejt finančně závislej na těch rodičích?

R: Tak vzhledem k tomu, že jsem nezkoušel nic jinýho, tak takové.. Nevim zatím, jaké jiné to je, ale moc mi to, kolikrát si říkám, že už by bylo fajn bydlet sám. Právě že bejt samostatnej, ikdyž jsem, jak jsme finančně závislý nebo jakkoli jinak závislý, tak se to vlastně odráží trochu i v tý domácnosti. Že jak dospívám, tak mam občas některý věci, jako že bych si chtěl udělat po svým, ale očividně nemůžu.

A jaký třeba věci myslíš, kdybys mohl bejt konkrétní?

R: Kdybych měl bejt konkrétní, tak by se asi určitě jednalo o vedení domácnosti, o úklid, o různý věci co si dělíme, tak jako co a jak tam... Tak to je asi největší, plus teda mě ještě napadá třeba otázka auta. Které teda já používám, ale dělíme se o jedno, to je asi další věc, kde jsem finančně závislej. A to je asi takhle všechno.

A ty si závislej na obou rodičích?

R: Ne ne. Jenom na mámě. Mam rozvedený rodiče.

Jo. A cítíš se dospěle?

R: Jak kdy. Jako jo. Ikdyž teda rád se chovám jako dítě, ale to asi jako každěj chlap občas.

A když si třeba říkal jak kdy. Tak v čem třeba jo a v čem ne?

R: Hm... No přijdu si, že bych mohl bejt třeba ohledně tý finanční situace trochu víc odpovědnější. Že přece jenom něco málo vydělávám, ale schovávám si to hodně vlastně na svoje útraty. Jakoby dovolená a tady ty věci, který nechci po mámě, aby mi je platila. No tak asi v tomhle. Jinak nevim. Více méně snad už dospělej sem.

A co považuješ za nějaké ty charakteristické znaky té dospělosti?

R: No to je zajímavá otázka. Hm.. Nevim podle mě to je ta únava, která přijde večer. Moc jako nevim, jak definovat dospělost. Podle mě člověk za sebe musí být víc zodpovědnej. Ve všech stránkách.. V podstatě za všechno co rozhodne, je zodpovědnej on. Asi takhle.

A jaký máš vztah s rodiči?

R: S mámou skvěle. Vlastně jediný co máme občas spor, tak to ohledně takový ty věci jako je úklid. Kdy moje máma je až moc na uklízení. Ale jinak s mámou mam skvěle vztah, že spolu trávíme i čas. Že třeba i někam i jdeme, například kino. A co se týče táty, tak vzhledem tomu, že rodiče jsou rozvedení už dlouho, tak se s ním moc nevidám a ani s ním nejlepší vztah nemám, ikdyž se v posledních letech s ním zlepšuje ten vztah, možná i díky tomu, že jsem trošku dospěl a jsem tolerantnější nebo mam víc nervů, ale jinak moc dobrý vztah s ním asi nemám. Ale mam lepší vztah než třeba bráchové oba dva starší.

A v čem si myslíš, že třeba ten vztah je lepší oproti těm tvým bráchům s ním?

R: Tak vim, že jeden ten ho nemůže ani vystát. Já mam s tátou i možná teď společného hodně, tu školu, že studuju vlastně ty práva, který on studoval, takže to máme jakoby téma navíc se bavit. Kdy teda bráchové tady to nemají. A no to je asi ten největší rozdíl. Plus asi jsem trochu tolerantnější než ty dva. Že dokážu některý věci, jsem s ním asi strávil víc času ve výsledku v posledních letech, tak jsem si na něj už asi trochu zvykl.

A ten vztah ať už s mámou nebo s tátou hm.. došlo tam k nějaký změně s tvým vstupem na vysokou školu?

R: Mezi rodičema?

Mezi rodičema a tebou.

R: Hm no tak právě s tím tátou tam jak jsem vstoupil na tu školu, tak tam je rozdíl, že si mám ejako téma na víc o čem si povídat. Kdy teda.. No prostě si o tom můžeme povídat. Řešíme různý věci k tomu. A co se týče mámy, tak tam asi žádný extra rozdíl není, tam to je pořád stejný jakoby. Tam ta vysoká škola na to neměla moc vliv.

A pamatuješ si třeba na nějaký moment, kterej, jestli teda nastal, kterej měl vliv na to, že by tě vnímali jinak? Začali vnímat jinak?

R: Takhle. U mámy právě nevim, ta mě pořád vnímá, což mě i trošku vadí jako dítě. Stejně i jako bráchové, který mě vidí jako nejmladšího, tak mě i tak furt berou. S tím, že podle mě se to změnilo, no..nevim moc s mámou ne. A co se týče táty, toho jsem neměl moc čas se s ním vídat, toho jsme vídal málo. Ale řek bych, že právě ta vysoká škola a ten vstup na ní, že jdu v uvozovkách v jeho šlépějích, tak že tam se to změnilo, no. Tam trošku jako, že to je fajn. Trošku k lepšímu se to změnilo

Jo k lepšímu. A když máš třeba nějaký problémy, radíš se s rodiči?

R: Jo no tak to tady asi ne. Jakože že prostě asi ne. Nějak tohle moc neřeším. Většinou teda problémy nemám. Když mam třeba problém s tátou, tak na to jsem už zvyklej, to už maximálně jenom zmíním, ale neřeším. A s mámou jako problémy nemám. Jenom kdybych měl nějaký problém, tak ho prostě řeknu, vyloženě že to jako řeknu, že mi něco vadí. No a to je asi všechno.

A když by si měl nějaký problém, kterej by se netýkal rodičů a třeba ani rodiny, tak poradíš se s nima?

R: Ano, ale třeba až po delší době, jo. Většinou nejdřív se to snažím vyřešit sám. Dlouho se to teda snažím vyřešit sám. A pak to spíš jakoby změním ale moc to neřeším. Vlastně jsem byl od malička, jsem se snažil řešit sám ty problémy. Ikdyž né vždycky my to učitelky dovolily nechat si to vyřešit sám, ale snažil jsem se to řešit sám a snažím se to do dneška. Maximálně se zeptám na radu, co se týče věcí, který jako sám nemam kde vzít. Co se týče právě té dospělosti jako jak to funguje s prací, když chci něco nebo takhle. Ale jinak asi se to snažím vyřešit sám.

Jo. Dobře. Jak vypadá tvůj běžnej den? Jestli by jsi mohl stručně popsat.

R: Běžný den?

Jo.

R: Jo, tak to je složitý, protože mě se to dělí v podstatě na dny, kdy jsem ve škole a kdy jsem v práci. Takže přece jenom, když mam brigádu, tak ta je dva dny v týdnu. A škola zase další dva dny, takž evětšinou, teda když to sesumarizuju, tak vstanu více méně někdy mezi 7 a půl 8. Pak se v klidu nasnídám, osprchuju všechno a vyrazim, teď už do školy nebo do práce, takž jsem tam a teď záleží, kdy se vracim. Snažim se teda ještě hodit do posilky nebo mam fotbal, takž jedna z těch aktivit bývá večer. Plus mam třeb aexterně třeba ještě pátky, kdy každý dopoledne mam volný, tak chodim na sqwash a to je vlastně takový všechno, co poslední dobou dělám, že nemam na nic víc čas. Ještě teda se snažim, vzhledem k tomu, jak jsem doma, tak mam svůj pokoj o kterej se musim starat, takž si musim najít vždycky čas ho uklidit a když mam někdy volno, tak na to něco uvařit. Ale na to většinou čas nemam, takž tam jsem asi taky právě závislej na tý mámě. Že i časově.

A jak trávíš volnej čas?

R: Volnej čas, tak knížky občas, když mam nějaký a když mam na ně teda čas. Já ty knížky občas čtu třeba i při cestách, když někam jedu. Ale když naprosto chci vypnout a odpočívat, tak si najdu nějaký seriál a koukám na seriál. Prostě si lehnu a koukám. A jinak volnej čas trávim sportovně sqwash, posilka, hraju fotbal a další sporty. Všechny možný. Tak takhle asi nejčastěji.

A ovivňuje to, že jsi finančně závislej na rodičích, způsob trávení volnýho času?

R: Hm ten volný čas asi ne. Ten si vlastně živil sám. Já jsem závislej spíš na těch věcech, jako je ta domácnost, mobil a tady ty věci.

A tak ta finanční závislost ovlivňuje třeba způsob života tvýho?

R: Asi jo. Například kdybych nebyl finančně závislej, tak bych, nebo kdybych neměl být, tak bych tošku jinak možná se stravoval, že bych možná i tu činnost, jakoby tu volnočasovou činnost musel omezit, abych měl na ty ostatní věci jakoby.

Takž ovlivňuje pozitivně spíš by si řekl?

R: Jo. Určitě. Pro mě pozitivně. Pro mámu asi ne moc pozitivně.

A ty si teda říkal, že chodíš někam do práce, tak jestli by si moh stručně popsat o co jde a jaký typ práce, jestli brigáda nebo na plný úvazek děláš.

R: Jo. Tak je to brigáda. Je to práce na dohodu o provedení činnosti. Je to v advokátní kanceláři. Dělam tam v podstatě právního asistenta, kdy moje práce spočívá od různých jednoduchých pochůzek, skenování papírů, až po nějaký kontrolování smluv, textů, přípravu nějakých jednoduchých podání. Současně tam mam i práci na recepci a v kanceláři. A takhle bych to asi sumarizoval.

A jak dlouho docházíš na tu brigádu?

R: Tudlentu konkrétní mam teď nějak přibližně půl roku, možná i o něco dýl. Od začátku října minulého roku. Předtím jsem měl jinou brigádu. Ta byla časově jakoby podobně stejná, to jsem byl na pasivní lince v Call centru. A jakoby pracuju od mých.. Co jsem maturoval, tak jsem si asi do měsíce našel brigádu, no. Že jsem potřeboval a jako chtěl jsem i něco svého, abych nebyl 100% závislej právě na rodičích, že předtím to bylo jakoby mnohem horší. Že přece jenom jsem po mámě nemohl chtít, aby mi dávala nějaký větší příspěvky a pak bych i tu volnočasovou aktivitu měl mnohem těžší si zajistit. Neměl bych jí asi tak pestrou. Plus když bych chtěl jet na dovolenou, tak bych tam, vyloženě bych musel prosit mámu a to už se mi nechtělo.

Takže když máš srovnání takhle s dobou, kdy si na brigádu chodil a kdy si nechodil, tak pociťoval si tam změnu v tom, jak si vnímal tu finanční závislost? Jestli to pro tebe s tou brigádou bylo přijatelnější nebo naopak?

R: Určitě to je pro mě teď lepší, protože můžu vlastně v tom volnym čase si v uvozovkách co chci. Můžu si plánovat dovolenou podle sebe, podle svých finančních možností, co si našetřím, že si dávám finance stranou na tu dovolenou a můžu si pořídit, třeba minule jsem si koupil novej telefon právě za tyhle peníze, co jsem si našetřil. A je to právě super v tom, že jsem finančně podporovanej mámou v tom ubytování, jídle a telefon a placení tady těch pojištění, co mam úrazový a tady ty věci. Vlastně kdybych nebyl závislej, tak bych všechny tady ty aktivity neměl a představa, že bych nepracoval, tak bych všechny tyhle aktivity sice mohl mít, ale měl bych je v menším měřítku a asi bych je neměl ani v takovym měřítku ani, když mam tyhle možnosti, co se týká domácnosti.

A za co teda ty peníze z tý brigády utrácíš? Do čeho to pošleš?

R: No tak. Jednak v 1. Řadě šetřím na dovolenou, v to je asi největší. Jinak víceméně vždycky si něco našetřím, takže z toho si pak něco po čase koupim, když něco potřebuju, různý drobnosti nebo když jsem potřeboval i nějaký oblečení a nechtěl jsem vlastně říkat mámě, vlastně ona mi třeb ataky kupuje různý oblečení, ale občas si chci koupit něco sám, co nepotřebuju, tak to mi máma většinou kupovat nechce nebo jí neřikám ani o to. A pak ty peníze dávám určitě do věcí, když si jdu posedět s přáteli, určitě alkohol teda. Rád si občas dám někde nějaký jídlo nebo s někým zajdu dejme tomu na dort. Rád chodim do kina. Platim si z toho určitě posilku, permici teda nebo jakýkoli další s přáteli. Vyloženě všechnu volnočasovou aktivitu si z toho hradim. Nebo když chci jít do divadla sám

nebo s někým. Nebo když chci něco nějaký holce koupit nebo někoho někam pozvat, tak tohle všechno platím z toho, co si vydělám.

Dobře. Teď teda o tý tvojí škole trochu. Jestli můžeš popsat, co studuješ za školu? V jakým si ročníku? Jak to probíhá? Jak to zvládáš?

R: Jo. Takže studuju práva. Studuju teď 2. Ročník, s tím že teda jak mi máme na škole, že si můžeme dělat rozvrh podle sebe, takže jsem si nacpal všechny předměty, teda semináře co jsme mohli, nacpal do 2 dnů, pondělí úterý. S tím, že další dny chodím do práce. To pondělí, úterý, v pondělí mám školu víceméně krátkou jednou za 14 dní mam od 10, ale v každém případě končím ve 4. A jinak úterý, tak tam jsem každý týden celý den, jenom jednou za 14 dní, tam jsem od 8 a jinak jsem tam od 10. Takže to mam nacpaný takhle do tý školy a funguje to celkem pro mě takhle..Většinu nemáme povinných, jakoby docházku, takže hodně lidí tam nemusí chodit. Povinná je třeba jenom když chce někdo předtermín nebo něco takovýho, takže ty lidi tam choděj kvůli tomu hodně. Jinak tam ani není potřeba tolik chodit ani, takže s tou školou, když je potřeba jí vypustit, tak to jde, nicméně já se jí snažím nevypouštět, abych to neměl pak stížený, že bych to musel řešit ještě nějak vypracováním seminárek navíc, kdyby někdo nechtěl mi to dát jen tak ten seminář. Máme ještě nějaký přednášky středu, čtvrtek, ale kvůli tomu, že jsem třeba každou středu v práci, tak prostě na ty přednášky nechodím. Tam docházka není povinná vůbec, takže tam kolikrát bývá prázdná, že tam chodí z nějakých 600 set lidí, co máme vlastně v ročníku, tak tam chodí třeba jenom 100 lidí, že přijde.

A jak to zvládáš?

R: Jak zvládám tu školu? Jakoby známky a takhle?

No.

R: Řek bych, že celkem fajn. Teda 1. Zkouškový v prváku jsem měl trošku známky, ale pak jsem si asi na to zvykl. Už jsem to vytáhl ty známky o dost a musím říct, že vlastně s každým zkouškovým, spíš jakoby s každým semestrem se mi to zlepšuje i ta...i ten přístup. Už jsem třeba zjistil, že je lepší, si vzít někoho, kdo má i ty semináře těžší než někoho, kdo je má jednodušší, protože pak je ta zkouška, nechci říct jednodušší, ale už aspoň vim, co čekat a nejsem pak zaskočenej, když to studuju a navíc mě to donutí studovat během toho semestru, takže teď mam vlastně obtížnější ty semináře a jsem za to rád. Sice musím jakoby se na to víc připravovat, bere mi to víc času, ale je to rozhodně lepší, co se týče studia do budoucna, jako i do toho zkouškového a plus podle mě si to budu líp pamatovat i na další předměty.

A jak se tvoji rodiče staví k tvému studiu?

R: Hm.. Tak nejdřív asi táta. Ten o zkouškovým se ptá na známky, on je takovej dost, on má takovej divnej humor, takže když dostanu 2, tak si dělá srandu, že to mohlo bejt lepší, u trojky ani radši nemluvim. Ale jinak jako ten se více méně zajímá o to, jak se to, jak mi to jde o tom zkouškovým, plus se občas zeptá, jak mi to jde, ale jinak jako že b ymi říkal, hele měl by ses učit a takovýhle věci to ne, ale to je asi tak v tom, jak ho v tom životě nemam víceméně, že ho tam mam jenom když se s nim domluvim, že se s nim domluvim

nebo když si zavoláme. A máma tak ta jakoby se ptá, jestli se nemam něco učit a jak to, že se neučím občas. Prostě tý přijde, studovala vlastně jinou školu, tak není zvyklá na to, že se nemusím učit během jakoby semestru, kdy se neučím. Tak ta jakoby naléhá na to, aby se víc učil nebo takový. Jinak mi nechává volnou ruku, jakoby dokud to zvládám, tak nezasahuje.

Jo. A ty studuješ teda státní školu. Jaký to pro tebe je studovat státní školu?

R: Rozhodně bych nechtěl studovat soukromou. Z důvodu, že u nás to není tak prestižní a co se týče jakoby státní školy u nás, tak studuju Karlovku, takže asi nevím, jestli bych si mohl vybrat v tuhle chvíli prestižnější školu. A asi mně se teda líbí na tý státní škole, že nemusím platit za to studium. Přitom, že mam jakoby lidi v životě, co studujou soukromý, vím že platí velký peníze, ale nepřijde mi, že by tam ta kvalita. Plus na státní škole jsou, mě přijde, že tam jsou normálnější lidi, že na těch soukromých jsou, já tam co vím, tak tam jsou takový ty lidi, se kterejma bych si neměl tolik co říct, jsou přece jenom z jiné sféry, když to nazvem.

Jo takhle. A ikdyž ta škola je státní, máš představu, kolik to tvoje studium stojí rodiče nebo mamku vlastně?

R: Tak co by.. Můžu do toho započítat třeba dopravu, že mi platí i vlastně open card. Potom co se týče vlastně placení. Potom co se týče učebnic, tak ty si třeba moc nekupuju, ale kdybych si je kupoval, tak vím, že mi na to máma přispívá, že vím, kdy jsem si něco kupoval, tak mi na to přispěla, v podstatě mi to zaplatila. Platí mi teda i menzu. A jinak finanční závislost..ono toho asi moc dalšího potřeb a není, když nad tím přemýšlím nad nějakýma výdajema. Nevím jestli se tam platí něco dalšího. Určitě za jakoby..vím že mi teda platila i přihlášku a vlastně psaly se scio testy, tak to mi platila taky. Tenkrát by si to asi nezaplatil, to jsem ještě nepracoval právě, takže nebýt toho, tak bych na to ani neměl kde vzít peníze. A ono to bylo celkem dost, když vezmu, že jsem byl na více těch termínech, těch scio testů a jeden stál něco přes 300 plus samotná přihláška nevím kolik stála, asi 250 nebo 500 no a kdybych si kupoval hlavně ty učebnice, tak ty jsou hodně drahý, no. Ty stojí třeba na jeden semestr 3000 a to asi beru tu nejlevnější variantu. A jinak je fajn na tý státní škole, že tam ty výdaje nejsou nějak moc potřebný. Ikdyž asi ke studiu bych mohl přidt, že počítač co mam, tak jsem si koupil za svoje peníze, že jsem měl nějaký ze spoření, ale co se týče internet je další věc potřebná k tomu studiu a je vlastně od mámy.

A třeba máš představu kolik měsíčně, když se nebude počítat jenom to studium, tak tě mamka živí, tak kolik i tohle třeba vyjde?

R: Mam představu. Nevím kolik je to přesně na mě, když vezmu bydlení, tak bydlení máme.. Tak dejme tomu, když bych měl bydlet sám, tak je to jenom 6000 za bydlení, nějakých dalších 5000 za jídlo a plus další přibližně.. Mobil mam 500 korun, úrazový pojištění dalších 500 korun, takže asi takhle. Tak by to dohromady třeba dělalo nějakých 12000. Něco takového, no.

A ty teda si říkal, že bydlíš s mamkou. Jaké to pro tebe je bydet s mamkou?

R: Postupně se to stává trochu náročnější asi jak dospívám, jak jsem víc samostatnej, tak trochu.. Máma by chtěla , abych s ní trávil víc času, což není možný už kvůli tomu, že mam hodně aktivit, chci mít hodně aktivit a když už jsem kolikrát doma, tak jsem prostě unavenej, chci bejt v klidu a chci si k sobě zalíst. Potom je problém, že chtěl bych, máma vaří pro oba a jíme spolu kolikrát, tak třeba i to, aby jsme si sedli časově an ten oběd, že jeden nechce jíst už teď, druhý by už jed. A další věc je dělíme se o auto, tak to taky do toho vlastně můžu započítat, že se musíme domlouvat, kdy si ho kdo může půjčit, kdy ho kdo potřebuje víc. A pak jsou asi největší problémy jak jsem říkal to vedení domácnosti, jakoby hlavně ten úklid, kdy mě přijde, že neřikám, že je tu úplně uklizeno, ale zase uklízet každej a častěji než druhý den kolikrát, tak prostě mi přijde zbytečný, když ten bordel tady není. No takže jakoby snažim se dodržovat mámy pravidla, co se týká obýván, kuchyň, ale co se týče jakoby mýho pokoje a koupelny, tak to mi vadí, když každej den poslouchám, že tam je bordel. Když třeba vim, že není, když to srovnám s jinýma, co jsem viděl, takže..

Jasný. A přál by sis bydlet jinak?

R: Poslední dobou právě i jak jsem začal víc nebo vydělávám, tak jako bych si přál. Nechtě bych teda bydlet sám, chtěl bych bydlet s někým. Ale vim, že to ještě pro mě v tuhle chvíli finančně možný není bydlet sám. Že kdybych se osamostatněl, tak bych na to ty peníze neměl a když třeba bych.. vyžil bych, ale neměl bych ten život jako ho mam teď nebo jak bych ho chtěl mít. Tkže to pro mě v tuhle chvíli nepřipadá ani v úvahu dokud si, v podstatě dokud nedostuduju a nebudu mít nějakou práci, která mě bude živit dostatečně.

A co by se změnilo? V čem by to bylo jiný kdybys bydlel bez mamky s někým jiným teda?

R: Mohl bych si všechno organizovat sám. I věci jako je ten.. vlastně i nábytek, co se týče, ikdyž teda nemyslim vkusem, ale různý jako věci mi kolikrát přijdou, prostě bych to řešil jinak hodně věcí. Co se týče kuchyně, tak bych taky řešil jinak ty věci a nikdo by mi nekecal d toho kdy mam dělat, co mam dělat a nevyptávl by se mě všude kam jdu, což mi jako extrémně nevadí, ale někdy prostě poslední dobou jsem měl dost akční ten život a měl jsem tam i nějaký nechci říkat problémy, to ne, ale měl jsem tam nějaký situace, se kterejma máma třeba nesouhlasila, tak jsme to na ní třeba viděl, že s tím nesouhlasí a dělá takový pohledy. Pohledy, prostě je to z ní poznat, že se jí to nelíbí, ale prostě když jsme jí to řek, tak mi nic neřekne. Tak to jsou takový věci, co štvou člověka. No plus soukromý jakoby doma mam, ale není to takový, že bych si třeba domu mohl pozvat kamarády neo takový věci. Že by třeba mohlo tady přespát víc kamarádů nebo to, tak třeba v tom by se mi líbilo mít to vlastní. Že bych mohl někoho pozvat do svého vlastního a mohl bych tam dělat bordel s nima a vlastně by ten bordel byl jenom čistě na mě. Že bych za ten bordel nemusel nikomu zodpovídat, ale sám bych si to uklidil.

A když si teda říkal, takhle s těma kamarádama a s tou svobodou a soukromým, tak můžeš si třeba domu přivést holku?

R: Jo jo. To určitě můžu. To není vůbec problém. Hm.. No to není problém. Máma je v tomhle dost tolerantní. Ale jako když bych chtěl třeba, že by jsme s 5 lidma poseděli u nás, tak to bohužel možný není, no.

A ty si vždycky bydlel jenom takhle sám s mamkou?

R: Ne ne. Tak s bráchama. Nejstarší se odstěhoval, to už j snad skoro 10 let. Teď se zrovna v tomhle měsíci stěhuje druhý a teď budeme s mamkou bydlet sami. Teda ještě sami, no. Bude se k nám stěhovat za nějaký 3 měsíce teta, která vlastně v Praze pracuje, ale prodala před časem svůj byt, protože on amá ještě nějaký dům jinde, tak ona má jenom asi rok u půl do důchodu, tak ještě s náma bude bydlet, takže to bude pro všechny nejvýhodnější. A my tady máme teď volnej pokoj navíc, takže budu bydlet ještě teda s tetou.

A hm.. Jaký to je najednou s tou mamkou tam bydlet sám vlastně bez toho bráchy?

R: No tak ono to začlo tenhle týden, takže ještě moc nevím, ale asi to bude občas těžší v tom, že máma jak je rozvedená, tak má samozřejmě nějaký kamarádky, ale často tráví doma sama večery, takže je na ní vidět, když třeba někam jdu a takový, tak že by radši, abych zůstal doma, aby tady nebyla sama, no. Že to mi moc není příjemný vlastně. Že takový to citový, že zas někam jdu a že nejsem s ním. Nebo že když přijdu od někud a chci si v klidu sníst u sebe večeři, tak že by byla radši, abych tam s ním seděl a prostě si u t večeře povídal. Já to sice chápu, ale kolikrát jak mam tu školu, práci a další věci, tak já jsem třeba celý den pryč a pak když přijdu, tak jsem unavený a nejradši bych jenom zalez a šel spát.

A jak se s tím vždycky popasuješ s tím, když mamka na tebe trošičku..

R: No v poslední době už na to nemám nervy, takže jenom zalezu a nic neříkám a občas si tam k ní sednu, ale spíš jakoby se, fakt nemám poslední dobou nějak síly dělat nějaký takovýhle, jakoby že bych si k ní sedl, ale jsem fakt unavený a tak zalezu. A brácha právě s ní trávil poslední dobou čas. Ála právě byla pryč a brácha teda neměl, co dělat kolikrát. Takže byl doma a trávil s ní čas, takže si myslím, že teď to bude asi na mě s ní trávit čas, ale přemýšlím siš, že jí dám do nějaký seznamkya někoho jí najdu, no.

A myslíš si, že někdy tohle, jakoby citový vydírání jak si řekl, ovlivní to rozhodnutí, jestli někam půjdeš ven nebo ne?

R: Ne to si nemyslím, už jenom z důvodu, že máma s tím přece jenom počítá. I s tím, že se jednou odstěhuju.

Jak by si tedy chtěl bydlet jednou?

R: No s kámošema asi ne, už jenom proto, že jsme to viděl u nejstaršího bráchy jaký to měl. A ani bych asi nechtěl bydlet s víc lidma, to bych spíš jel někam na kolej na Erasmus, ale chtěl bych mít svoje bydlení a ideálně s přítelkyní. A sám jestli bych bydlel. Teda pokud to nastane až dostuduju vlastně tu školu a budu sám, tak budu samozřejmě bydlet sám, ale do té doby bych jakoby sám vlastně nechtěl bydlet. Je to takový, když jsem i občas doma sám třeba 14 dní, když mamka jede na dovolenou, tak je to takový, no.. Vyloženě sám bych bydlet nechtěl. Je lepší, když tam někdo je. Pak už by záleželo, kdych

někoho měl a měl bych to bydlení svoje, tak že by u mě trávila víc času. Ale jako že bych měl bejt sám, tak to, počítám s tím, až po tý škole. Do tý doby ještě fiančně bych to sám asi neutáhl, takže maximálně, kdyby mi někdo pomáhal.

Jasně. Tak to jsou všechny otázky. Moc ti děkuju za čas.

Příloha č.8: A.B.

Veřejná VŠ

Věk: 21 let

V čem spočívá tvoje finanční závislost na rodičích?

R: V čem spočívá moje finanční závislost na rodičích? No asi v tom, že mi dávají peníze. Jakoby na všechno, že jo. Na věci do školy, na jídlo a tak. Nebo nechápu, jak to myslíš tu otázku.

Jestli si plně závislej na rodičích a co všechno ti ta závislost zajišťuje.

R: No dalo by se říct, že jsem plně závislej na rodičích, protože se školou jakoby moc práci nestíhám, ale i jakoby mam sem tam nějaký brigády, kdy si třeba něco přivydělám sám od sebe a je to potom ke mně k dobru, jo. Ale vesměs se snažím vyžít z toho, co mam od rodičů. A to co si jakoby vydělám sám je pro mě navíc, no.

A jaký to pro tebe je bejt finančně závislej na rodičích?

R: No tak na druhou stranu je to takový debilní, že v mym věku jsem finančně závislej na někom, ale na druhou stranu bych to jakoby moc nestíhal s tou školou práci. Ikdyž teď jsem si nějakou práci našel, ale bude to takový jenom příležitostný, takže vim, že bych se jakoby s tou školou sám do toho neuzivil. Je to jako pro mě dost časově náročný v tý škole bejt, že tam jsem docela dost dlouho a i po tý škole to studium, tak tomu taky obětují dost času. Takže jakovy ještě někde pracovat nevím jak bych zvládal, no.

A cejtíš se jako dospělej?

R: No jako jo. Ale tím, že jsem závislej plně na někom, tak tím nejsem plně dospělej, že jo.

Takže tu finanční závislost vidíš jako hlavní nebo podstatnou?

R: Hm.. Asi svým způsobem jo. Když už se o sebe člověk dokáže postarat i finančně, tak je jakoby nezávislej, že jo. A vlastně žije si úplně svůj život. Takhle když mu někdo nějaký peníze měsíčně posílá, já neřikám jakoby, že je to zadarmo jo ty peníze nebo jako taky za to něco musím dělat nebo tak, ale furt, dokud je ten člověk závislej na někom, tak by se jakoby dalo říct, že není plně dospělej nebo nevím, jak to vysvětlit no. Ale asi to s tím má nějaký smysl, no.

No a co třeba považuješ za nějaký ty charakteristický znaky tý dospělosti?

R: To je zvláštní otázka. Hm.. Tak určitě zákonem stanovená zletilost, že jo. To by mohlo bejt tohle. Pak s tím přichází nějaká zodpovědnost a možná i to, že je člověk schopnej se o sebe sám postarat, že jo. Ale zas jsou lidi, který se o sebe v životě nepostaraj i třeba v 60ti, tak to je takový sporný s tím postaráním se o sebe. Ale asi tu zákonem stanovenou věkovou hranici bych považoval.

Takže od kolika let je podle tebe člověk dospělej?

R: No od 18.

A to postarání se vidíš v čem všem třeba?

R: No tu finanční nezávislost. Bejt schopnej zaplatit si nějaký bydlení, nějakou stravu a ještě nějaký výdaje, nějakou jako zábavu nebo třeba věci do školy nebo nějaký učebnice nebo tak. To taky není zrovna levný. Sem tam i nějaký výlet, jakoby prostě uživit se, no by se dalo říct. Normálně ta finanční nezávislost.

Jo. A jaký máš vztah s rodiči?

R: Já si myslím, že dobrej. Asi bych to měl nějak rozvíst, co?

No trochu.

R: No jako vztah s rodiči vzhledem k těm financím nebo jako že obecně vztah?

Obecně.

R: No já si myslím, že máme dobrej vztah. Hlavně si myslím, že lepší vztah mám s tátou než s mámou. Ale jako že jsem jako když je nějaký problém, tak není problém se na rodiče obrátit nebo to s nima nějak vyřešit. Že ikdyž já vim, že ty to máš s těma penězma nebo to, tak ikdyž je nějaký finanční problém, že třeba nevyjdu s penězma nebo tak, tak je možnost se s tátou domluvit. Třeba mi dá něco a já se s ním domluvim, že mu to příští měsíc vrátím nebo tak, no. Nebo jako že nemám, tak až budu mít, tak mu to dám. Že jako i po tý finanční stránce, jestli se ptáš i na tu finanční stránku, tak jako si myslím, že dobrej vztah máme. I jako obecně.

A v čem je ten vztah u toho táty lepší než s mamkou?

R: No je takovej důvěryhodnější bych řek. Že jakoby tátovi řeknu asi víc věcí, který bych mamce neřek. Nevím, jestli je to tím, že jsme oba chlapy nebo že občas zajdem na pivo nebo já nevím, ale jako že možná je to tím, že jsme se kvůli tomu sblížili. Třeba jsme se začali s tátou potápět a to si myslím, že nás hodně sblížilo.

A změnil se tento vztah se vstupem na vysokou školu?

R: Hm.. No. Asi ne. Myslím si že ne. Myslím si, že na tom se nic nezměnilo. Že jakoby tajten vztah se budoval už předtím, ale táta má k tomu takovej přístup, že když jsou nějaký studijní výsledky a je to dobrý se školou, tak jakoby za to něco může bejt, že jo. Nic není zadarmo. Že to chce jakoby mít i tu školu dobře plus nějaký povinnosti ještě doma zvládat a takhle. A pak jakoby se s ním dá rozumně dá domluvit, no.

A nastalo u tebe vlastně třeba někdy na střední nebo na vysoký, že na tebe ty rodiče začali koukat jinak?

R: No určitě si myslím, že to v životě člověka nastane víckrát tady to, že na mě začali koukat trochu jinak.

A uvědomuješ si třeba, kdy to nastalo?

R: Tak určitě potom, co jsem odešel ze střední školy, to bylo taky. Pak když se narodil brácha, to mi bylo 8, tak to si taky myslím, že se na mě začli koukat trochu jinak. No a pak s tou dospělostí, to se taky jakoby změnil přístup. S tou zletilostí myslím.

Ty už si se o těch problémech zmiňoval. Takže když vyskytnou nějaký problémy, tak se s rodiči radíš?

R: No jakoby když chci poradit, tak si myslím, že za nima můžu zajít. Takže jako občas jo.

A děláš to teda?

R: Jo řek bych, že občas jo.

A rozlišuješ mezi problémama, který řešíš s tátou a který s mámou?

R: Určitě.

Kdybys měl nějaký typ nebo konkrétní situace co by si řešil s mámou a co by si řešil s tátou?

R: No tak třeba o holkách se budu bavit s tátou, že jo. A já nevím co s mámou. No tak to sou.. Mě teďka asi nic nenapadá. Si třeba vzpomenu. Já nevím, co bych řešil s mámou. Já spíš bych asi s mámou řešil to samí, co s tátou, ale jako že to co bych řešil s mámou, bych řešil i s tátou, ale s tím tátou bych řešil něco i navíc. Klidně jakoby že bych mu řek víc věcí. A samozřejmě, když mam problém s tátou, tak s tím nebudu chodit za tátou, ale za mámou, že jo.

Jasně. A jak vypadá tvůj běžnej den? Kdyby si ho měl popsat.

R: No to záleží, jestli je to všední den nebo víkend.

Všední den.

R: Všední den.. Dost se to odvíjí od tý školy, protože mam školu každý den a jsou dny, kdy mam školu celej den třeba od 7 od rána do 5 do odpoledne. A pak jsou dny, kdy mam třeba jenom 3 hodiny tý školy, takže jako záleží, no. Ale co tu školu mam brzo, tak většinou vstávám brzo, třeba mezi od 6 do 8, něco takovýho. Pak jdu do školy, tam jsem ve škole, pak jdu do menzy, to mam, tu jsem si docela oblíbil, tam vařej docela dobře na Albertově. To doporučuju. A pak zase do školy a pak záleží co. Většinou ještě odpoledne studuju nebo jdu ven, s přítelkyní něco podniknu a tak no. A pak si jdu lehnout. Takže já mam občas takovej nudnej den se mi zdá.

A jak trávíš volnej čas?

R: Jak trávím volnej čas?

Jo.

R: No tak to jakoby záleží. Občas tím studiem, protože je toho docela dost. Občas s kamarádama venku. Občas s přítelkyní. Fakt záleží, ale taj ty 3 jsou asi teďko aktuální, co se týče nějakáho trávení volnýho času.

A ovlivňuje nějak ta finanční závislost způsob trávení volného času?

R: No tak určitě.

A jak?

R: Když bych byl totálně nezávislej a měl nekonečno peněz, tak třeba pojedu někam na výlet do Itálie na hory nebo něco, že jo. Což jakoby takhle si nemůžu dovolit. Že občas člověk zváží, jestli si dá třeba 3 piva nebo 5 piv, protože ví, že pak by třeba s těma penězma nevyšel, že jo. Takže jako třeba i s těma penězma to musí člověk nějak zvážit, aby prostě věděl, že s těma penězma vyjde, no. Takže to určitě ovlivňuje. Kdyby třeba člověk jel někam na výlet, tak to něco za to musí dát, ví že tam něco nechá a pak by byl naštvanej, že mu nevyjdou peníze na tu menzu, že jo a pak je o hladu.

No jasný. Takže si třeba musíš občas utahovat opasek, aby si třeba vyšel?

R: No nemyslim si. Já nejsem jakoby nějak náročnej, že bych potřeboval někam furt jezdit nebo nějak extrémně utrácet, ale nemyslim si, že bych na tom byl nějak špatně, takže asi ne. Ale jako občas to musím zvážit, no. Jakoby když má třeba někdo narozky nebo to, tak to chce třeba tomu člověku koupit nějaký dárek nebo něco, takže se s tím musí počítat. Ale jako říkam, mam i jako nějaký peníze od sebe, co jsem si vydělal sám, třeba přes léto přes nějaký brigády a tak, takže to mam tak jako nasílený a když prostě to potřebuju, tak po tom šáhnou, no. Takže si nemyslim, že bych se nějak extrémně v tomhle omezoval.

A když teda říkáš o tý brigádě, tak ty si někam docházel do práce/ na brigádu?

R: No já jsem jakoby dělal víc těch brigád přes to léto. Já jsme dělla na recepci, že jsem pracoval a pak třeba brigáda co mě bavila, tak že s kamarádama natáčíme videa, tak jsme si třeba našli i natáčení, když to bylo jako brigády, kde se za den daly vydělat 2 tisíce, tak to si myslim, že jako je docela slušný za den. Vlastně natáčení, takže to bylo takový různý, no.

A během tý brigády je pro tebe ta finanční závislost na rodičích jiná? Třeba snesitelnější nebo naopak nebo ti to je jedno?

R: Já teď asi jakoby nechápu, kam tím míříš.

Když máš brigádu, máš z toho nějaký peníze, tak je pro tebe ten pocit, že si na rodičích finančně závislej nějakěj jinej nebo je to furt stejný?

R: No.. No asi je to stejný, protože ta finanční závislost je tu celej rok, že jo a je jedno, jestli jsou prázdniny nebo nejsou a jestli je nějaká brigáda nebo není. Jak říkam, takhle s tou školou moc nestíhám, takže brigády jsou hlavně o prázdninách. Myslim si, že nějak nepociťuju, že kdybych měl brigádu, tak že bych se cejtil míň finančně závislej. Takhle to nějak nepociťuju. Prostě tam je jenom větší přístup peněz a můžu si dovolit s nima víc hospodařit nebo jinak hospodařit. Třeba i splatit nějakěj ten dluh těm rodičům.

A třeba jak s těma penězma nakládáš? Je to jiný než od rodičů?

R: No asi ne. Mam takovej prostě účet a na něm to je a nějak s tím hospodařím, no. Jako nemyslím si, že za peníze od rodičů bych si nekoupil něco nebo koupil něco, co bych si za peníze svoje nekoupil. Myslím si, že k tomu přistupuju, že to jsou nějaký peníze a nějak jsem k nim přišel. A buď jich je míň nebo jich je víc, no. Na co ty peníze zrovna využiju, na to je použiju. Neřek bych, že za peníze od rodičů si koupim třeba oběd a knížku a za svý peníze bych si koupil oběd a né knížku do školy. To prostě ne. Prostě jsou to peníze a jak je potřebuju využít, tak je využiju, no.

A teď třeba o tý vysoký. Jestli můžeš popsat, jakou vysokou studuješ?

R: No studuju 1. Lékařskou, stomatologii. A jsem v prváku, takže si myslím, že až se v tom pozdějš naučím chodit, tak třeba budu s tou školou zvládat nějakou brigádu nebo takhle, ale teď jsem z toho takovej furt vyplašenej nebo si myslím, že to tak nějak jako nestíhám. Že si myslím, že třeba až v pozdějších letech do toho člověk je schopnej nějak pracovat, ale jako že třeba teď nevím o někom v ročníku, kdo by k tomu pracoval nebo dělal nějakou víc časově náročnějš brigádu. Takže si myslím, že je to otázka času, než se v tom naučím chodit, no. Třeba se víc osamostatním, co se týče těch financí při tý škole.

No a jak to tvoje studium probíhá? Jak to zvládáš?

R: No tak jako procházím zatím. Já si myslím, že nadejde den zúčtování, až přijde zkouškový, takže .. Ale zatím jako žádněj problém není no. Jako uznávám, že jsou jako věci, který moc času nezaberou a jsou hned hotový a pak jsou třeba věci, co musí člověk denně do toho 2, 3 hodky čumět, no. Aby si to prostě zapamatoval.

A jak se rodiče staví k tvému studiu na vysoký škole?

R: No jako oni jsou rádi, že něco studuju nebo že studuju takovej zajímavěj obor, takže se k tomu stavěj dobře no, že když jako studuju, tak mě budou finančně podporovat. Že kdybych asi nestudoval, tak mi řeknou, aby šel pracovat a nebudou mě finančně podporovat. Takže dokud jsem na škole a jsou nějaký studijní výsledky, tak vim, že rodiče, ta podpora od nich, jak po finanční stránce, tak i po tý psychický jako. Morální to je asi blbý slovo, ale psychický taky od nich.

A u vás v rodině má vysoko školský vzdělání význam velkej?

R: No tak to má obecně význam nějaký vysoko školský vzdělání, ne?

Ne myslím, jestli u vás v rodině je hodně ceněný nebo myslím význam jako psychickéj.

R: To si myslím asi ne. U nás v rodině vysoko školský vzdělání má tak jako půlka rodiny, takže si myslím, že ne. Že třeba táta je inženýr a takhle, takže to asi nějak význam nemá, ale pro nějaký určitý profese je to potřeba, no.

Ty teda studuješ státní, Karlovku. Tak jaký to pro tebe je studovat státní školu? Jestli si dovedeš představit, že by si měl třeba studovat třeba soukromou školu? Jakej na to máš názor na tohle rozdělení?

R: No asi si dovedu představit, že bych studoval soukromou školu vzhledem k tomu, že jsem studoval soukromej gympl dřív, takže si to dovedu představit, ale na rozdělení.. Nevim že by byla nějaká zubárna, která by byla jako soukromá, takže to záleží na to, co chce člověk studovat, no a hlavně jaký má ta škola kvality, takže si myslí, že to je hodně individuální. Jako vim, že může bejt třeba státní škola, která nemusí bejt třeba zdaleka tak dobrá jako nějaká soukromá, za kterou si ten člověk platí a obráceně, že jo. Myslim si, že už jenom proto, že ten obor co studuju je dost specifickéj a jsou na něj 3 myslim, teď nevím jestli nekecám, 3 školy v republice, takže na to ani soukromá není na to, co chci dělat, takže nad tím ani nějak neuvažuju, že bych šel na soukromou. Ale říkam, myslim si, že to je individuální a myslim si, že to je, že záleží na kvalitách tý školy, no. Nebo na tom člověku, co chce dělat.

A ikdyž je ta škola státní, takže za ní ty rodiče nemusí platit, tak máš představu, kolik ty rodiče třeba stojíš. Jestli mě chápeš, jestli máš představu, kolik ten tvůj provoz studentskej stojí třeba celkově úplně dohromady?

R: Ty myslíš to kapesný, můžeme to tak nazvat, to kapesný a plus jakoby další vedlejší výdaje? Jako je třeba nějaký oblečení, občas jídlo a tak.

Přesně tak. A i to, že u nich bydlíš, že tě šatěj, že tě živěj, přesně to, co si řekl. Nechci částku, jenom jestli máš třeba představu o tom.

R: No asi mam představu, no.

A jaký to pro tebe je? Že vlastně, jak s tím seš?

R: Hm.. No to je zvláštní otázka. Jak s tím žiju. No tak jako když si mě pořizovali, tak věděli, že budu něco stát, že jo. Asi bych moh stát míň, ale prostě něco to stojí to dítě a mám i bráchu mladšího a ten taky jakoby něco stojí, takže jako jsem si toho vědom a nevím... Jako s tím se nedá nic moc dělat, že jo. Zase si říkam, že jednou těm rodičům ty peníze vrátím, že až třeba ty peníze vydělám, tak je třeba pošlu na dovolenou nebo já nevím.. Třeba jako takovouhle mšlenku už jsme měl několikrát, že jako by bylo dobrý, někdy to těm rodičům vrátit do budoucna.

A třeba tahle myšlenka je z tvojí hlavy nebo cejtíš, že tě ty rodiče k tom trochu tlačej?

R: Ne vůbec. To je myšlenka z mojí hlavy. To si nemyslím.

Dobře. Ještě jenom jestli můžeš říct, jak bydlíš a s kym?

R: No normálně bydlím, já to mam teď takový zvláštní, protože normálně bydlím s rodiče a ještě bráchou a máme rodinnej domek. A vlastně máme s bráchou svůj pokoj a jinak máme společný prostory, že jo, jako je obývár a kuchyň, klasika. Ale teďkon jsem navezenej u přítelkyně, už jsem tady asi 14 dní nebo tak, takže teďkon bydlím tady s ní.

A jaký to je bydlet u přítelkyně a jaký u rodičů?

R: No tak rozdílný to je určitě. Nevím. Všechno má něco do sebe, ale ona určitě teďkon poslouchá.

Tak třeba to bydlení u těch rodičů, než si začal takhle bydlet u přítelkyně, tak jak probíhá? Jak by si ho zhodnotil? Jak si tam s rodičema žiješ?

R: No já si myslím, že dobře. Tam nic nechybí. Nebo jako třeba jak jsem říkal ty peníze, že za něco jsou, tak třeba i za nějakou pomoc v domácnosti nebo něco takovýho, takže nemůžu říct, že bych vyloženě nic nedělal, což tady taky jako musím něco dělat, že jo. Nevím jako rozdíl je v těch lidech a v tom místě, že tady je ten byt třeba menší ten pokoj než doma nebo tak, ale že by jako něco mělo nějakou svoji výhodu a něco nevýhodu, tak to bych nějak neshledával.

A přál by sis třeba bydlet jinak? Třeba takhle s přítelkyní nebo sám?

R: Né já bych chtěl dům pod vodou.

A s kým by si v tom domě chtěl bydlet?

R: Hele to by mi bylo asi jedno, já bych tam jako.. No asi s přítelkyní, že jo. Ale tak jako mít dům pod vodou, tak bych si tam zval různý lidi a to by byl. To je fakt můj sen mít dům pod vodou. Já mam totiž strašně rád vodu, takže dům pod vodou by byl skvělej. Uplně ses jako nabídla s tou odpovědí. Já vim, že asi jako tohle není ideální odpověď na tvoji otázku, ale dům pod vodou by byl moc fajn, no.

Dobře. Tak by si chtěl bydlet pod vodou. A máš třeba teďkon, že by si byl v situaci, že by sis řekl ty jo takhle už mě to nebaví nebo takhle mě to baví a chtěl byc bydlet takhle nebo takhle? Teď se nejedná o tom, jak by ten barák měl vypadat, ale spíš o tam, jaký by tam byly pravidla, s kým by si tam bydlel, co by sis dělal?

R: Tak ideální je samozřejmě nedělat nic, ale to taky nejde, to by mě taky nebavilo furt. Ale já jsem teď spokojenej, jak tu teď bydlím u té přítelkyně v bytě, takže já bych asi teď momentálně nic neměnil, no. A asi se to bude všechno odvíjet od mé školy a od toho, co bude dělat ona, takže je to všechno takový, že nevím. Takže jsem si teď hodně nejistej teďkon v poslední době kvůli té škole.

A proč kvůli té škole si si nejistej?

R: No tak já nevím, tak jsem v prváku a tady je to docela síto, tak bojím se, že třeba něco nevyjde nebo něco bude těžší, než si myslím nebo něco podcením nebo vytáhne si člověk špatnou otázku, že jo a pak to musí dělat znova a pak nemá čas na něco jinýho a pak vyletí kvůli tomu, že nedal jednu zkoušku, no. Protože neposbírám dost kreditů, že jo.

A ty máš před sebou teď 1. zkouškový nebo už si měl?

R: Ne už jsem měl v letním. A já jsem byl i minulej rok na jiný škole, že první rok se ta medicína nepovedla a dostal jsem se tam až teď, takže jsem i na té jiný škole absolvoval i nějaký zkouškový, no.

A seš třeba z nějaký strany, ze strany kohokoli podporovanej, že to třeba zvládneš?

R: No tak myslím si, že jo. Že jako rodiče mě podporujou, i jako prarodiče i přítelkyně, takže si myslím ,že jo. Jedinej kdo mě nepodporuje, jsou spolužáci, protože ty furt plašej, že nic neuměj a pak to uměj, tak to je, to je spíš taková podpora od nich.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Eliška Stárová

Studijní program: Psychologie

Studijní obor: Psychologie

Název práce: Vztah studentů vysokých škol k rodičům, na kterých jsou ekonomicky závislí

Počet stran (bez příloh): 60

Celkový počet stran příloh: 56

Počet titulů české literatury a pramenů: 24

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 26

Počet internetových odkazů:4

Vedoucí práce: Mgr. Ivana Dvořáková

Rok dokončení práce:2016

**Posudek vedoucího/oproponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Eliška Stárová

Obor studia: Psychologie Bc.

Název práce: Vztah studentů vysokých škol k rodičům, na kterých jsou ekonomicky závislí

Vedoucí/oproponent práce: Ing. Mgr. Ivana Dvořáková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 60

Počet stránek příloh: 56

Počet titulů v seznamu literatury: 51

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	x			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		x		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Ke kterému modelu – severské/jižní státy- tak, jak autorka zmiňuje v kapitole 3.2 Bydlení (str.28) řadí mladé dospělé z ČR a proč?

Které rituály při vstupu do dospělosti jsou dle autorky v současnosti platné v naší, české kultuře?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka se ve své práci zabývá tématem prožívání vztahu k rodičům v přechodovém období z adolescence do dospělosti, označované jako vynořující se dospělost. Toto téma je aktuálně celospolečensky velmi významné, což autorka práce citlivě vystihla.

Teoretická práce dává čtenáři dostatečný přehled o tom, co „vynořující se dospělost“ vlastně je, informuje o vzniku teorie, jejím vývoji a současném stavu z celosvětového hlediska. Autorka odkazuje k výsledkům světových výzkumů, které doplňuje vlastními vhledy a názory. Jednotlivé kapitoly na sebe logicky navazují, jsou psané čtivě a logicky. Množství literatury, zejména zahraniční, odkazuje ke schopnosti autorky orientovat se dobře nejen v základní literatuře.

Empirická část je tvořena rozborem polo-strukturovaných rozhovorů. Analýza je podrobná, nechybí odkazy k citacím participantů.

Za drobný nedostatek považuji občasné gramatické chyby, někdy krkolomné vyjadřování a stylistické nepřesnosti.

Autorka z rozhovorů vcelku vytěžila základní témata. Při analýze nechybí odkazy na citace rozhovorů, které byly vedeny podle předepsaného scénáře. Rozhovory se jeví jako vedené důsledně podle předepsané linie a zároveň působí velmi příjemným, neformálním dojmem.

Vzhledem k tomu, že autorka porovnává studenty soukromých a vysokých škol, ocenila bych v analýze i v závěrečné diskusi větší prostor věnovaný této problematice.

Nicméně, práce přináší zajímavé náhledy k tématu, které je v současnosti často skloňované.

Doporučení k obhajobě: doporučuji/~~nedoporučuji~~*

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 14.5.2016

* nehodící se, škrtněte

**Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Eliška Stárová

Obor studia: Psychologie

Název práce: Vztah studentů vysokých škol k rodičům, na kterých jsou ekonomicky závislí

Vedoucí/oponent práce: Mgr. Ing. Eva Dubovská

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 60

Počet stránek příloh: 56

Počet titulů v seznamu literatury: 50

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

				x
--	--	--	--	---

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	x			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

		x		
--	--	---	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		x		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Jak si autorka vysvětluje, že její respondenti na rozdíl od teorií emerging adulthood neuvádějí pocit „mezi“?

Jak si autorka vysvětluje, že respondenti nepovažují finanční nezávislost za znak dospělosti?

Jakým způsobem mohl výsledky ovlivnit fakt, že část respondentů jsou známí / spolužáci respondentky?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka se v teoretické části práce věnuje popisu období adolescence, vynořující se dospělosti a dospělosti, dále problematice finanční závislosti dospívajících. V teoretické části autorka čerpá z mnoha zdrojů současné domácí i světové odborné literatury, je třeba uznat, že rešerše byla provedena na bakalářskou práci opravdu kvalitně. Výzkumná část je tvořena tematickou analýzou osmi rozhovorů, analýza je provedena na úrovni odpovídající bakalářské práci a zjištění jsou porovnána s literaturou v rámci diskuse. Zjištění autorky se v několika ohledech liší od literatury, což by bylo zajímavé reflektovat do větší hloubky.

Silné stránky:

- velmi dobrá práce s odbornou literaturou
- vysoký podíl zahraničních zdrojů literatury
- diskuse

Slabé stránky:

- větná stavba a stylistika, některá slovní spojení nedávají vůbec smysl
- množství překlepů a chybného skloňování, vysoce nad rámec běžného množství chyb ve studentských pracích (vrcholem snad je „v osmi věkách člověka“, velmi časté chybné používání slovesa podotýkat (např. „Fussell podotýká význam finanční situace na celkový styl života jedince.“ s. 38)
- některé poznámky pod čarou dávají nahlédnout do života autorky a jejich známých, to je v odborné práci dle mého názoru nadbytečné, a navíc v těchto poznámkách se nedovíme nic zásadního
- jako mírně nadbytečná působí kapitola 5, která má jenom dvě strany, uvedené sdělení o výzkumu Menclové a Baštové se dalo zmínit třeba jenom v diskusi
- není jasné jakým způsobem byli oslovení respondenti, jaký podíl tvoří známí / kamarádi autorky, což mohlo výsledky práce ovlivnit

Doporučení k obhajobě: doporučuji/~~nedoporučuji~~*

Navrhovaná klasifikace:

VELMI DOBRÝ

Datum, podpis:

18.5.2016

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'D. M.' or similar, written in a cursive style.

---

* nehodící se, škrtněte